UNIVERSITY OF CALIFORNIA
AT LOS ANGELES

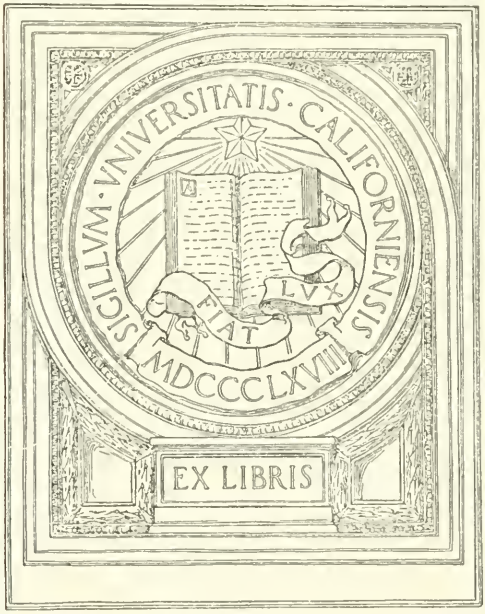

Digitized by the Internet Archive
in 2008 with funding from
Microsoft Corporation

http://www.archive.org/details/selectionoflatin00will

A Selection of Latin Verse

Edited by
THE INSTRUCTORS IN LATIN
WILLIAMS COLLEGE

NEW HAVEN: YALE UNIVERSITY PRESS
LONDON: HUMPHREY MILFORD
OXFORD UNIVERSITY PRESS
MDCCCCXIV

Copyright, 1914
By Yale University Press

First printed, March, 1914
Second printing, June, 1915
Third printing, February, 1916
Fourth printing, March, 1916

PA
2045
S4

PREFACE

This compilation of Latin verse has been prepared to meet the needs of the Freshman classes in Williams College. Many students do not continue the study of Latin after the first year in college. The ample provision for these may serve also to sharpen the appetite of others who later are to make a more thorough study of some of the authors here included. The aim, therefore, has been to make a selection representative of the best Latin poetry of all periods, and full enough to enable the instructor to draw at discretion from the supply contained in a single volume.

In matters of orthography and textual criticism the effort has been made not to sacrifice scholarship to the clearness and simplicity that are essential in a book of this nature.

The editors plan to publish later brief explanatory notes.

Henry D. Wild
George E. Howes
Monroe N. Wetmore
John S. Galbraith
Alfred M. Dame

Williamstown, Mass.,
December 23, 1913.

304956

A Selection of Latin Verse

Q. ENNIVS

1

Et cita cum tremulis anus attulit artubus lumen.
Talia tum memorat lacrimans exterrita somno:
'Eurydica prognata, pater quam noster amavit,
vires vitaque corpus meum nunc deserit omne.
Nam me visus homo pulcher per amoena salicta
et ripas raptare locosque novos. Ita sola
postilla, germana soror, errare videbar
tardaque vestigare et quaerere te neque posse
corde capessere: semita nulla pedem stabilibat.
Exim compellare pater me voce videtur
his verbis: "O gnata, tibi sunt ante gerendae
aerumnae, post ex fluvio fortuna resistet."
Haec effatus pater, germana, repente recessit
nec sese dedit in conspectum corde cupitus,
quamquam multa manus ad caeli caerula templa
tendebam lacrimans et blanda voce vocabam.
Vix aegro cum corde meo me somnus reliquit.'

2

Curantes magna cum cura tum cupientes
regni dant operam simul auspicio augurioque.

Hinc Remus auspicio se devovet atque secundam
solus avem servat. At Romulus pulcher in alto
quaerit Aventino, spectat genus altivolantum.
Certabant, urbem Romam Remoramne vocarent.
Omnibus cura viris, uter esset induperator.
Exspectant veluti, consul cum mittere signum
vult, omnes avidi spectant ad carceris oras,
quam mox emittat pictis e faucibus currus,
sic exspectabat populus atque ora tenebat
rebus, utri magni victoria sit data regni.
Interea sol albus recessit in infera noctis.
Exim candida se radiis dedit icta foras lux;
et simul ex alto longe pulcherrima praepes
laeva volavit avis, simul aureus exoritur sol.
Cedunt de caelo ter quattuor corpora sancta
avium, praepetibus sese pulchrisque locis dant.
Conspicit inde sibi data Romulus esse priora,
auspicio regni stabilita scamna solumque.

3

O Tite tute Tati tibi tanta, tyranne, tulisti.

4

At tuba terribili sonitu taratantara dixit.

5

Aio te, Aeacida, Romanos vincere posse.

6

'Nec mi aurum posco nec mi pretium dederitis:
non cauponantes bellum, sed belligerantes
ferro, non auro, vitam certemus utrique.

Vosne velit an me regnare era quidve ferat Fors
virtute experiamur. Et hoc simul accipe dictum:
quorum virtuti belli fortuna pepercit,
eorundem libertati me parcere certum est.
Dono, ducite, doque volentibus cum magnis dis.'

7

Haece locutus vocat, quocum bene saepe libenter
mensam sermonesque suos rerumque suarum
comiter impertit, magnam cum lassus diei
partem fuisset de summis rebus regendis
consilio, indu foro lato sanctoque senatu,
cui res audacter magnas parvasque iocumque
eloqueretur, et cuncta malaque et bona dictu
evomeret, si qui vellet, tutoque locaret.
Quocum multa volup ac gaudia clamque palamque!
Ingenium cui nulla malum sententia suadet
ut faceret facinus, levis, haud malus, doctus, fidelis,
suavis homo, facundus, suo contentus, beatus,
scitus, secunda loquens in tempore, commodus, verbum
paucum, multa tenens, antiqua sepulta vetustas
quae facit; et mores veteresque novosque tenentem,
multorum veterum leges divumque hominumque,
prudentem, qui dicta loquive tacereve posset.
Hunc inter pugnas Servilius sic compellat.

8

Ille vir haud magna cum re, sed plenus fidei.

9

Vnus homo nobis cunctando restituit rem.
Noenum rumores ponebat ante salutem.
Ergo postque magisque viri nunc gloria claret.

10

Sicut fortis equus, spatio qui saepe supremo
vicit Olympia, nunc senio confectus quiescit.

11

Moribus antiquis res stat Romana virisque.

12

Et tum sicut equus, qui de praesepibus fartus
vincla suis magnis animis abrupit et inde
fert sese campi per caerula laetaque prata
celso pectore, saepe iubam quassat simul altam,
spiritus ex anima calida spumas agit albas.

13

Sed superstitiosi vates impudentesque harioli,
aut inertes aut insani aut quibus egestas imperat,
qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam,
quibus divitias pollicentur, ab iis drachumam ipsi petunt.
De his divitiis sibi deducant drachumam, reddant cetera.

14

Nemo me lacrimis decoret nec funera fletu
faxit. Cur? Volito vivus per ora virum.

C. LVCILIVS

15

Virtus, Albine, est, pretium persolvere verum
quis in versamur, quis vivimus rebus, potesse;
virtus est, homini scire id quod quaeque habeat res;
virtus, scire, homini rectum, utile quid sit, honestum,

quae bona, quae mala item, quid inutile, turpe, inhonestum;
virtus, quaerendae finem re scire modumque;
virtus, divitiis pretium persolvere posse;
virtus, id dare, quod re ipsa debetur, honori;
hostem esse atque inimicum hominum morumque malorum,
contra defensorem hominum morumque bonorum,
hos magni facere, his bene velle, his vivere amicum;
commoda praeterea patriai prima putare,
deinde parentum, tertia iam postremaque nostra.

M. TVLLIVS CICERO

16

Dic, hospes, Spartae nos te hic vidisse iacentis,
dum sanctis patriae legibus obsequimur.

T. LVCRETIVS CARVS

17

Aeneadum genetrix, hominum divumque voluptas,
alma Venus, caeli subter labentia signa
quae mare navigerum, quae terras frugiferentis
concelebras, per te quoniam genus omne animantum
concipitur visitque exortum lumina solis:
te, dea, te fugiunt venti, te nubila caeli
adventumque tuum, tibi suavis daedala tellus
summittit flores, tibi rident aequora ponti
placatumque nitet diffuso lumine caelum.
Nam simul ac species patefacta est verna diei
et reserata viget genitabilis aura Favoni,

aëriae primum volucres te, diva, tuumque
significant initum perculsae corda tua vi.
Inde ferae pecudes persultant pabula laeta
et rapidos tranant amnis: ita capta lepore
te sequitur cupide quo quamque inducere pergis.
Denique per maria ac montis fluviosque rapacis
frondiferasque domos avium camposque virentis
omnibus incutiens blandum per pectora amorem
efficis ut cupide generatim saecla propagent.
Quae quoniam rerum naturam sola gubernas
nec sine te quidquam dias in luminis oras
exoritur neque fit laetum neque amabile quidquam,
te sociam studeo scribendis versibus esse
quos ego de rerum natura pangere conor
Memmiadae nostro, quem tu, dea, tempore in omni
omnibus ornatum voluisti excellere rebus.
Quo magis aeternum da dictis, diva, leporem.
Effice ut interea fera moenera militiai
per maria ac terras omnis sopita quiescant.

18

Humana ante oculos foede cum vita iaceret
in terris oppressa gravi sub religione
quae caput a caeli regionibus ostendebat
horribili super aspectu mortalibus instans,
primum Graius homo mortalis tollere contra
est oculos ausus primusque obsistere contra,
quem neque fama deum nec fulmina nec minitanti
murmure compressit caelum, sed eo magis acrem
inritat animi virtutem, effringere ut arta
naturae primus portarum claustra cupiret.
Ergo vivida vis animi pervicit, et extra

processit longe flammantia moenia mundi
atque omne immensum peragravit mente animoque,
unde refert nobis victor quid possit oriri,
quid nequeat, finita potestas denique cuique
quanam sit ratione atque alte terminus haerens.
Quare religio pedibus subiecta vicissim
obteritur, nos exaequat victoria caelo.

19

E tenebris tantis tam clarum extollere lumen
qui primus potuisti inlustrans commoda vitae,
te sequor, o Graiae gentis decus, inque tuis nunc
ficta pedum pono pressis vestigia signis,
non ita certandi cupidus quam propter amorem
quod te imitari aveo; quid enim contendat hirundo
cycnis, aut quidnam tremulis facere artubus haedi
consimile in cursu possint et fortis equi vis?
Tu, pater, es rerum inventor, tu patria nobis
suppeditas praecepta, tuisque ex, inclute, chartis,
floriferis ut apes in saltibus omnia libant,
omnia nos itidem depascimur aurea dicta,
aurea, perpetua semper dignissima vita.
Nam simul ac ratio tua coepit vociferari
naturam rerum, divina mente coorta,
diffugiunt animi terrores, moenia mundi
discedunt, totum video per inane geri res.
Apparet divum numen sedesque quietae
quas neque concutiunt venti nec nubila nimbis
aspergunt neque nix acri concreta pruina
cana cadens violat semperque innubilus aether
integit, et large diffuso lumine rident.
Omnia suppeditat porro natura neque ulla

res animi pacem delibat tempore in ullo.
At contra nusquam apparent Acherusia templa
nec tellus obstat quin omnia dispiciantur,
sub pedibus quaecumque infra per inane geruntur.
His ibi me rebus quaedam divina voluptas
percipit atque horror, quod sic natura tua vi
tam manifesta patens ex omni parte retecta est.

20

'Iam iam non domus accipiet te laeta, neque uxor
optima nec dulces occurrent oscula nati
praeripere et tacita pectus dulcedine tangent.
Non poteris factis florentibus esse, tuisque
praesidium. Misero misere,' aiunt, 'omnia ademit
una dies infesta tibi tot praemia vitae.'
Illud in his rebus non addunt, 'Nec tibi earum
iam desiderium rerum super insidet una.'
Quod bene si videant animo dictisque sequantur,
dissolvant animi magno se angore metuque.
'Tu quidem ut es leto sopitus, sic eris aevi
quod superest cunctis privatus doloribus aegris:
at nos horrifico cinefactum te prope busto
insatiabiliter deflevimus, aeternumque
nulla dies nobis maerorem e pectore demet.'
Illud ab hoc igitur quaerendum est, quid sit amari
tanto opere, ad somnum si res redit atque quietem,
cur quisquam aeterno possit tabescere luctu.

21

Denique si vocem rerum natura repente
mittat et hoc alicui nostrum sic increpet ipsa
'Quid tibi tanto opere est, mortalis, quod nimis aegris

luctibus indulges? Quid mortem congemis ac fles?
Nam gratis anteacta fuit tibi vita priorque
et non omnia pertusum congesta quasi in vas
commoda perfluxere atque ingrata interiere:
cur non ut plenus vitae conviva recedis
aequo animoque capis securam, stulte, quietem?
Sin ea quae fructus cumque es periere profusa
vitaque in offensu est, cur amplius addere quaeris,
rursum quod pereat male et ingratum occidat omne,
non potius vitae finem facis atque laboris?
Nam tibi praeterea quod machiner inveniamque,
quod placeat, nil est: eadem sunt omnia semper.
Si tibi non annis corpus iam marcet et artus
confecti languent, eadem tamen omnia restant,
omnia si pergas vivendo vincere saecla,
atque etiam potius, si numquam sis moriturus,'
quid respondemus, nisi iustam intendere litem
naturam et veram verbis exponere causam?
Grandior hic vero si iam seniorque queratur
atque obitum lamentetur miser amplius aequo,
non merito inclamet magis et voce increpet acri?
'Aufer abhinc lacrimas, balatro, et compesce querellas.
Omnia perfunctus vitai praemia marces.
Sed quia semper aves quod abest, praesentia temnis,
imperfecta tibi elapsa est ingrataque vita
et nec opinanti mors ad caput astitit ante
quam satur ac plenus possis discedere rerum.
Nunc aliena tua tamen aetate omnia mitte
aequo animoque agedum magnus concede: necesse est.'
Iure, ut opinor, agat, iure increpet inciletque;
cedit enim rerum novitate extrusa vetustas
semper, et ex aliis aliud reparare necesse est;

nec quisquam in barathrum nec Tartara deditur atra:
materies opus est ut crescant postera saecla;
quae tamen omnia te vita perfuncta sequentur;
nec minus ergo ante haec quam tu cecidere, cadentque.
Sic alid ex alio numquam desistet oriri
vitaque mancipio nulli datur, omnibus usu.
Respice item quam nil ad nos anteacta vetustas
temporis aeterni fuerit, quam nascimur ante.
Hoc igitur speculum nobis natura futuri
temporis exponit post mortem denique nostram.
Numquid ibi horribile apparet, num triste videtur
quidquam, non omni somno securius exstat?

22

Nec nimio tum plus quam nunc mortalia saecla
dulcia linquebant labentis lumina vitae.
Vnus enim tum quisque magis deprensus eorum
pabula viva feris praebebat, dentibus haustus,
et nemora ac montis gemitu silvasque replebat
viva videns vivo sepeliri viscera busto.
At quos effugium servarat corpore adeso,
posterius tremulas super ulcera taetra tenentes
palmas horriferis accibant vocibus Orcum,
donique eos vita privarant vermina saeva
expertis opis, ignaros quid vulnera vellent.
At non multa virum sub signis milia ducta
una dies dabat exitio nec turbida ponti
aequora fligebant navis ad saxa virosque.
Hic temere in cassum frustra mare saepe coortum
saevibat leviterque minas ponebat inanis,
nec poterat quemquam placidi pellacia ponti
subdola pellicere in fraudem ridentibus undis,

improba naucleri ratio cum caeca iacebat.
Tum penuria deinde cibi languentia leto
membra dabat, contra nunc rerum copia mersat.
Illi imprudentes ipsi sibi saepe venenum
vergebant, nurui nunc dant sollertius ipsi.

C. VALERIVS CATVLLVS

23

Cui dono lepidum novum libellum
arido modo pumice expolitum?
Corneli, tibi: namque tu solebas
meas esse aliquid putare nugas,
iam tum cum ausus es unus Italorum
omne aevum tribus explicare chartis,
doctis, Iuppiter, et laboriosis.
Quare habe tibi quidquid hoc libelli
qualecumque; quod, o patrona virgo,
plus uno maneat perenne saeclo.

24

Passer, deliciae meae puellae,
quicum ludere, quem in sinu tenere,
cui primum digitum dare appetenti
et acris solet incitare morsus,
cum desiderio meo nitenti
carum nescio quid libet iocari
(et solaciolum sui doloris,
credo, ut tum gravis acquiescat ardor),
tecum ludere sicut ipsa possem
et tristis animi levare curas.

25

Lugete, o Veneres Cupidinesque,
et quantum est hominum venustiorum.
Passer mortuus est meae puellae,
passer, deliciae meae puellae,
quem plus illa oculis suis amabat;
nam mellitus erat, suamque norat
ipsam tam bene quam puella matrem,
nec sese a gremio illius movebat,
sed circumsiliens modo huc modo illuc
ad solam dominam usque pipilabat.
Qui nunc it per iter tenebricosum
illuc, unde negant redire quemquam.
At vobis male sit, malae tenebrae
Orci, quae omnia bella devoratis;
tam bellum mihi passerem abstulistis.
O factum male! io miselle passer!
Tua nunc opera meae puellae
flendo turgiduli rubent ocelli.

26

Phasellus ille, quem videtis, hospites,
ait fuisse navium celerrimus,
neque ullius natantis impetum trabis
nequisse praeterire, sive palmulis
opus foret volare sive linteo.
Et hoc negat minacis Hadriatici
negare litus insulasve Cycladas
Rhodumque nobilem horridamque Thraciam
Propontida trucemve Ponticum sinum,
ubi iste post phasellus antea fuit

comata silva: nam Cytorio in iugo
loquente saepe sibilum edidit coma.
Amastri Pontica et Cytore buxifer,
tibi haec fuisse et esse cognitissima
ait phasellus: ultima ex origine
tuo stetisse dicit in cacumine,
tuo imbuisse palmulas in aequore,
et inde tot per impotentia freta
erum tulisse, laeva sive dextera
vocaret aura, sive utrumque Iuppiter
simul secundus incidisset in pedem.
Neque ulla vota litoralibus diis
sibi esse facta, cum veniret a mari
novissimo hunc ad usque limpidum lacum.
Sed haec prius fuere: nunc recondita
senet quiete seque dedicat tibi,
gemelle Castor et gemelle Castoris.

27 x

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,
rumoresque senum severiorum
omnis, unius aestimemus assis.
Soles occidere et redire possunt:
nobis, cum semel occidit brevis lux,
nox est perpetua una dormienda.
Da mi basia mille, deinde centum,
dein mille altera, dein secunda centum,
deinde usque altera mille, deinde centum.
Dein, cum milia multa fecerimus,
conturbabimus illa, ne sciamus,
aut ne quis malus invidere possit,
cum tantum sciat esse basiorum.

Verani, omnibus e meis amicis
antistans mihi milibus trecentis,
venistine domum ad tuos Penatis
fratresque unanimos anumque matrem?
Venisti. O mihi nuntii beati!
Visam te incolumem audiamque Hiberum
narrantem loca, facta, nationes,
ut mos est tuus, applicansque collum
iucundum os oculosque saviabor.
O quantum est hominum beatiorum,
quid me laetius est beatiusve?

Marrucine Asini, manu sinistra
non belle uteris in ioco atque vino:
tollis lintea neglegentiorum.
Hoc salsum esse putas? Fugit te, inepte:
quamvis sordida res et invenusta est.
Non credis mihi? Crede Pollioni
fratri, qui tua furta vel talento
mutari velit; est enim leporum
disertus puer ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
exspecta, aut mihi linteum remitte,
quod me non movet aestimatione,
verum est mnemosynum mei sodalis.
Nam sudaria Saetaba ex Hiberis
miserunt mihi muneri Fabullus
et Veranius: haec amem necesse est
ut Veraniolum meum et Fabullum.

30 & 34

Cenabis bene, mi Fabulle, apud me
paucis, si tibi di favent, diebus,
si tecum attuleris bonam atque magnam
cenam, non sine candida puella
et vino et sale et omnibus cachinnis.
Haec si, inquam, attuleris, venuste noster,
cenabis bene; nam tui Catulli
plenus sacculus est aranearum.
Sed contra accipies meros amores
seu quid suavius elegantiusve est:
nam unguentum dabo, quod meae puellae
donarunt Veneres Cupidinesque,
quod tu cum olfacies, deos rogabis
totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

31 & 25

Suffenus iste, Vare, quem probe nosti,
homo est venustus et dicax et urbanus,
idemque longe plurimos facit versus.
Puto esse ego illi milia aut decem aut plura
perscripta, nec sic, ut fit, in palimpsesto
relata: chartae regiae, novi libri,
novi umbilici, lora, rubra membrana,
derecta plumbo et pumice omnia aequata.
Haec cum legas tu, bellus ille et urbanus
Suffenus unus caprimulgus aut fossor
rursus videtur: tantum abhorret ac mutat.
Hoc quid putemus esse? Qui modo scurra
aut si quid hac re tritius videbatur,
idem infaceto est infacetior rure,
simul poemata attigit, neque idem umquam

aeque est beatus ac poema cum scribit:
tam gaudet in se tamque se ipse miratur.
Nimirum idem omnes fallimur, neque est quisquam
quem non in aliqua re videre Suffenum
possis. Suus cuique attributus est error,
sed non videmus manticae quod in tergo est.

32

Paene insularum, Sirmio, insularumque
ocelle, quascumque in liquentibus stagnis
marique vasto fert uterque Neptunus;
quam te libenter quamque laetus inviso,
vix mi ipse credens Thyniam atque Bithynos
liquisse campos et videre te in tuto.
O quid solutis est beatius curis,
cum mens onus reponit, ac peregrino
labore fessi venimus Larem ad nostrum
desideratoque acquiescimus lecto?
Hoc est quod unum est pro laboribus tantis.
Salve, o venusta Sirmio, atque ero gaude;
gaudete vosque, o Lydiae lacus undae;
ridete, quidquid est domi cachinnorum.

33

Dianae sumus in fide
puellae et pueri integri;
Dianam pueri integri
puellaeque canamus.
O Latonia, maximi
magna progenies Iovis,
quam mater prope Deliam
deposivit olivam,

montium domina ut fores
silvarumque virentium
saltuumque reconditorum
amniumque sonantum.

Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis,
tu potens Trivia et notho es
dicta lumine Luna.

Tu cursu, dea, menstruo
metiens iter annuum
rustica agricolae bonis
tecta frugibus exples.

Sis quocumque tibi placet
sancta nomine, Romulique,
antique ut solita es, bona
sospites ope gentem.

34 × 4 30

Acmen Septimius suos amores
tenens in gremio, 'Mea,' inquit, 'Acme,
ni te perdite amo atque amare porro
omnis sum adsidue paratus annos
quantum qui pote plurimum perire,
solus in Libya Indiaque tosta
caesio veniam obvius leoni.'
Hoc ut dixit, Amor, sinistra ut ante,
dextra sternuit approbationem.
At Acme leviter caput reflectens
et dulcis pueri ebrios ocellos
illo purpureo ore saviata,

'Sic,' inquit, 'mea vita, Septimille,
huic uni domino usque serviamus,
ut multo mihi maior acriorque
ignis mollibus ardet in medullis.'
Hoc ut dixit, Amor, sinistra ut ante,
dextra sternuit approbationem.
Nunc ab auspicio bono profecti
mutuis animis amant amantur.
Vnam Septimius misellus Acmen
mavult quam Syrias Britanniasque:
uno in Septimio fidelis Acme
facit delicias libidinesque.
Quis ullos homines beatiores
vidit, quis Venerem auspicatiorem?

35

Iam ver egelidos refert tepores,
iam caeli furor aequinoctialis
iucundis Zephyri silescit auris.
Linquantur Phrygii, Catulle, campi
Nicaeaeque ager uber aestuosae:
ad claras Asiae volemus urbis.
Iam mens praetrepidans avet vagari,
iam laeti studio pedes vigescunt.
O dulces comitum valete coetus,
longe quos simul a domo profectos
diversae variae viae reportant.

36

Disertissime Romuli nepotum,
quot sunt quotque fuere, Marce Tulli,
quotque post aliis erunt in annis,

gratias tibi maximas Catullus
agit pessimus omnium poeta,
tanto pessimus omnium poeta
quanto tu optimus omnium patronus.

37

Ille mi par esse deo videtur,
ille, si fas est, superare divos,
qui sedens adversus identidem te
spectat et audit

dulce ridentem, misero quod omnis
eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, aspexi, nihil est super mi
vocis in ore;

lingua sed torpet, tenuis sub artus
flamma demanat, sonitu suopte
tintinant aures, gemina teguntur
lumina nocte.

38

Risi nescio quem modo e corona,
qui, cum mirifice Vatiniana
meus crimina Calvus explicasset,
admirans ait haec manusque tollens,
'Di magni, salaputium disertum!'

39

Vesper adest, iuvenes, consurgite: Vesper Olympo
exspectata diu vix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pinguis linquere mensas;

iam veniet virgo, iam dicetur hymenaeus.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

Cernitis, innuptae, iuvenes? Consurgite contra;
nimirum Oetaeos ostendit Noctifer ignis.
Sic certe est: viden ut perniciter exsiluere?
Non temere exsiluere; canent quod vincere par est.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

Non facilis nobis, aequales, palma parata est:
aspicite, innuptae secum ut meditata requirunt.
Non frustra meditantur; habent memorabile quod sit.
Nec mirum, penitus quae tota mente laborant.
Nos alio mentis, alio divisimus auris:
iure igitur vincemur; amat victoria curam.
Quare nunc animos saltem convertite vestros:
dicere iam incipient, iam respondere decebit.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

Hespere, qui caelo fertur crudelior ignis?
Qui natam possis complexu avellere matris,
complexu matris retinentem avellere natam
et iuveni ardenti castam donare puellam.
Quid faciunt hostes capta crudelius urbe?
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

Hespere, qui caelo lucet iucundior ignis?
Qui desponsa tua firmes conubia flamma,
quae pepigere viri, pepigerunt ante parentes,
nec iunxere prius quam se tuus extulit ardor.
Quid datur a divis felici optatius hora?
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

Hesperus e nobis, aequales, abstulit unam
* * * * * *

Namque tuo adventu vigilat custodia semper.
Nocte latent fures, quos idem saepe revertens,
Hespere, mutato comprendis nomine Eous.
At libet innuptis ficto te carpere questu.
Quid tum, si carpunt, tacita quem mente requirunt?
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

Vt flos in saeptis secretus nascitur hortis,
ignotus pecori, nullo convulsus aratro,
quem mulcent aurae, firmat sol, educat imber;
multi illum pueri, multae optavere puellae:
idem cum tenui carptus defloruit ungui,
nulli illum pueri, nullae optavere puellae:
sic virgo, dum intacta manet, dum cara suis est;
cum castum amisit polluto corpore florem,
nec pueris iucunda manet nec cara puellis.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

Vt vidua in nudo vitis quae nascitur arvo
numquam se extollit, numquam mitem educat uvam,
sed tenerum prono deflectens pondere corpus
iam iam contingit summum radice flagellum,
hanc nulli agricolae, nulli coluere iuvenci:
at si forte eadem est ulmo coniuncta marito,
multi illam agricolae, multi coluere iuvenci:
sic virgo, dum intacta manet, dum inculta senescit;
cum par conubium maturo tempore adepta est,
cara viro magis et minus est invisa parenti.

Et tu ne pugna cum tali coniuge, virgo.
Non aequum est pugnare, pater cui tradidit ipse,
ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.
Virginitas non tota tua est, ex parte parentum est:

tertia pars patri, pars est data tertia matri,
tertia sola tua est. Noli pugnare duobus,
qui genero sua iura simul cum dote dederunt.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

July 16

40 ✕

Nulli se dicit mulier mea nubere malle
quam mihi, non si se Iuppiter ipse petat.
Dicit: sed mulier cupido quod dicit amanti
in vento et rapida scribere oportet aqua.

July 16

41 ✕

Si qua recordanti benefacta priora voluptas
est homini, cum se cogitat esse pium,
nec sanctam violasse fidem, nec foedere in ullo
divum ad fallendos numine abusum homines,
multa parata manent in longa aetate, Catulle,
ex hoc ingrato gaudia amore tibi.
Nam quaecumque homines bene cuiquam aut dicere possunt
aut facere, haec a te dictaque factaque sunt.
Omnia quae ingratae perierunt credita menti.
Quare iam te cur amplius excrucies?
Quin tu animo offirmas atque istinc teque reducis
et dis invitis desinis esse miser?
Difficile est longum subito deponere amorem.
Difficile est, verum hoc qua libet efficias.
Vna salus haec est, hoc est tibi pervincendum;
hoc facias, sive id non pote sive pote.
O di, si vestrum est misereri, aut si quibus umquam
extremam iam ipsa in morte tulistis opem,
me miserum aspicite et, si vitam puriter egi,

eripite hanc pestem perniciemque mihi.
Hei mihi surrepens imos ut torpor in artus
expulit ex omni pectore laetitias.
Non iam illud quaero, contra ut me diligat illa,
aut, quod non potis est, esse pudica velit:
ipse valere opto et taetrum hunc deponere morbum.
O di, reddite mi hoc pro pietate mea.

42

Quinti, si tibi vis oculos debere Catullum
aut aliud si quid carius est oculis,
eripere ei noli, multo quod carius illi
est oculis seu quid carius est oculis.

43

Chommoda dicebat, si quando commoda vellet
dicere, et insidias Arrius hinsidias,
et tum mirifice sperabat se esse locutum,
cum quantum poterat dixerat hinsidias.
Credo, sic mater, sic liber avunculus eius,
sic maternus avus dixerat atque avia.
Hoc misso in Syriam requierant omnibus aures:
audibant eadem haec leniter et leviter,
nec sibi postilla metuebant talia verba,
cum subito adfertur nuntius horribilis
Ionios fluctus, postquam illuc Arrius isset,
iam non Ionios esse, sed Hionios.

44

Odi et amo. Quare id faciam fortasse requiris.
Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

45

Quintia formosa est multis, mihi candida, longa,
recta est. Haec ego sic singula confiteor,
totum illud 'formosa' nego: nam nulla venustas,
nulla in tam magno est corpore mica salis.
Lesbia formosa est, quae cum pulcherrima tota est,
tum omnibus una omnis surripuit Veneres.

46

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam
vere, quantum a me Lesbia amata mea es.
Nulla fides ullo fuit umquam in foedere tanta,
quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.

47

Nil nimium studeo, Caesar, tibi velle placere,
nec scire utrum sis albus an ater homo.

48

Multas per gentis et multa per aequora vectus
advenio has miseras, frater, ad inferias,
ut te postremo donarem munere mortis
et mutam nequiquam adloquerer cinerem,
quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum,
heu miser indigne frater adempte mihi.
Nunc tamen interea haec, prisco quae more parentum
tradita sunt tristi munere ad inferias,
accipe fraterno multum manantia fletu,
atque in perpetuum, frater, ave atque vale.

49

Iucundum, mea vita, mihi proponis amorem
hunc nostrum inter nos perpetuumque fore.
Di magni, facite ut vere promittere possit,
atque id sincere dicat et ex animo,
ut liceat nobis tota perducere vita
aeternum hoc sanctae foedus amicitiae.

P. VERGILIVS MARO

50

Copa Surisca caput Graeca redimita mitella,
crispum sub crotalo docta movere latus,
ebria famosa saltat lasciva taberna
ad cubitum raucos excutiens calamos.
'Quid iuvat aestivo defessum pulvere abesse,
quam potius bibulo decubuisse toro?
Sunt topia et kelebes, cyathi, rosa, tibia, chordae,
et triclia umbrosis frigida harundinibus.
En et, Maenalio quae garrit dulce sub antro,
rustica pastoris fistula more sonat.
Est et vappa cado nuper defusa picato
et strepitans rauco murmure rivus aquae.
Sunt etiam croceo violae de flore corollae,
sertaque purpurea lutea mixta rosa,
et quae virgineo libata Achelois ab amne
lilia vimineis attulit in calathis;
sunt et caseoli quos iuncea fiscina siccat;
sunt autumnali cerea pruna die;
castaneaeque nuces et suave rubentia mala,
est hic munda Ceres, est Amor, est Bromius;

sunt et mora cruenta et lentis uva racemis,
et pendet iunco caeruleus cucumis;
est tuguri custos armatus falce saligna,
sed non et vasto est inguine terribilis.
Huc Calybita veni, lassus iam sudat asellus;
parce illi, Vestae delicium est asinus.
Nunc cantu crebro rumpunt arbusta cicadae,
nunc vepris in gelida sede lacerta latet.
Si sapis, aestivo recubans te prolue vitro,
seu vis crystalli ferre novos calices.
Heia age pampinea fessus requiesce sub umbra
et gravidum roseo necte caput strophio,
formosum tenerae decerpens ora puellae.
A pereat cui sunt prisca supercilia!
Quid cineri ingrato servas bene olentia serta?
Anne coronato vis lapide ista tegi?
Pone merum et talos. Pereat qui crastina curat;
mors aurem vellens, "Vivite," ait, "venio." '

51

Hunc ego, o iuvenes, locum villulamque palustrem,
tectam vimine iunceo caricisque maniplis,
quercus arida rustica fomitata securi,
nutrior, magis ut magis sit beata quotannis.
Huius nam domini colunt me deumque salutant
pauperis tuguri pater filiusque adulescens,
alter adsidua colens diligentia ut herbae,
aspera ut rubus a meo sit remota sacello,
alter parva manu ferens semper munera larga.
Florido mihi ponitur picta vere corolla,
primitus tenera virens spica mollis arista,
luteae violae mihi lacteumque papaver,

pallentesque cucurbitae et suave olentia mala,
uva pampinea rubens educata sub umbra.
Sanguine hanc etiam mihi—sed tacebitis—aram
barbatus linit hirculus cornipesque capella.
Pro quis munera honoribus sic necesse Priapo est
praestare et domini hortulum vineamque tueri.
Quare hinc, o pueri, malas abstinete rapinas.
Vicinus prope dives est neglegensque Priapus.
Inde sumite, semita haec deinde vos feret ipsa.

52

Quocumque ire ferunt variae nos tempora vitae,
tangere quas terras quosque videre homines,
dispeream, si te fuerit mihi carior alter.
Alter enim quis te dulcior esse potest,
cui iuveni ante alios divi divumque sorores
cuncta, neque indigno, Musa, dedere bona,
cuncta, quibus gaudet Phoebi chorus ipseque Phoebus?
Doctior o quis te, Musa, fuisse potest?
O quis te in terris loquitur iucundior uno?
Clio nam certe candida non loquitur.
Quare illud satis est, si te permittis amari;
nam contra ut sit amor mutuus, unde mihi?

53

Sabinus ille, quem videtis, hospites,
ait fuisse mulio celerrimus,
neque ullius volantis impetum cisi
nequisse praeterire, sive Mantuam
opus foret volare sive Brixiam.
Et hoc negat Tryphonis aemuli domum
negare nobilem insulamve Caeruli,
ubi iste post Sabinus ante Quintio

bidente dicit attodisse forcipe
comata colla, ne Cytorio iugo
premente dura vulnus ederet iuba.
Cremona frigida et lutosa Gallia,
tibi haec fuisse et esse cognitissima
ait Sabinus: ultima ex origine
tua stetisse dicit in voragine,
tua in palude deposisse sarcinas,
et inde tot per orbitosa milia
iugum tulisse, laeva sive dextera
strigare mula sive utrumque coeperat
* * * * * *
neque ulla vota semitalibus deis
sibi esse facta, praeter hoc novissimum,
paterna lora proximumque pectinem.
Sed haec prius fuere: nunc eburnea
sedetque sede seque dedicat tibi,
gemelle Castor et gemelle Castoris.

54

Si mihi susceptum fuerit decurrere munus,
o Paphon, o sedes quae colis Idalias,
Troius Aeneas Romana per oppida digno
iam tandem ut tecum carmine vectus eat:
non ego ture modo aut picta tua templa tabella
ornabo et puris serta feram manibus;
corniger hos aries humilis, sed maxima, taurus,
victima sacratos sparget honore focos,
marmoreusque tibi caput, ignicolorius alas,
in morem picta stabit Amor pharetra.
Adsis, o Cytherea: tuus te Caesar Olympo
et Surrentini litoris ara vocat.

55

MELIBOEVS TITYRVS

M. Tityre, tu patulae recubans sub tegmine fagi
silvestrem tenui musam meditaris avena:
nos patriae finis et dulcia linquimus arva.
Nos patriam fugimus: tu, Tityre, lentus in umbra
formosam resonare doces Amaryllida silvas.

T. O Meliboee, deus nobis haec otia fecit;
namque erit ille mihi semper deus, illius aram
saepe tener nostris ab ovilibus imbuet agnus.
Ille meas errare boves, ut cernis, et ipsum
ludere quae vellem calamo permisit agresti.

M. Non equidem invideo, miror magis: undique totis
usque adeo turbatur agris. En ipse capellas
protinus aeger ago: hanc etiam vix, Tityre, duco.
Hic inter densas corylos modo namque gemellos,
spem gregis, a, silice in nuda conixa reliquit.
Saepe malum hoc nobis, si mens non laeva fuisset,
de caelo tactas memini praedicere quercus.
Sed tamen iste deus qui sit, da, Tityre, nobis.

T. Vrbem quam dicunt Romam, Meliboee, putavi
stultus ego huic nostrae similem, quo saepe solemus
pastores ovium teneros depellere fetus.
Sic canibus catulos similis, sic matribus haedos
noram, sic parvis componere magna solebam.
Verum haec tantum alias inter caput extulit urbis,
quantum lenta solent inter viburna cupressi.

56

Sicelides Musae, paulo maiora canamus!
Non omnis arbusta iuvant humilesque myricae;
si canimus silvas, silvae sint consule dignae.

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas;
magnus ab integro saeclorum nascitur ordo.
Iam redit et virgo, redeunt Saturnia regna;
iam nova progenies caelo demittitur alto.
Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
desinet ac toto surget gens aurea mundo,
casta fave Lucina: tuus iam regnat Apollo.
Teque adeo decus hoc aevi, te consule, inibit,
Pollio, et incipient magni procedere menses;
te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,
inrita perpetua solvent formidine terras.
Ille deum vitam accipiet divisque videbit
permixtos heroas, et ipse videbitur illis,
pacatumque reget patriis virtutibus orbem.
At tibi prima, puer, nullo munuscula cultu
errantis hederas passim cum baccare tellus
mixtaque ridenti colocasia fundet acantho.
Ipsae lacte domum referent distenta capellae
ubera, nec magnos metuent armenta leones;
ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.
Occidet et serpens, et fallax herba veneni
occidet; Assyrium vulgo nascetur amomum.
At simul heroum laudes et facta parentis
iam legere et quae sit poteris cognoscere virtus,
molli paulatim flavescet campus arista,
incultisque rubens pendebit sentibus uva,
et durae quercus sudabunt roscida mella.
Pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis,
quae temptare Thetim ratibus, quae cingere muris
oppida, quae iubeant telluri infindere sulcos.
Alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo

delectos heroas; erunt etiam altera bella,
atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.
Hinc, ubi iam firmata virum te fecerit aetas,
cedet et ipse mari vector, nec nautica pinus
mutabit mercis: omnis feret omnia tellus.
Non rastros patietur humus, non vinea falcem;
robustus quoque iam tauris iuga solvet arator;
nec varios discet mentiri lana colores,
ipse sed in pratis aries iam suave rubenti
murice, iam croceo mutabit vellera luto;
sponte sua sandyx pascentis vestiet agnos.
'Talia saecla,' suis dixerunt, 'currite,' fusis
concordes stabili fatorum numine Parcae.
Adgredere o magnos (aderit iam tempus) honores,
cara deum suboles, magnum Iovis incrementum.
Aspice convexo nutantem pondere mundum,
terrasque tractusque maris caelumque profundum:
aspice, venturo laetentur ut omnia saeclo!
O mihi tum longae maneat pars ultima vitae,
spiritus et quantum sat erit tua dicere facta:
non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus,
nec Linus, huic mater quamvis atque huic pater
adsit,
Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo.
Pan etiam, Arcadia mecum si iudice certet,
Pan etiam Arcadia dicat se iudice victum.
Incipe, parve puer, risu cognoscere matrem:
matri longa decem tulerunt fastidia menses.
Incipe, parve puer: cui non risere parentes,
nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.

57

MENALCAS MOPSVS

Me. Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo,
tu calamos inflare levis, ego dicere versus,
hic corylis mixtas inter consedimus ulmos?
Mo. Tu maior; tibi me est aequum parere, Menalca,
sive sub incertas Zephyris motantibus umbras,
sive antro potius succedimus. Aspice, ut antrum
silvestris raris sparsit labrusca racemis.
Me. Montibus in nostris solus tibi certat Amyntas.
Mo. Quid, si idem certet Phoebum superare canendo?
Me. Incipe, Mopse, prior, si quos aut Phyllidis ignis
aut Alconis habes laudes aut iurgia Codri.
Incipe; pascentis servabit Tityrus haedos.
Mo. Immo haec, in viridi nuper quae cortice fagi
carmina descripsi et modulans alterna notavi,
experiar. Tu deinde iubeto ut certet Amyntas.
Me. Lenta salix quantum pallenti cedit olivae,
puniceis humilis quantum saliunca rosetis,
iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.
Sed tu desine plura, puer; successimus antro.
Mo. Exstinctum Nymphae crudeli funere Daphnim
flebant (vos coryli testes et flumina Nymphis),
cum complexa sui corpus miserabile nati,
atque deos atque astra vocat crudelia mater.
Non ulli pastos illis egere diebus
frigida, Daphni, boves ad flumina; nulla neque amnem
libavit quadripes, nec graminis attigit herbam.
Daphni, tuum Poenos etiam gemuisse leones
interitum montesque feri silvaeque loquuntur.
Daphnis et Armenias curru subiungere tigris

instituit, Daphnis thiasos inducere Bacchi
et foliis lentas intexere mollibus hastas.
Vitis ut arboribus decori est, ut vitibus uvae,
ut gregibus tauri, segetes ut pinguibus arvis,
tu decus omne tuis. Postquam te fata tulerunt,
ipsa Pales agros atque ipse reliquit Apollo.
Grandia saepe quibus mandavimus hordea sulcis,
infelix lolium et steriles nascuntur avenae;
pro molli viola, pro purpureo narcisso
carduus et spinis surgit paliurus acutis.
Spargite humum foliis, inducite fontibus umbras,
pastores (mandat fieri sibi talia Daphnis),
et tumulum facite, et tumulo superaddite carmen:
'Daphnis ego in silvis, hinc usque ad sidera notus,
formosi pecoris custos, formosior ipse.'

58

DAMON ALPHESIBOEVS

D. Nascere, praeque diem veniens age, Lucifer, almum,
coniugis indigno Nysae deceptus amore
dum queror et divos, quamquam nil testibus illis
profeci, extrema moriens tamen adloquor hora.
Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

Maenalus argutumque nemus pinosque loquentis
semper habet; semper pastorum ille audit amores
Panaque, qui primus calamos non passus inertis.
Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

Mopso Nysa datur: quid non speremus amantes?
Iungentur iam grypes equis, aevoque sequenti
cum canibus timidi venient ad pocula dammae.
Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

Mopse, novas incide faces: tibi ducitur uxor.
Sparge, marite, nuces: tibi deserit Hesperus Oetam.
Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

O digno coniuncta viro, dum despicis omnis,
dumque tibi est odio mea fistula, dumque capellae
hirsutumque supercilium promissaque barba,
nec curare deum credis mortalia quemquam—
Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

Saepibus in nostris parvam te roscida mala
(dux ego vester eram) vidi cum matre legentem.
Alter ab undecimo tum me iam acceperat annus;
iam fragilis poteram a terra contingere ramos:
ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error!
Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

Nunc scio quid sit Amor: duris in cotibus illum
aut Tmaros aut Rhodope aut extremi Garamantes
nec generis nostri puerum nec sanguinis edunt.
Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

Saevus Amor docuit natorum sanguine matrem
commaculare manus; crudelis tu quoque, mater:
crudelis mater magis, an puer improbus ille?
Improbus ille puer; crudelis tu quoque, mater.
Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

Nunc et ovis ultro fugiat lupus, aurea durae
mala ferant quercus, narcisso floreat alnus,
pinguia corticibus sudent electra myricae,
certent et cycnis ululae, sit Tityrus Orpheus,
Orpheus in silvis, inter delphinas Arion.
Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

Omnia vel medium fiat mare. Vivite, silvae:
praeceps aërii specula de montis in undas
deferar; extremum hoc munus morientis habeto.
Desine Maenalios, iam desine, tibia, versus.

Haec Damon: vos, quae responderit Alphesiboeus,
dicite, Pierides; non omnia possumus omnes.

A. Effer aquam, et molli cinge haec altaria vitta,
verbenasque adole pinguis et mascula tura,
coniugis ut magicis sanos avertere sacris
experiar sensus; nihil hic nisi carmina desunt.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
Daphnim.

Carmina vel caelo possunt deducere Lunam;
carminibus Circe socios mutavit Vlixi;
frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
Daphnim.

Terna tibi haec primum triplici diversa colore
licia circumdo, terque haec altaria circum
effigiem duco; numero deus impare gaudet.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
Daphnim.

Necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores;
necte, Amarylli, modo et, 'Veneris,' dic, 'vincula
necto.'
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
Daphnim.

Limus ut hic durescit, et haec ut cera liquescit
uno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore.

Sparge molam et fragilis incende bitumine lauros.
Daphnis me malus urit, ego hanc in Daphnide laurum.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

Talis amor Daphnim, qualis cum fessa iuvencum
per nemora atque altos quaerendo bucula lucos
propter aquae rivum viridi procumbit in ulva
perdita, nec serae meminit decedere nocti;
talis amor teneat, nec sit mihi cura mederi.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

Has olim exuvias mihi perfidus ille reliquit,
pignora cara sui: quae nunc ego limine in ipso,
terra, tibi mando; debent haec pignora Daphnim.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

Has herbas atque haec Ponto mihi lecta venena
ipse dedit Moeris (nascuntur plurima Ponto);
his ego saepe lupum fieri et se condere silvis
Moerim, saepe animas imis excire sepulcris,
atque satas alio vidi traducere messis.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

Fer cineres, Amarylli, foras rivoque fluenti
transque caput iace, nec respexeris. His ego Daphnim
adgrediar; nihil ille deos, nil carmina curat.
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

Aspice: corripuit tremulis altaria flammis
sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse. Bonum sit!
Nescio quid certe est, et Hylax in limine latrat.
Credimus? An qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?
Parcite, ab urbe venit, iam parcite, carmina, Daphnis.

59

Sed neque Medorum silvae, ditissima terra,
nec pulcher Ganges atque auro turbidus Hermus
laudibus Italiae certent, non Bactra neque Indi
totaque turiferis Panchaia pinguis harenis.
Haec loca non tauri spirantes naribus ignem
invertere satis immanis dentibus hydri,
nec galeis densisque virum seges horruit hastis;
sed gravidae fruges et Bacchi Massicus umor
implevere; tenent oleae armentaque laeta.
Hinc bellator equus campo sese arduus infert,
hinc albi, Clitumne, greges et maxima taurus
victima, saepe tuo perfusi flumine sacro,
Romanos ad templa deum duxere triumphos.
Hic ver adsiduum atque alienis mensibus aestas:
bis gravidae pecudes, bis pomis utilis arbos.
At rabidae tigres absunt et saeva leonum
semina, nec miseros fallunt aconita legentis,
nec rapit immensos orbis per humum neque tanto
squameus in spiram tractu se colligit anguis.
Adde tot egregias urbis operumque laborem,
tot congesta manu praeruptis oppida saxis
fluminaque antiquos subterlabentia muros.
An mare quod supra memorem, quodque adluit infra?

394856

Anne lacus tantos? Te, Lari maxime, teque,
fluctibus et fremitu adsurgens Benace marino?
An memorem portus Lucrinoque addita claustra
atque indignatum magnis stridoribus aequor,
Iulia qua ponto longe sonat unda refuso
Tyrrhenusque fretis immittitur aestus Avernis?
Haec eadem argenti rivos aerisque metalla
ostendit venis atque auro plurima fluxit.
Haec genus acre virum, Marsos pubemque Sabellam
adsuetumque malo Ligurem Volscosque verutos
extulit, haec Decios Marios magnosque Camillos,
Scipiadas duros bello et te, maxime Caesar,
qui nunc extremis Asiae iam victor in oris
imbellem avertis Romanis arcibus Indum.
Salve, magna parens frugum, Saturnia tellus,
magna virum: tibi res antiquae laudis et artis
ingredior sanctos ausus recludere fontis,
Ascraeumque cano Romana per oppida carmen.

60

O fortunatos nimium, sua si bona norint,
agricolas! Quibus ipsa procul discordibus armis
fundit humo facilem victum iustissima tellus;
si non ingentem foribus domus alta superbis
mane salutantum totis vomit aedibus undam,
nec varios inhiant pulchra testudine postis
inlusasque auro vestis Ephyreïaque aera,
alba neque Assyrio fucatur lana veneno,
nec casia liquidi corrumpitur usus olivi;
at secura quies et nescia fallere vita,
dives opum variarum, at latis otia fundis
(speluncae vivique lacus et frigida Tempe

mugitusque boum mollesque sub arbore somni)
non absunt; illic saltus ac lustra ferarum,
et patiens operum exiguoque adsueta iuventus,
sacra deum sanctique patres; extrema per illos
Iustitia excedens terris vestigia fecit.
Me vero primum dulces ante omnia Musae,
quarum sacra fero ingenti percussus amore,
accipiant caelique vias et sidera monstrent,
defectus solis varios lunaeque labores;
unde tremor terris, qua vi maria alta tumescant
obicibus ruptis rursusque in se ipsa residant,
quid tantum Oceano properent se tingere soles
hiberni, vel quae tardis mora noctibus obstet.
Sin has ne possim naturae accedere partis
frigidus obstiterit circum praecordia sanguis,
rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes,
flumina amem silvasque inglorius. O ubi campi
Spercheusque et virginibus bacchata Lacaenis
Taygeta! O qui me gelidis convallibus Haemi
sistat, et ingenti ramorum protegat umbra!
Felix, qui potuit rerum cognoscere causas,
atque metus omnis et inexorabile fatum
subiecit pedibus strepitumque Acherontis avari.
Fortunatus et ille deos qui novit agrestis
Panaque Silvanumque senem Nymphasque sorores.
Illum non populi fasces, non purpura regum
flexit et infidos agitans discordia fratres,
aut coniurato descendens Dacus ab Histro,
non res Romanae perituraque regna; neque ille
aut doluit miserans inopem aut invidit habenti.
Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
sponte tulere sua, carpsit, nec ferrea iura

insanumque forum aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alii remis freta caeca, ruuntque
in ferrum, penetrant aulas et limina regum;
hic petit excidiis urbem miserosque Penatis,
ut gemma bibat et Sarrano dormiat ostro;
condit opes alius defossoque incubat auro;
hic stupet attonitus rostris, hunc plausus hiantem
per cuneos geminatus enim plebisque patrumque
corripuit; gaudent perfusi sanguine fratrum,
exsilioque domos et dulcia limina mutant
atque alio patriam quaerunt sub sole iacentem.
Agricola incurvo terram dimovit aratro:
hinc anni labor, hinc patriam parvosque nepotes
sustinet, hinc armenta boum meritosque iuvencos.

Q. HORATIVS FLACCVS

61

Maecenas atavis edite regibus,
o et praesidium et dulce decus meum,
sunt quos curriculo pulverem Olympicum
collegisse iuvat, metaque fervidis
evitata rotis, palmaque nobilis
terrarum dominos evehit ad deos;
hunc, si mobilium turba Quiritium
certat tergeminis tollere honoribus;
illum, si proprio condidit horreo
quidquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
agros Attalicis condicionibus
numquam demoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.

Luctantem Icariis fluctibus Africum
mercator metuens otium et oppidi
laudat rura sui: mox reficit ratis
quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici
nec partem solido demere de die
spernit, nunc viridi membra sub arbuto
stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
Multos castra iuvant et lituo tubae
permixtus sonitus bellaque matribus
detestata. Manet sub Iove frigido
venator tenerae coniugis immemor,
seu visa est catulis cerva fidelibus,
seu rupit teretis Marsus aper plagas.
Me doctarum hederae praemia frontium
dis miscent superis; me gelidum nemus
Nympharumque leves cum Satyris chori
secernunt populo, si neque tibias
Euterpe cohibet nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quod si me lyricis vatibus inseres,
sublimi feriam sidera vertice.

62

Sic te diva potens Cypri,
sic fratres Helenae, lucida sidera,
ventorumque regat pater,
obstrictis aliis praeter Iapyga,
navis, quae tibi creditum
debes Vergilium, finibus Atticis
reddas incolumem precor,
et serves animae dimidium meae.

Illi robur et aes triplex
circa pectus erat, qui fragilem truci
commisit pelago ratem
primus, nec timuit praecipitem Africum
decertantem Aquilonibus
nec tristis Hyadas nec rabiem Noti,
quo non arbiter Hadriae
maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
qui siccis oculis monstra natantia,
qui vidit mare turbidum et
infamis scopulos, Acroceraunia?
Nequiquam deus abscidit
prudens Oceano dissociabili
terras, si tamen impiae
non tangenda rates transiliunt vada.
Audax omnia perpeti
gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem aetheria domo
subductum macies et nova febrium
terris incubuit cohors,
semotique prius tarda necessitas
leti corripuit gradum.
Expertus vacuum Daedalus aëra
pennis non homini datis:
perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus ardui est:
caelum ipsum petimus stultitia, neque
per nostrum patimur scelus
iracunda Iovem ponere fulmina.

63

Quis multa gracilis te puer in rosa
perfusus liquidis urget odoribus
grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam,

simplex munditiis? Heu quotiens fidem
mutatosque deos flebit, et aspera
nigris aequora ventis
emirabitur insolens,

qui nunc te fruitur credulus aurea,
qui semper vacuam, semper amabilem
sperat, nescius aurae
fallacis. Miseri quibus

intemptata nites: me tabula sacer
votiva paries indicat uvida
suspendisse potenti
vestimenta maris deo.

64

Lydia, dic, per omnis
te deos oro, Sybarin cur properes amando
perdere, cur apricum
oderit campum, patiens pulveris atque solis.
Cur neque militaris
inter aequalis equitat, Gallica nec lupatis
temperat ora frenis?
Cur timet flavum Tiberim tangere? Cur olivum
sanguine viperino
cautius vitat, neque iam livida gestat armis

bracchia, saepe disco,
saepe trans finem iaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
funera, ne virilis
cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

65

Vides ut alta stet nive candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
silvae laborantes, geluque
flumina constiterint acuto.

Dissolve frigus ligna super foco
large reponens, atque benignius
deprome quadrimum Sabina,
o Thaliarche, merum diota.

Permitte divis cetera, qui simul
stravere ventos aequore fervido
deproeliantis, nec cupressi
nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere, et
quem fors dierum cumque dabit lucro
appone, nec dulcis amores
sperne puer neque tu choreas,

donec virenti canities abest
morosa. Nunc et campus et areae
lenesque sub noctem susurri
composita repetantur hora:

nunc et latentis proditor intimo
gratus puellae risus ab angulo
pignusque dereptum lacertis
aut digito male pertinaci.

66

Tu ne quaesieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi
finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
temptaris numeros. Vt melius, quidquid erit, pati,
seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,
quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum! Sapias, vina liques, et spatio brevi
spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
aetas: carpe diem, quam minimum credula postero.

67

O navis, referent in mare te novi
fluctus. O quid agis? Fortiter occupa
portum. Nonne vides ut
nudum remigio latus,

et malus celeri saucius Africo
antemnaeque gemant, ac sine funibus
vix durare carinae
possint imperiosius

aequor? Non tibi sunt integra lintea,
non di, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
silvae filia nobilis,

iactes et genus et nomen inutile,
nil pictis timidus navita puppibus
fidit. Tu nisi ventis
debes ludibrium, cave.

Nuper sollicitum quae mihi taedium,
nunc desiderium curaque non levis,
interfusa nitentis
vites aequora Cycladas.

68

Integer vitae scelerisque purus
non eget Mauris iaculis neque arcu
nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra,

sive per Syrtis iter aestuosas
sive facturus per inhospitalem
Caucasum vel quae loca fabulosus
lambit Hydaspes.

Namque me silva lupus in Sabina,
dum meam canto Lalagen et ultra
terminum curis vagor expeditis,
fugit inermem,

quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis,
nec Iubae tellus generat, leonum
arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
arbor aestiva recreatur aura,
quod latus mundi nebulae malusque
Iuppiter urget;

pone sub curru nimium propinqui
solis, in terra domibus negata:
dulce ridentem Lalagen amabo,
dulce loquentem.

69

Persicos odi, puer, apparatus:
displicent nexae philyra coronae:
mitte sectari rosa quo locorum
sera moretur.

Simplici myrto nihil adlabores
sedulus curo: neque te ministrum
dedecet myrtus neque me sub arta
vite bibentem.

70

Aequam memento rebus in arduis
servare mentem, non secus in bonis
ab insolenti temperatam
laetitia, morituro Delli,

seu maestus omni tempore vixeris,
seu te in remoto gramine per dies
festos reclinatum bearis
interiore nota Falerni.

Quo pinus ingens albaque populus
umbram hospitalem consociare amant
ramis? Quid obliquo laborat
lympha fugax trepidare rivo?

Huc vina et unguenta et nimium brevis
flores amoenae ferre iube rosae,
dum res et aetas et sororum
fila trium patiuntur atra.

Cedes coemptis saltibus et domo
villaque, flavus quam Tiberis lavit;
cedes et exstructis in altum
divitiis potietur heres.

Divesne prisco natus ab Inacho,
nil interest, an pauper et infima
de gente sub divo moreris,
victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur, omnium
versatur urna serius ocius
sors exitura et nos in aeternum
exsilium impositura cumbae.

71

Rectius vives, Licini, neque altum
semper urgendo neque, dum procellas
cautus horrescis, nimium premendo
litus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
diligit, tutus caret obsoleti
sordibus tecti, caret invidenda
sobrius aula.

Saepius ventis agitatur ingens
pinus et celsae graviore casu
decidunt turres feriuntque summos
fulgura montis.

Sperat infestis, metuit secundis
alteram sortem bene praeparatum
pectus. Informis hiemes reducit
Iuppiter, idem

summovet. Non, si male nunc, et olim
sic erit: quondam cithara tacentem
suscitat musam neque semper arcum
tendit Apollo.

Rebus angustis animosus atque
fortis appare: sapienter idem
contrahes vento nimium secundo
turgida vela.

72

Eheu fugaces, Postume, Postume,
labuntur anni, nec pietas moram
rugis et instanti senectae
adferet indomitaeque morti;

non si trecenis quotquot eunt dies,
amice, places inlacrimabilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonen Tityonque tristi

compescit unda, scilicet omnibus,
quicumque terrae munere vescimur,
enaviganda, sive reges
sive inopes erimus coloni.

Frustra cruento Marte carebimus
fractisque rauci fluctibus Hadriae,
frustra per autumnos nocentem
corporibus metuemus Austrum.

Visendus ater flumine languido
Cocytos errans et Danai genus
infame damnatusque longi
Sisyphus Aeolides laboris.

Linquenda tellus et domus et placens
uxor, neque harum quas colis arborum
te praeter invisas cupressos
ulla brevem dominum sequetur.

Absumet heres Caecuba dignior
servata centum clavibus et mero
tinguet pavimentum superbo,
pontificum potiore cenis.

73

'Donec gratus eram tibi
nec quisquam potior bracchia candidae
cervici iuvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.'

'Donec non alia magis
arsisti neque erat Lydia post Chloen,
multi Lydia nominis,
Romana vigui clarior Ilia.'

'Me nunc Thressa Chloe regit,
dulcis docta modos et citharae sciens,
pro qua non metuam mori,
si parcent animae fata superstiti.'

'Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornyti,

pro quo bis patiar mori,
si parcent puero fata superstiti.'

'Quid si prisca redit Venus,
diductosque iugo cogit aëneo,
si flava excutitur Chloe,
reiectaeque patet ianua Lydiae?'

'Quamquam sidere pulchrior
ille est, tu levior cortice et improbo
iracundior Hadria,
tecum vivere amem, tecum obeam libens.'

74

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
dulci digne mero non sine floribus,
cras donaberis haedo,
cui frons turgida cornibus

primis et venerem et proelia destinat;
frustra: nam gelidos inficiet tibi
rubro sanguine rivos,
lascivi suboles gregis.

Te flagrantis atrox hora Caniculae
nescit tangere, tu frigus amabile
fessis vomere tauris
praebes et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
me dicente cavis impositam ilicem
saxis, unde loquaces
lymphae desiliunt tuae.

75

Vixi puellis nuper idoneus
et militavi non sine gloria:
  nunc arma defunctumque bello
    barbiton hic paries habebit,

laevum marinae qui Veneris latus
custodit. Hic, hic ponite lucida
  funalia et vectis et arcus
    oppositis foribus minacis.

O quae beatam diva tenes Cyprum et
Memphin carentem Sithonia nive,
  regina, sublimi flagello
    tange Chloen semel arrogantem.

76

Exegi monumentum aere perennius
regalique situ pyramidum altius,
quod non imber edax, non Aquilo impotens
possit diruere aut innumerabilis
annorum series et fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars mei
vitabit Libitinam: usque ego postera
crescam laude recens. Dum Capitolium
scandet cum tacita virgine pontifex,
dicar, qua violens obstrepit Aufidus
et qua pauper aquae Daunus agrestium
regnavit populorum, ex humili potens
princeps Aeolium carmen ad Italos
deduxisse modos. Sume superbiam

quaesitam meritis et mihi Delphica
lauro cinge volens, Melpomene, comam.

77

Diffugere nives, redeunt iam gramina campis
arboribusque comae;
mutat terra vicis et decrescentia ripas
flumina praetereunt;
Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet annus et almum
quae rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris, ver proterit aestas
interitura, simul
pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant caelestia lunae:
nos ubi decidimus
quo pater Aeneas, quo Tullus dives et Ancus,
pulvis et umbra sumus.
Quis scit an adiciant hodiernae crastina summae
tempora di superi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
quae dederis animo.
Cum semel occideris et de te splendida Minos
fecerit arbitria,
non, Torquate, genus, non te facundia, non te
restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
liberat Hippolytum,
nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
vincula Pirithoo.

78

'Beatus ille, qui procul negotiis,
ut prisca gens mortalium,
paterna rura bobus exercet suis,
solutus omni faenore,
neque excitatur classico miles truci,
neque horret iratum mare,
forumque vitat et superba civium
potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
altas maritat populos,
aut in reducta valle mugientium
prospectat errantis greges,
inutilisque falce ramos amputans
feliciores inserit,
aut pressa puris mella condit amphoris,
aut tondet infirmas ovis;
vel, cum decorum mitibus pomis caput
autumnus agris extulit,
ut gaudet insitiva decerpens pira,
certantem et uvam purpurae,
qua muneretur te, Priape, et te, pater
Silvane, tutor finium!
Libet iacere modo sub antiqua ilice,
modo in tenaci gramine;
labuntur altis interim rivis aquae,
queruntur in silvis aves,
fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
somnos quod invitet levis.
At cum tonantis annus hibernus Iovis
imbris nivisque comparat,

aut trudit acris hinc et hinc multa cane
apros in obstantis plagas,
aut amite levi rara tendit retia,
turdis edacibus dolos,
pavidumque leporem et advenam laqueo gruem
iucunda captat praemia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
haec inter obliviscitur?
Quod si pudica mulier in partem iuvet
domum atque dulcis liberos,
Sabina qualis aut perusta solibus
pernicis uxor Apuli,
sacrum vetustis exstruat lignis focum
lassi sub adventum viri,
claudensque textis cratibus laetum pecus
distenta siccet ubera,
et horna dulci vina promens dolio
dapes inemptas apparet;
non me Lucrina iuverint conchylia
magisve rhombus aut scari,
si quos Eois intonata fluctibus
hiems ad hoc vertat mare,
non Afra avis descendat in ventrem meum,
non attagen Ionicus
iucundior, quam lecta de pinguissimis
oliva ramis arborum,
aut herba lapathi prata amantis et gravi
malvae salubres corpori,
vel agna festis caesa Terminalibus,
vel haedus ereptus lupo.
Has inter epulas ut iuvat pastas ovis
videre properantis domum,

videre fessos vomerem inversum boves
collo trahentis languido,
positosque vernas, ditis examen domus,
circum renidentis Laris.'
Haec ubi locutus faenerator Alfius,
iam iam futurus rusticus,
omnem redegit Idibus pecuniam;
quaerit Kalendis ponere.

79

Nos manet Oceanus circumvagus: arva beata
petamus, arva divites et insulas,
reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis
et imputata floret usque vinea,
germinat et numquam fallentis termes olivae
suamque pulla ficus ornat arborem,
mella cava manant ex ilice, montibus altis
levis crepante lympha desilit pede.
Illic iniussae veniunt ad mulctra capellae,
refertque tenta grex amicus ubera,
nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
neque intumescit alta viperis humus.
Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
aquosus Eurus arva radat imbribus,
pinguia nec siccis urantur semina glaebis,
utrumque rege temperante caelitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
neque impudica Colchis intulit pedem;
non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
laboriosa nec cohors Vlixei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
gregem aestuosa torret impotentia.

Iuppiter illa piae secrevit litora genti,
ut inquinavit aere tempus aureum;
aere, dehinc ferro duravit saecula, quorum
piis secunda vate me datur fuga.

80

Ibam forte Via Sacra, sicut meus est mos,
nescio quid meditans nugarum, totus in illis:
accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
arreptaque manu, 'Quid agis, dulcissime rerum?'
'Suaviter, ut nunc est,' inquam, 'et cupio omnia quae vis.'
Cum adsectaretur, 'Numquid vis?' occupo. At ille,
'Noris nos,' inquit; 'docti sumus.' Hic ego, 'Pluris
hoc,' inquam, 'mihi eris.' Misere discedere quaerens,
ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
dicere nescio quid puero, cum sudor ad imos
manaret talos. 'O te, Bolane, cerebri
felicem!' aiebam tacitus, cum quidlibet ille
garriret, vicos, urbem laudaret. Vt illi
nil respondebam, 'Misere cupis,' inquit, 'abire;
iamdudum video; sed nil agis; usque tenebo;
persequar. Hinc quo nunc iter est tibi?' 'Nil opus est te
circumagi; quendam volo visere non tibi notum;
trans Tiberim longe cubat is, prope Caesaris hortos.'
'Nil habeo quod agam, et non sum piger; usque sequar te.'
Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus,
cum gravius dorso subiit onus. Incipit ille:
'Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
non Varium facies; nam quis me scribere pluris
aut citius possit versus? Quis membra movere
mollius? Invideat quod et Hermogenes, ego canto.'
Interpellandi locus hic erat: 'Est tibi mater,

cognati, quis te salvo est opus?' 'Haud mihi quisquam;
omnis composui.' 'Felices! Nunc ego resto;
confice; namque instat fatum mihi triste, Sabella
quod puero cecinit divina mota anus urna:
"Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis
nec laterum dolor aut tussis, nec tarda podagra;
garrulus hunc quando consumet cumque; loquacis,
si sapiat, vitet, simul atque adoleverit aetas." '
Ventum erat ad Vestae, quarta iam parte diei
praeterita, et casu tunc respondere vadato
debebat; quod ni fecisset, perdere litem.
'Si me amas,' inquit, 'paulum hic ades.' 'Inteream, si
aut valeo stare aut novi civilia iura;
et propero quo scis.' 'Dubius sum quid faciam,' inquit,
'tene relinquam an rem.' 'Me, sodes.' 'Non faciam,'
ille,
et praecedere coepit. Ego, ut contendere durum est
cum victore, sequor. 'Maecenas quomodo tecum?'
hinc repetit; 'paucorum hominum et mentis bene sanae.
Nemo dexterius fortuna est usus; haberes
magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
hunc hominem velles si tradere; dispeream, ni
summosses omnis.' 'Non isto vivimus illic
quo tu rere modo; domus hac nec purior ulla est
nec magis his aliena malis. Nil mi officit,' inquam,
'ditior hic aut est quia doctior; est locus uni
cuique suus.' 'Magnum narras, vix credibile.' 'Atqui
sic habet.' 'Accendis, quare cupiam magis illi
proximus esse.' 'Velis tantummodo: quae tua virtus,
expugnabis; et est qui vinci possit, eoque
difficilis aditus primos habet.' 'Haud mihi dero:
muneribus servos corrumpam; non, hodie si

exclusus fuero, desistam; tempora quaeram,
occurram in triviis, deducam. Nil sine magno
vita labore dedit mortalibus.' Haec dum agit, ecce
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus et illum
qui pulchre nosset. Consistimus. 'Vnde venis et
quo tendis?' rogat et respondet. Vellere coepi
et prensare manu lentissima bracchia, nutans,
distorquens oculos, ut me eriperet. Male salsus
ridens dissimulare; meum iecur urere bilis.
'Certe nescio quid secreto velle loqui te
aiebas mecum.' 'Memini bene, sed meliore
tempore dicam; hodie tricesima sabbata: vin tu
curtis Iudaeis oppedere?' 'Nulla mihi,' inquam,
'religio est.' 'At mi; sum paulo infirmior, unus
multorum. Ignosces; alias loquar.' Huncine solem
tam nigrum surrexe mihi! Fugit improbus ac me
sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
adversarius et, 'Quo tu, turpissime?' magna
inclamat voce et, 'Licet antestari?' Ego vero
oppono auriculam. Rapit in ius; clamor utrimque,
undique concursus. Sic me servavit Apollo.

ALBIVS TIBVLLVS

July 18 –
1 – 38

81

Divitias alius fulvo sibi congerat auro
et teneat culti iugera multa soli,
quem labor adsiduus vicino terreat hoste,
Martia cui somnos classica pulsa fugent:
me mea paupertas vita traducat inerti,
dum meus adsiduo luceat igne focus.

Ipse seram teneras maturo tempore vitis
rusticus et facili grandia poma manu:
nec spes destituat, sed frugum semper acervos
praebeat et pleno pinguia musta lacu.
Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris
seu vetus in trivio florida serta lapis:
et quodcumque mihi pomum novus educat annus,
libatum agricolae ponitur ante deum.
Flava Ceres, tibi sit nostro de rure corona
spicea, quae templi pendeat ante foris:
pomosisque ruber custos ponatur in hortis,
terreat ut saeva falce Priapus avis.
Vos quoque, felicis quondam, nunc pauperis agri
custodes, fertis munera vestra, Lares.
Tunc vitula innumeros lustrabat caesa iuvencos:
nunc agna exigui est hostia parva soli.
Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
clamet, 'Io messis et bona vina date.'
Iam modo iam possim contentus vivere parvo
nec semper longae deditus esse viae,
sed Canis aestivos ortus vitare sub umbra
arboris ad rivos praetereuntis aquae.
Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentem
aut stimulo tardos increpuisse boves,
non agnamve sinu pigeat fetumve capellae
desertum oblita matre referre domum.
At vos exiguo pecori, furesque lupique,
parcite: de magno est praeda petenda grege.
Hic ego pastoremque meum lustrare quotannis
et placidam soleo spargere lacte Palem.
Adsitis, divi, nec vos e paupere mensa
dona nec e puris spernite fictilibus.

Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
pocula, de facili composuitque luto.
Non ego divitias patrum fructusve requiro,
quos tulit antiquo condita messis avo:
parva seges satis est, satis est requiescere lecto,
si licet, et solito membra levare toro.
Quam iuvat immitis ventos audire cubantem,
et dominam tenero continuisse sinu
aut, gelidas hibernus aquas cum fuderit Auster,
securum somnos imbre iuvante sequi!
Hoc mihi contingat: sit dives iure, furorem
qui maris et tristis ferre potest pluvias.
O quantum est auri pereat potiusque smaragdi,
quam fleat ob nostras ulla puella vias.
Te bellare decet terra, Messalla, marique,
ut domus hostilis praeferat exuvias:
me retinent vinctum formosae vincla puellae,
et sedeo duras ianitor ante foris.
Non ego laudari curo, mea Delia: tecum
dum modo sim, quaeso segnis inersque vocer.
Te spectem, suprema mihi cum venerit hora,
te teneam moriens deficiente manu.
Flebis et arsuro positum me, Delia, lecto,
tristibus et lacrimis oscula mixta dabis.
Flebis: non tua sunt duro praecordia ferro
vincta, nec in tenero stat tibi corde silex.
Illo non iuvenis poterit de funere quisquam
lumina, non virgo, sicca referre domum.
Tu manis ne laede meos, sed parce solutis
crinibus et teneris, Delia, parce genis.
Interea, dum fata sinunt, iungamus amores:
iam veniet tenebris Mors adoperta caput;

iam surrepet iners aetas, nec amare decebit,
dicere nec cano blanditias capite.
Nunc levis est tractanda Venus, dum frangere postis
non pudet et rixas inseruisse iuvat.
Hic ego dux milesque bonus: vos, signa tubaeque,
ite procul, cupidis vulnera ferte viris,
ferte et opes: ego composito securus acervo
despiciam ditis despiciamque famem.

82

Ibitis Aegaeas sine me, Messalla, per undas,
o utinam memores ipse cohorsque mei.
Me tenet ignotis aegrum Phaeacia terris:
abstineas avidas, Mors precor atra, manus.
Abstineas, Mors atra, precor: non hic mihi mater
quae legat in maestos ossa perusta sinus,
non soror, Assyrios cineri quae dedat odores
et fleat effusis ante sepulcra comis,
Delia non usquam quae, me cum mitteret urbe,
dicitur ante omnis consuluisse deos.
Illa sacras pueri sortis ter sustulit: illi
rettulit e trinis omina certa puer.
Cuncta dabant reditus: tamen est deterrita numquam,
quin fleret nostras respiceretque vias.
Ipse ego solator, cum iam mandata dedissem,
quaerebam tardas anxius usque moras:
aut ego sum causatus, 'Aves dant omina dira,'
Saturni aut sacram me tenuisse diem.
O quotiens ingressus iter mihi tristia dixi
offensum in porta signa dedisse pedem!
Audeat invito ne quis discedere Amore,
aut sciat egressum se prohibente deo.

Quid tua nunc Isis mihi, Delia, quid mihi prosunt
illa tua totiens aera repulsa manu,
quidve, pie dum sacra colis, pureque lavari
te (memini) et puro secubuisse toro?
Nunc, dea, nunc succurre mihi (nam posse mederi
picta docet templis multa tabella tuis),
ut mea votivas persolvens Delia voces
ante sacras lino tecta foris sedeat,
bisque die resoluta comas tibi dicere laudes
insignis turba debeat in Pharia.
At mihi contingat patrios celebrare Penatis
reddereque antiquo menstrua tura Lari.
Quam bene Saturno vivebant rege, priusquam
tellus in longas est patefacta vias!
Nondum caeruleas pinus contempserat undas,
effusum ventis praebueratque sinum,
nec vagus ignotis repetens compendia terris
presserat externa navita merce ratem.
Illo non validus subiit iuga tempore taurus,
non domito frenos ore momordit equus,
non domus ulla foris habuit, non fixus in agris,
qui regeret certis finibus arva lapis.
Ipsae mella dabant quercus, ultroque ferebant
obvia securis ubera lactis oves.
Non acies, non ira fuit, non bella, nec ensem
immiti saevus duxerat arte faber.
Nunc Iove sub domino caedes et vulnera semper,
nunc mare, nunc leti mille repente viae.
Parce, pater. Timidum non me periuria terrent,
non dicta in sanctos impia verba deos.
Quod si fatalis iam nunc explevimus annos,
fac lapis inscriptis stet super ossa notis:

'Hic iacet immiti consumptus morte Tibullus,
Messallam terra dum sequiturque mari.'
Sed me, quod facilis tenero sum semper Amori,
ipsa Venus campos ducet in Elysios.
Hic choreae cantusque vigent, passimque vagantes
dulce sonant tenui gutture carmen aves,
fert casiam non culta seges, totosque per agros
floret odoratis terra benigna rosis:
ac iuvenum series teneris immixta puellis
ludit, et adsidue proelia miscet Amor.
Illic est, cuicumque rapax Mors venit amanti,
et gerit insigni myrtea serta coma.
At scelerata iacet sedes in nocte profunda
abdita, quam circum flumina nigra sonant:
Tisiphoneque impexa feros pro crinibus anguis
saevit, et huc illuc impia turba fugit:
tum niger in porta serpentum Cerberus ore
stridet, et aeratas excubat ante foris.
Illic Iunonem temptare Ixionis ausi
versantur celeri noxia membra rota,
porrectusque novem Tityos per iugera terrae
adsiduas atro viscere pascit avis.
Tantalus est illic, et circum stagna: sed acrem
iam iam poturi deserit unda sitim:
et Danai proles, Veneris quod numina laesit,
in cava Lethaeas dolia portat aquas.
Illic sit, quicumque meos violavit amores,
optavit lentas et mihi militias.
At tu casta precor maneas, sanctique pudoris
adsideat custos sedula semper anus.
Haec tibi fabellas referat positaque lucerna
deducat plena stamina longa colo:

ac circa gravibus pensis adfixa puella
paulatim somno fessa remittat opus.
Tunc veniam subito, nec quisquam nuntiet ante,
sed videar caelo missus adesse tibi.
Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
obvia nudato, Delia, curre pede.
Hoc precor, hunc illum nobis Aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

83

Dicamus bona verba: venit Natalis ad aras:
quisquis ades, lingua, vir mulierque, fave.
Vrantur pia tura focis, urantur odores,
quos tener e terra divite mittit Arabs.
Ipse suos Genius adsit visurus honores,
cui decorent sanctas mollia serta comas.
Illius puro destillent tempora nardo,
atque satur libo sit madeatque mero,
adnuat et, Cornute, tibi quodcumque rogabis.
En age, quid cessas? Adnuit ille: roga.
Auguror, uxoris fidos optabis amores:
iam reor hoc ipsos edidicisse deos.
Nec tibi malueris, totum quaecumque per orbem
fortis arat valido rusticus arva bove,
nec tibi, gemmarum quidquid felicibus Indis
nascitur, Eoi qua maris unda rubet.
Vota cadunt: utinam strepitantibus advolet alis
flavaque coniugio vincula portet Amor,
vincula quae maneant semper, dum tarda senectus
inducat rugas inficiatque comas.
Hic veniat Natalis avis prolemque ministret,
ludat et ante tuos turba novella pedes.

DOMITIVS MARSVS

84

Te quoque Vergilio comitem non aequa, Tibulle,
mors iuvenem campos misit ad Elysios,
ne foret, aut elegis mollis qui fleret amores
aut caneret forti regia bella pede.

SEX. PROPERTIVS

85

Haec certe deserta loca et taciturna querenti,
et vacuum Zephyri possidet aura nemus:
hic licet occultos proferre impune dolores,
si modo sola queant saxa tenere fidem.
Vnde tuos primum repetam, mea Cynthia, fastus?
Quod mihi das flendi, Cynthia, principium?
Qui modo felicis inter numerabar amantis,
nunc in amore tuo cogor habere notam.
Quid tantum merui? Quae te mihi crimina mutant?
An nova tristitiae causa puella tuae?
Sic mihi te referas levis, ut non altera nostro
limine formosos intulit ulla pedes.
Quamvis multa tibi dolor hic meus aspera debet,
non ita saeva tamen venerit ira mea,
ut tibi sim merito semper furor, et tua flendo
lumina deiectis turpia sint lacrimis.
An quia parva damus mutato signa colore,
et non ulla meo clamat in ore fides?
Vos eritis testes, si quos habet arbor amores,
fagus et Arcadio pinus amica deo.
A quotiens teneras resonant mea verba sub umbras,
scribitur et vestris 'Cynthia' corticibus!

An tua quod peperit nobis iniuria curas,
quae solum tacitis cognita sunt foribus?
Omnia consuevi timidus perferre superbae
iussa neque arguto facta dolore queri.
Pro quo, divini fontes, et frigida rupes
et datur inculto tramite dura quies:
et quodcumque meae possunt narrare querellae,
cogor ad argutas dicere solus avis.
Sed qualiscumque es, resonent mihi 'Cynthia' silvae,
nec deserta tuo nomine saxa vacent.

86

Me iuvet hesternis positum languere corollis,
quem tetigit iactu certus ad ossa deus:
Actia Vergilium custodis litora Phoebi,
Caesaris et fortis dicere posse ratis,
qui nunc Aeneae Troiani suscitat arma,
iactaque Lavinis moenia litoribus.
Cedite Romani scriptores, cedite Grai:
nescio quid maius nascitur Iliade.
Tu canis umbrosi subter pineta Galaesi
Thyrsin et attritis Daphnin harundinibus,
utque decem possint corrumpere mala puellas,
missus et impressis haedus ab uberibus.
Felix, qui vilis pomis mercaris amores!
Huic licet ingratae Tityrus ipse canat:
felix intactum Corydon qui temptat Alexin
agricolae domini carpere delicias!
Quamvis ille sua lassus requiescat avena,
laudatur facilis inter Hamadryadas.
Tu canis Ascraei veteris praecepta poetae,
quo seges in campo, quo viret uva iugo.

Tale facis carmen, docta testudine quale
Cynthius impositis temperat articulis.

87

Desine, Paulle, meum lacrimis urgere sepulcrum:
panditur ad nullas ianua nigra preces.
Cum semel infernas intrarunt funera leges,
non exorato stant adamante viae.
Te licet orantem fuscae deus audiat aulae:
nempe tuas lacrimas litora surda bibent.
Vota movent Superos: ubi portitor aera recepit,
obserat umbrosos lurida porta rogos.
Nunc tibi commendo, communia pignora, natos:
haec cura et cineri spirat inusta meo.
Fungere maternis vicibus, pater: illa meorum
omnis erit collo turba ferenda tuo.
Oscula cum dederis tua flentibus, adice matris:
tota domus coepit nunc onus esse tuum.
Et si quid doliturus eris, sine testibus illis:
cum venient, siccis oscula falle genis.
Sat tibi sint noctes, quas de me, Paulle, fatiges,
somniaque in faciem credita saepe meam:
atque ubi secreto nostra ad simulacra loqueris,
ut responsurae singula verba iace.

P. OVIDIVS NASO

88

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,
tres sumus. Hoc illi praetulit auctor opus,
ut iam nulla tibi nos sit legisse voluptas,
at levior demptis poena duobus erit.

Arma gravi numero violentaque bella parabam
edere, materia conveniente modis:
par erat inferior versus: risisse Cupido
dicitur atque unum surripuisse pedem.
'Quis tibi, saeve puer, dedit hoc in carmina iuris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid si praeripiat flavae Venus arma Minervae,
ventilet accensas flava Minerva faces?
Quis probet in silvis Cererem regnare iugosis,
lege pharetratae virginis arva coli?
Crinibus insignem quis acuta cuspide Phoebum
instruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna:
cur opus adfectas, ambitiose, novum?
An, quod ubique, tuum est? Tua sunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phoebo iam lyra tuta sua est?
Cum bene surrexit versu nova pagina primo,
attenuat nervos proximus ille meos;
nec mihi materia est numeris levioribus apta,
aut puer, aut longas compta puella comas.'
Questus eram, pharetra cum protinus ille soluta
legit in exitium spicula facta meum,
lunavitque genu sinuosum fortiter arcum,
'Quod' que 'canas, vates, accipe,' dixit, 'opus.'
Me miserum! Certas habuit puer ille sagittas:
uror, et in vacuo pectore regnat Amor.
Sex mihi surgat opus numeris, in quinque residat:
ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere litorea flaventia tempora myrto,
Musa, per undenos emodulanda pedes.

89

Quid mihi, Livor edax, ignavos obicis annos,
ingeniique vocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum strenua sustinet aetas,
praemia militiae pulverulenta sequi,
nec me verbosas leges ediscere, nec me
ingrato vocem prostituisse foro?
Mortale est, quod quaeris, opus; mihi fama perennis
quaeritur, in toto semper ut orbe canar.
Vivet Maeonides, Tenedos dum stabit et Ide,
dum rapidas Simois in mare volvet aquas;
vivet et Ascraeus, dum mustis uva tumebit,
dum cadet incurva falce resecta Ceres;
Battiades semper toto cantabitur orbe:
quamvis ingenio non valet, arte valet;
nulla Sophocleo veniet iactura cothurno;
cum sole et luna semper Aratus erit;
dum fallax servus, durus pater, improba lena
vivent et meretrix blanda, Menandros erit;
Ennius arte carens animosique Accius oris
casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem primamque ratem quae nesciet aetas,
aureaque Aesonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
exitio terras cum dabit una dies;
Tityrus et segetes Aeneïaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit;
donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
discentur numeri, culte Tibulle, tui;
Gallus et Hesperiis et Gallus notus Eois,
et sua cum Gallo nota Lycoris erit.

Ergo cum silices, cum dens patientis aratri
depereant aevo, carmina morte carent:
cedant carminibus reges regumque triumphi,
cedat et auriferi ripa benigna Tagi.
Vilia miretur vulgus; mihi flavus Apollo
pocula Castalia plena ministret aqua,
sustineamque coma metuentem frigora myrtum
atque ita sollicito multus amante legar.
Pascitur in vivis Livor, post fata quiescit,
cum suus ex merito quemque tuetur honos.
Ergo etiam cum me supremus adederit ignis,
vivam, parsque mei multa superstes erit.

90

Quaere novum vatem, tenerorum mater Amorum:
raditur hic elegis ultima meta meis,
quos ego composui, Paeligni ruris alumnus,
(nec me deliciae dedecuere meae)
si quid id est, usque a proavis vetus ordinis heres,
non modo militiae turbine factus eques.
Mantua Vergilio, gaudet Verona Catullo;
Paelignae dicar gloria gentis ego,
quam sua libertas ad honesta coegerat arma,
cum timuit socias anxia Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
moenia, quae campi iugera pauca tenent,
'Quae tantum,' dicat, 'potuistis ferre poetam,
quantulacumque estis, vos ego magna voco.'
Culte puer puerique parens Amathusia culti,
aurea de campo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso graviore Lyaeus:
pulsanda est magnis area maior equis.

Imbelles elegi, genialis Musa, valete,
post mea mansurum fata superstes opus.

91

Clare nepos Atlantis, ades, quem montibus olim
edidit Arcadiis Pleïas uda Iovi,
pacis et armorum superis imisque deorum
arbiter, alato qui pede carpis iter,
laete lyrae pulsu, nitida quoque laete palaestra,
quo didicit culte lingua docente loqui,
templa tibi posuere patres spectantia Circum
Idibus; ex illo est haec tibi sacra dies.
Te, quicumque suas profitetur vendere mercis,
ture dato, tribuas ut sibi lucra, rogant.
Est aqua Mercurii portae vicina Capenae;
si iuvat expertis credere, numen habet.
Huc venit incinctus tunicam mercator et urna
purus suffita, quam ferat, haurit aquam.
Vda fit hinc laurus, lauro sparguntur ab uda
omnia, quae dominos sunt habitura novos.
Spargit et ipse suos lauro rorante capillos
et peragit solita fallere voce preces:
'Ablue praeteriti periuria temporis,' inquit,
'ablue praeterita perfida verba die.
Sive ego te feci testem falsove citavi
non audituri numina magna Iovis,
sive deum prudens alium divamve fefelli,
abstulerint celeres improba verba Noti.
Et pateant veniente die periuria nobis,
nec curent Superi si qua locutus ero.
Da modo lucra mihi, da facto gaudia lucro,
et fac ut emptori verba dedisse iuvet.'

Talia Mercurius poscentem ridet ab alto,
se memor Ortygias surripuisse boves.

92

Calliope querulas praetemptat pollice chordas,
atque haec percussis subiungit carmina nervis:
'Prima Ceres unco glaebam dimovit aratro,
prima dedit fruges alimentaque mitia terris,
prima dedit leges; Cereris sunt omnia munus.
Illa canenda mihi est. Vtinam modo dicere possem
carmina digna dea; certe dea carmine digna est.'

93

'Forsitan audieris aliquam certamine cursus
velocis superasse viros. Non fabula rumor
ille fuit; superabat enim, nec dicere posses
laude pedum formaene bono praestantior esset.
Scitanti deus huic de coniuge, "Coniuge," dixit,
"nil opus est, Atalanta, tibi; fuge coniugis usum.
Nec tamen effugies, teque ipsa viva carebis."
Territa sorte dei per opacas innuba silvas
vivit, et instantem turbam violenta procorum
condicione fugat, nec "Sum potiunda, nisi," inquit,
"victa prius cursu; pedibus contendite mecum:
praemia veloci coniunx thalamique dabuntur;
mors pretium tardis. Ea lex certaminis esto."
Illa quidem immitis; sed tanta potentia formae est,
venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes cursus spectator iniqui,
et, "Petitur cuiquam per tanta pericula coniunx?"
dixerat ac nimios iuvenum damnarat amores.
Vt faciem et posito corpus velamine vidit,

quale meum vel quale tuum, si femina fias,
obstipuit, tollensque manus, "Ignoscite," dixit,
"quos modo culpavi; nondum mihi praemia nota,
quae peteretis, erant." Laudando concipit ignis,
et ne quis iuvenum currat velocius optat
invidiaque timet. "Sed cur certaminis huius
intemptata mihi fortuna relinquitur?" inquit,
"Audentis deus ipse iuvat." Dum talia secum
exigit Hippomenes, passu volat alite virgo.
Quae quamquam Scythica non secius ire sagitta
Aonio visa est iuveni, tamen ille decorem
miratur magis; et cursus facit ille decorem.
Aura refert ablata citis talaria plantis,
tergaque iactantur crines per eburnea, quaeque
poplitibus suberant picto genualia limbo;
inque puellari corpus candore ruborem
traxerat, haud aliter quam cum super atria velum
candida purpureum simulatas inficit umbras.
Dum notat haec hospes, decursa novissima meta est,
et tegitur festa victrix Atalanta corona.
Dant gemitum victi penduntque ex foedere poenas.
Non tamen eventu iuvenis deterritus horum
constitit in medio, vultuque in virgine fixo,
"Quid facilem titulum superando quaeris inertis?
Mecum confer," ait, "seu me fortuna potentem
fecerit, a tanto non indignabere vinci;
namque mihi genitor Megareus Onchestius, illi
est Neptunus avus, pronepos ego regis aquarum;
nec virtus citra genus est; seu vincar, habebis
Hippomene victo magnum et memorabile nomen."
Talia dicentem molli Schoeneïa vultu
aspicit et dubitat, superari an vincere malit.

Atque ita, "Quis deus hunc formosis," inquit, "iniquus,
perdere vult, caraeque iubet discrimine vitae
coniugium petere hoc? Non sum, me iudice, tanti.
Nec forma tangor—poteram tamen hac quoque tangi—
sed quod adhuc puer est; non me movet ipse, sed aetas.
Quid, quod inest virtus et mens interrita leti?
Quid, quod ab aequorea numeratur origine quartus?
Quid, quod amat, tantique putat conubia nostra,
ut pereat, si me fors illi dura negarit?
Dum licet, hospes, abi, thalamosque relinque cruentos.
Coniugium crudele meum est; tibi nubere nulla
nolet; et optari potes a sapiente puella.
Cur tamen est mihi cura tui, tot iam ante peremptis?
Viderit! Intereat, quoniam tot caede procorum
admonitus non est agiturque in taedia vitae.
Occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum,
indignamque necem pretium patietur amoris?
Non erit invidiae victoria nostra ferendae.
Sed non culpa mea est. Vtinam desistere velles,
aut, quoniam es demens, utinam velocior esses!
At quam virgineus puerili vultus in ore est!
A miser Hippomene, nollem tibi visa fuissem.
Vivere dignus eras. Quod si felicior essem,
nec mihi coniugium fata importuna negarent,
unus eras cum quo sociare cubilia vellem."
Dixerat, utque rudis primoque Cupidine tacta,
quid facit ignorans, amat et non sentit amorem.
Iam solitos poscunt cursus populusque paterque,
cum me sollicita proles Neptunia voce
invocat Hippomenes, "Cytherea" que "comprecor, ausis
adsit," ait, "nostris et quos dedit adiuvet ignis."
Detulit aura preces ad me non invida blandas;

motaque sum, fateor. Nec opis mora longa dabatur.
Est ager, indigenae Tamasenum nomine dicunt,
telluris Cypriae pars optima, quam mihi prisci
sacravere senes templisque accedere dotem
hanc iussere meis. Medio nitet arbor in arvo,
fulva comam, fulvo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
aurea poma manu; nullique videnda nisi ipsi
Hippomenen adii docuique, quis usus in illis.
Signa tubae dederant, cum carcere pronus uterque
emicat et summam celeri pede libat harenam.
Posse putes illos sicco freta radere passu,
et segetis canae stantis percurrere aristas.
Adiciunt animos iuveni clamorque favorque,
verbaque dicentum, "Nunc, nunc incumbere tempus,
Hippomene, propera. Nunc viribus utere totis.
Pelle moram, vinces." Dubium, Megareïus heros
gaudeat, an virgo magis his Schoeneïa dictis.
O quotiens, cum iam posset transire, morata est,
spectatosque diu vultus invita reliquit!
Aridus e lasso veniebat anhelitus ore,
metaque erat longe. Tum denique de tribus unum
fetibus arboreis proles Neptunia misit.
Obstipuit virgo nitidique cupidine pomi
declinat cursus, aurumque volubile tollit.
Praeterit Hippomenes; resonant spectacula plausu.
Illa moram celeri cessataque tempora cursu
corrigit, atque iterum iuvenem post terga relinquit.
Et rursus pomi iactu remorata secundi,
consequitur transitque virum. Pars ultima cursus
restabat. "Nunc," inquit, "ades, dea, muneris auctor."
Inque latus campi, quo tardius illa rediret,

iecit ab obliquo nitidum iuvenaliter aurum.
An peteret, virgo visa est dubitare: coegi
tollere, et adieci sublato pondera malo,
impediique oneris pariter gravitate moraque.
Neve meus sermo cursu sit tardior ipso,
praeterita est virgo; duxit sua praemia victor.'

94

Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
mons cavus, ignavi domus et penetralia Somni;
quo numquam radiis oriens mediusve cadensve
Phoebus adire potest. Nebulae caligine mixtae
exhalantur humo dubiaeque crepuscula lucis.
Non vigil ales ibi cristati cantibus oris
evocat Auroram, nec voce silentia rumpunt
sollicitive canes canibusve sagacior anser.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
humanaeve sonum reddunt convicia linguae.
Muta quies habitat. Saxo tamen exit ab imo
rivus aquae Lethes, per quem cum murmure labens
invitat somnos crepitantibus unda lapillis.
Ante foris antri fecunda papavera florent
innumeraeque herbae, quarum de lacte soporem
nox legit et spargit per opacas umida terras.
Ianua, ne verso stridores cardine reddat,
nulla domo tota; custos in limine nullus.
At medio torus est ebeno sublimis in antro,
plumeus, unicolor, pullo velamine tectus;
quo cubat ipse deus membris languore solutis.
Hunc circa passim varias imitantia formas
somnia vana iacent totidem, quot messis aristas,
silva gerit frondis, eiectas litus harenas.

Quo simul intravit manibusque obstantia virgo
somnia dimovit, vestis fulgore reluxit
sacra domus: tardaque deus gravitate iacentis
vix oculos tollens, iterumque iterumque relabens
summaque percutiens nutanti pectora mento,
excussit tandem sibi se, cubitoque levatus,
quid veniat—cognovit enim—scitatur. At illa:
'Somne, quies rerum, placidissime, Somne, deorum,
pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
fessa ministeriis mulces reparasque labori,
somnia, quae veras aequent imitamine formas,
Herculea Trachine iube sub imagine regis
Alcyonen adeant, simulacraque naufraga fingant.
Imperat hoc Iuno.' Postquam mandata peregit,
Iris abit.

95

Orbe locus medio est inter terrasque fretumque
caelestisque plagas, triplicis confinia mundi,
unde quod est usquam, quamvis regionibus absit,
inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad auris.
Fama tenet, summaque domum sibi legit in arce,
innumerosque aditus ac mille foramina tectis
addidit, et nullis inclusit limina portis.
Nocte dieque patet. Tota est ex aere sonanti;
tota fremit vocesque refert iteratque quod audit.
Nulla quies intus nullaque silentia parte.
Nec tamen est clamor, sed parvae murmura vocis,
qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis
esse solent, qualemve sonum, cum Iuppiter atras
increpuit nubis, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet: veniunt leve vulgus euntque,

mixtaque cum veris passim commenta vagantur
milia rumorum, confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus auris,
hi narrata ferunt alio, mensuraque ficti
crescit, et auditis aliquid novus adicit auctor.
Illic Credulitas, illic temerarius Error
vanaque Laetitia est consternatique Timores
Seditioque repens, dubioque auctore Susurri.
Ipsa quid in caelo rerum pelagoque geratur
et tellure videt, totumque inquirit in orbem.

96

Iamque opus exegi, quod nec Iovis ira nec ignis
nec poterit ferrum nec edax abolere vetustas.
Cum volet, illa dies, quae nil nisi corporis huius
ius habet, incerti spatium mihi finiat aevi;
parte tamen meliore mei super alta perennis
astra ferar, nomenque erit indelebile nostrum.
Quaque patet domitis Romana potentia terris,
ore lega. populi, perque omnia saecula fama,
si quid habent veri vatum praesagia, vivam.

PHAEDRVS

97

Aesopus auctor quam materiam repperit,
hanc ego polivi versibus senariis.
Duplex libelli dos est: quod risum movet
et quod prudenti vitam consilio monet.
Calumniari si quis autem voluerit,
quod arbores loquantur, non tantum ferae,
fictis iocari nos meminerit fabulis.

98

Ad rivum eundem lupus et agnus venerant
siti compulsi; superior stabat lupus
longeque inferior agnus. Tunc fauce improba
latro incitatus iurgii causam intulit.
'Cur,' inquit, 'turbulentam fecisti mihi
aquam bibenti?' Laniger contra timens:
'Qui possum, quaeso, facere quod quereris, lupe?
A te decurrit ad meos haustus liquor.'
Repulsus ille veritatis viribus:
'Ante hos sex mensis male,' ait, 'dixisti mihi.'
Respondit agnus: 'Equidem natus non eram.'
'Pater hercule tuus,' inquit, 'maledixit mihi.'
Atque ita correptum lacerat iniusta nece.
Haec propter illos scripta est homines fabula,
qui fictis causis innocentis opprimunt.

July 13 - 1917.

99

Athenae cum florerent aequis legibus,
procax libertas civitatem miscuit
frenumque solvit pristinum licentia.
Hic conspiratis factionum partibus
arcem tyrannus occupat Pisistratus.
Cum tristem servitutem flerent Attici
(non quia crudelis ille, sed quoniam grave
omne insuetis onus) et coepissent queri,
Aesopus talem tum fabellam rettulit.
Ranae vagantes liberis paludibus
clamore magno regem petiere a Iove,
qui dissolutos mores vi compesceret.
Pater deorum risit atque illis dedit
parvum tigillum, missum quod subito vadis

Frogs

bowed

motu sonoque terruit pavidum genus.
Hoc mersum limo cum lateret diutius,
forte una tacite profert e stagno caput
et explorato rege cunctas evocat.
Illae timore posito certatim adnatant
superque lignum turba petulans insilit.
Quod cum inquinassent omni contumelia,
alium rogantis regem misere ad Iovem,
inutilis quoniam esset, qui fuerat datus.
Tum misit illis hydrum, qui dente aspero
corripere coepit singulas. Frustra necem
fugitant inertes, vocem praecludit metus.
Furtim igitur dant Mercurio mandata ad Iovem,
adflictis ut succurrat. Tunc contra deus:
'Quia noluistis vestrum ferre,' inquit, 'bonum,
malum perferte.' 'Vos quoque, o cives,' ait,
'hoc sustinete, maius ne veniat, malum.'

100

Vicini furis celebris vidit nuptias
Aesopus et continuo narrare incipit.
Vxorem quondam Sol cum vellet ducere,
clamorem ranae sustulere ad sidera.
Convicio permotus quaerit Iuppiter
causam querelae. Quaedam tum stagni incola:
'Nunc,' inquit, 'omnis unus exurit lacus
cogitque miseras arida sede emori.
Quidnam futurum est, si crearit liberos?'

101

Qui se laudari gaudet verbis subdolis,
sera dat poenas turpis paenitentia.

Cum de fenestra corvus raptum caseum
comesse vellet, celsa residens arbore,
vulpes hunc vidit, deinde sic coepit loqui:
'O qui tuarum, corve, pennarum est nitor!
Quantum decoris corpore et vultu geris!
Si vocem haberes, nulla prior ales foret.'
At ille, dum vult etiam vocem ostendere,
emisit ore caseum, quem celeriter
dolosa vulpes avidis rapuit dentibus.
Tum demum ingemuit corvi deceptus stupor.

102

Inops, potentem dum vult imitari, perit.
In prato quondam rana conspexit bovem
et tacta invidia tantae magnitudinis
rugosam inflavit pellem: tum natos suos
interrogavit, an bove esset latior.
Illi negarunt. Rursus intendit cutem
maiore nisu et simili quaesivit modo,
quis maior esset. Illi dixerunt bovem.
Novissime indignata dum vult validius
inflare sese, rupto iacuit corpore.

103

Nulli nocendum: si quis vero laeserit,
multandum simili iure fabella admonet.
Vulpes ad cenam dicitur ciconiam
prior invitasse et illi in patina liquidam
posuisse sorbitionem, quam nullo modo
gustare esuriens potuerit ciconia.
Quae vulpem cum revocasset, intrito cibo
plenam lagonam posuit: huic rostrum inserens
satiatur ipsa et torquet convivam fame.

Quae cum lagonae collum frustra lamberet,
peregrinam sic locutam volucrem accepimus:
'Sua quisque exempla debet aequo animo pati.'

104

Quam dulcis sit libertas, breviter proloquar.
Cani perpasto macie confectus lupus
forte occucurrit. Dein salutatum invicem
ut restiterunt: 'Vnde sic, quaeso, nites,
aut quo cibo fecisti tantum corporis?
Ego, qui sum longe fortior, pereo fame.'
Canis simpliciter: 'Eadem est condicio tibi,
praestare domino si par officium potes.'
'Quod?' inquit ille. 'Custos ut sis liminis,
a furibus tuearis et noctu domum.'
'Ego vero sum paratus: nunc patior nivis
imbrisque in silvis asperam vitam trahens:
quanto est facilius mihi sub tecto vivere
et otiosum largo satiari cibo?'
'Veni ergo mecum.' Dum procedunt, aspicit
lupus a catena collum detritum cani.
'Vnde hoc, amice?' 'Nihil est.' 'Dic, quaeso, tamen.'
'Quia videor acer, adligant me interdiu,
luce ut quiescam et vigilem, nox cum venerit:
crepusculo solutus, qua visum est, vagor.
Adfertur ultro panis; de mensa sua
dat ossa dominus; frusta iactat familia
et, quod fastidit quisque, pulmentarium.
Sic sine labore venter impletur meus.'
'Age, abire si quo est animus, est licentia?'
'Non plane est,' inquit. 'Fruere quae laudas, canis:
regnare nolo, liber ut non sim mihi.'

105

Puerorum in turba quidam ludentem Atticus
Aesopum nucibus cum vidisset, restitit
et quasi delirum risit. Quod sensit simul
derisor potius quam deridendus senex,
arcum retensum posuit in media via:
'Heus!' inquit, 'sapiens, expedi quid fecerim.'
Concurrit populus. Ille se torquet diu
nec quaestionis positae causam intellegit.
Novissime succumbit. Tum victor sophus:
'Cito rumpes arcum, semper si tensum habueris;
at si laxaris, cum voles erit utilis.'
Sic ludus animo debet aliquando dari,
ad cogitandum melior ut redeat tibi.

106

Fame coacta vulpes alta in vinea
uvam appetebat summis saliens viribus;
quam tangere ut non potuit, discedens ait:
'Nondum matura est; nolo acerbam sumere.'
Qui facere quae non possunt verbis elevant,
ascribere hoc debebunt exemplum sibi.

107

Pravo favore labi mortales solent
et, pro iudicio dum stant erroris sui,
ad paenitendum rebus manifestis agi.
Facturus ludos quidam dives nobilis
proposito cunctos invitavit praemio,
quam quisque posset ut novitatem ostenderet.

Venere artifices laudis ad certamina;
quos inter scurra, notus urbano sale,
habere dixit se genus spectaculi,
quod in theatro numquam prolatum foret.
Dispersus rumor civitatem concitat.
Paulo ante vacua turbam deficiunt loca.
In scaena vero postquam solus constitit
sine apparatu, nullis adiutoribus,
silentium ipsa fecit exspectatio.
Ille in sinum repente demisit caput
et sic porcelli vocem est imitatus sua,
verum ut subesse pallio contenderent
et excuti iuberent. Quo facto simul
nihil est repertum, multis onerant laudibus
hominemque plausu prosequuntur maximo.
Hoc vidit fieri rusticus. 'Non mehercule
me vincet,' inquit: et statim professus est
idem facturum melius se postridie.
Fit turba maior. Iam favor mentis tenet
et derisuri, non spectaturi, sedent.
Vterque prodit. Scurra degrunnit prior
movetque plausus et clamores suscitat.
Tunc simulans sese vestimentis rusticus
porcellum obtegere, (quod faciebat scilicet,
sed, in priore quia nil compererant, latens)
pervellit aurem vero, quem celaverat,
et cum dolore vocem naturae exprimit.
Acclamat populus scurram multo similius
imitatum, et cogit rusticum trudi foras.
At ille profert ipsum porcellum e sinu,
turpemque aperto pignore errorem probans:
'En hic declarat, quales sitis iudices!'

INCERTVS AVCTOR

108

Tu qui secura procedis mente parumper
siste gradum, quaeso, verbaque pauca lege.
Illa ego quae claris fueram praelata puellis
hoc Homonoea brevi condita sum tumulo,
cui formam Paphie, Charites tribuere decorem,
quam Pallas cunctis artibus erudiit.
Nondum bis denos aetas mea viderat annos,
iniecere manus invida fata mihi.
Nec pro me queror hoc, morte est mihi tristior ipsa
maeror Atimeti coniugis ille mei.
'Sit tibi terra levis, mulier dignissima vita
quaeque tuis olim perfruerere bonis.'

Si pensare animas sinerent crudelia fata
et posset redimi morte aliena salus,
quantulacumque meae debentur tempora vitae
pensassem pro te, cara Homonoea, libens.
At nunc quod possum, fugiam lucemque deosque,
ut te matura per Styga morte sequar.
'Parce tuam, coniux, fletu quassare iuventam
fataque macrendo sollicitare mea.
Nil prosunt lacrimae nec possunt fata moveri.
Viximus, hic omnis exitus unus habet.
Parce: ita non unquam similem experiare dolorem
et faveant votis numina cuncta tuis.
Quodque mihi eripuit mors inmatura iuventae
id tibi victuro proroget ulterius.'

L. ANNAEVS SENECA

109

Iam rara micant sidera prono
languida mundo: nox victa vagos
contrahit ignis luce renata,
cogit nitidum Phosphoros agmen;
signum celsi glaciale poli
lucem verso temone vocat.
Iam caeruleis evectus equis
Titan summa prospicit Oeta;
iam Cadmeis incluta Bacchis
aspersa die dumeta rubent
Phoebique fugit reditura soror.
Labor exoritur durus et omnis
agitat curas aperitque domos.
Pastor gelida cana pruina
grege dimisso pabula carpit;
ludit prato liber aperto
nondum rupta fronte iuvencus,
vacuae reparant ubera matres;
errat cursu levis incerto
molli petulans haedus in herba;
pendet summo stridula ramo
pennasque novo tradere soli
gestit querulos inter nidos
Thracia paelex, turbaque circa
confusa sonat murmure mixto
testata diem.
Carbasa ventis credit dubius
navita vitae, laxos aura
complente sinus. Hic exesis
pendens scopulis aut deceptos

instruit hamos aut suspensus
spectat pressa praemia dextra:
sentit tremulum linea piscem.

110

Verum est, an timidos fabula decipit,
umbras corporibus vivere conditis,
cum coniunx oculis imposuit manum
supremusque dies solibus obstitit
et tristis cineres urna coercuit?
Non prodest animam tradere funeri,
sed restat miseris vivere longius?
An toti morimur nullaque pars manet
nostri, cum profugo spiritus halitu
immixtus nebulis cessit in aëra
et nudum tetigit subdita fax latus?
Quidquid sol oriens, quidquid et occidens
novit, caeruleis Oceanus fretis
quidquid bis veniens et fugiens lavat,
aetas Pegaseo corripiet gradu.
Quo bis sena volant sidera turbine,
quo cursu properat volvere saecula
astrorum dominus, quo properat modo
obliquis Hecate currere flexibus:
hoc omnes petimus fata: nec amplius,
iuratos Superis qui tetigit lacus,
usquam est; ut calidis fumus ab ignibus
vanescit, spatium per breve sordidus,
ut nubis, gravidas quas modo vidimus,
arctoi Boreae dissicit impetus:
sic hic, quo regimur, spiritus effluet.
Post mortem nihil est ipsaque mors nihil,

velocis spatii meta novissima;
spem ponant avidi, solliciti metum:
tempus nos avidum devorat et chaos.
Mors individua est, noxia corpori
nec parcens animae: Taenara et aspero
regnum sub domino, limen et obsidens
custos non facili Cerberus ostio,
rumores vacui verbaque inania
et par sollicito fabula somnio.
Quaeris quo iaceas post obitum loco?
Quo non nata iacent.

111

Audax nimium qui freta primus
rate tam fragili perfida rupit,
terrasque suas post terga videns
animam levibus credidit auris,
dubioque secans aequora cursu
potuit tenui fidere ligno,
inter vitae mortisque vias
nimium gracili limite ducto.
Candida nostri saecula patres
videre procul fraude remota.
Sua quisque piger litora tangens
patrioque senex factus in arvo,
parvo dives, nisi quas tulerat
natale solum, non norat opes:
nondum quisquam sidera norat
stellisque quibus pingitur aether
non erat usus, nondum pluvias
Hyadas poterat vitare ratis.
Non Oleniae lumina caprae

nec quae sequitur flectitque senex
Attica tardus plaustra Bootes,
nondum Boreas, nondum Zephyrus
nomen habebant.
Ausus Tiphys pandere vasto
carbasa ponto legesque novas
scribere ventis.
Bene dissaepti foedera mundi
traxit in unum Thessala pinus
iussitque pati verbera pontum
partemque metus fieri nostri
mare sepositum.
Nunc iam cessit pontus et omnis
patitur leges: non Palladia
compacta manu regum referens
incluta remos quaeritur Argo:
quaelibet altum cumba pererrat.
Terminus omnis motus et urbes
muros terra posuere nova:
nil qua fuerat sede reliquit
pervius orbis.
Indus gelidum potat Araxen,
Albin Persae Rhenumque bibunt.
Venient annis saecula seris,
quibus Oceanus vincula rerum
laxet et ingens pateat tellus
Tethysque novos detegat orbis
nec sit terris ultima Thule.

112

Regem non faciunt opes,
non vestis Tyriae color,

non frontis nota regiae,
non auro nitidae fores:
non quidquid fodit Occidens
aut unda Tagus aurea
claro devehit alveo,
non quidquid Libycis terit
fervens area messibus.
Rex est qui posuit metus
et diri mala pectoris,
quem non ambitio impotens
et numquam stabilis favor
vulgi praecipitis movet;
qui tuto positus loco
infra se videt omnia
occurritque suo libens
fato nec queritur mori.
Stet quicumque volet potens
aulae culmine lubrico:
me dulcis saturet quies;
obscuro positus loco
leni perfruar otio;
nullis nota Quiritibus
aetas per tacitum fluat.
Sic cum transierint mei
nullo cum strepitu dies,
plebeius moriar senex.
Illi mors gravis incubat,
qui notus nimis omnibus,
ignotus moritur sibi.

113

Ablatus mihi Crispus est amicus,
pro quo si pretium dari liceret,

nostros dividerem libenter annos.
Nunc pars optima me mei reliquit,
Crispus, praesidium meum, voluptas,
pectus, deliciae: nihil sine illo
laetum mens mea iam putabit esse.
Consumptus male debilisque vivam:
plus quam dimidium mei recessit.

114

Nullum opus exsurgit quod non annosa vetustas
expugnet, quod non vertat iniqua dies,
tu licet extollas magnos ad sidera montis
et calidas aeques marmore pyramidas.
Ingenio mors nulla nocet, vacat undique tutum:
inlaesum semper carmina nomen habent.

M. ANNAEVS LVCANVS

115

Iam gelidas Caesar cursu superaverat Alpis
ingentisque animo motus bellumque futurum
ceperat. Vt ventum est parvi Rubiconis ad undas,
ingens visa duci patriae trepidantis imago
clara per obscuram vultu maestissima noctem,
turrigero canos effundens vertice crinis,
caesarie lacera nudisque astare lacertis,
et gemitu permixta loqui: 'Quo tenditis ultra?
Quo fertis mea signa, viri? Si iure venitis,
si cives, huc usque licet.' Tum perculit horror
membra ducis, riguere comae, gressumque coercens
languor in extrema tenuit vestigia ripa.
Mox ait: 'O magnae qui moenia prospicis urbis

Tarpeia de rupe, Tonans, Phrygiique Penates
gentis Iuleae et rapti secreta Quirini
et residens celsa Latiaris Iuppiter Alba
Vestalesque foci summique o numinis instar,
Roma, fave coeptis; non te furialibus armis
persequor; en adsum victor terraque marique
Caesar, ubique tuus—liceat modo nunc quoque—miles.
Ille erit, ille nocens, qui me tibi fecerit hostem.'
Inde moras solvit belli tumidumque per amnem
signa tulit propere; sicut squalentibus arvis
aestiferae Libyes viso leo comminus hoste
subsedit dubius, totam dum colligit iram;
mox ubi se saevae stimulavit verbere caudae
erexitque iubas et vasto murmur hiatu
infremuit, tum, torta levis si lancea Mauri
haereat aut latum subeant venabula pectus,
per ferrum tanti securus vulneris exit.
Fonte cadit modico parvisque impellitur undis
puniceus Rubicon, cum fervida canduit aestas,
perque imas serpit vallis et Gallica certus
limes ab Ausoniis disterminat arva colonis.
Tunc viris praebebat hiems, atque auxerat undas
tertia iam gravido pluvialis Cynthia cornu,
et madidis Euri resolutae flatibus Alpes.
Primus in obliquum sonipes opponitur amnem
excepturus aquas; molli tum cetera rumpit
turba vado facilis iam fracti fluminis undas.
Caesar, ut adversam superato gurgite ripam
attigit, Hesperiae vetitis et constitit arvis,
'Hic,' ait, 'hic pacem temerataque iura relinquo;
te, Fortuna, sequor; procul hinc iam foedera sunto.
Credidimus fatis, utendum est iudice bello.'

P. PAPINIVS STATIVS

116

Psittace, dux volucrum, domini facunda voluptas,
humanae sollers imitator, psittace, linguae,
quis tua tam subito praeclusit murmura fato?
Hesternas, miserande, dapes moriturus inisti
nobiscum, et gratae carpentem munera mensae
errantemque toris mediae plus tempore noctis
vidimus. Adfatus etiam meditataque verba
reddideras. At nunc aeterna silentia Lethes
ille canorus habes. Cedat Phaëthontia vulgi
fabula: non soli celebrant sua funera cycni.
A tibi quanta domus rutila testudine fulgens,
conexusque ebori virgarum argenteus ordo,
argutumque tuo stridentia limina cornu!
Heu querulae iam sponte fores! Vacat ille beatus
carcer et angusti nusquam convicia tecti!
Huc doctae stipentur aves quis nobile fandi
ius natura dedit: plangat Phoebeïus ales
auditasque memor penitus dimittere voces
sturnus et Aonio versae certamine picae,
quique refert iungens iterata vocabula perdix,
et quae Bistonio queritur soror orba cubili:
ferte simul gemitus cognataque ducite flammis
funera, et hoc cunctae miserandum addiscite carmen:
'Occidit aëriae celeberrima gloria gentis
psittacus, ille plagae viridis regnator Eoae;
quem non gemmata volucris Iunonia cauda
vinceret aspectu, gelidi non Phasidis ales,
nec quas humenti Numidae rapuere sub Austro.'
Ille salutator regum nomenque locutus

Caesareum et queruli quondam vice functus amici,
nunc conviva levis monstrataque reddere verba
tam facilis! Quo tu, Melior dilecte, recluso
numquam solus eras. At non inglorius umbris
mittitur: Assyrio cineres adolentur amomo
et tenues Arabum respirant gramine plumae
Sicaniisque crocis; senio nec fessus inerti
scandet odoratos Phoenix felicior ignis.

117

Crimine quo merui, iuvenis placidissime divum,
quove errore miser, donis ut solus egerem,
Somne, tuis? Tacet omne pecus volucresque feraeque
et simulant fessos curvata cacumina somnos,
nec trucibus fluviis idem sonus; occidit horror
aequoris, et terris maria acclinata quiescunt.
Septima iam rediens Phoebe mihi respicit aegras
stare genas; totidem Oetaeae Paphiaeque renident
lampades et totiens nostros Tithonia questus
praeterit et gelido spargit miserata flagello.
Vnde ego sufficiam? Non si mihi lumina mille,
quae sacer alterna tantum statione tenebat
Argus et haud umquam vigilabat corpore toto.
At nunc heus aliquis longa sub nocte puellae
bracchia nexa tenens ultro te, Somne, repellit.
Inde veni: nec te totas infundere pennas
luminibus compello meis—hoc turba precetur
laetior—extremo me tange cacumine virgae,
sufficit, aut leviter suspenso poplite transi.

M. VALERIVS MARTIALIS

118

Petit Gemellus nuptias Maronillae
et cupit et instat et precatur et donat.
Adeone pulchra est? Immo foedius nil est.
Quid ergo in illa petitur et placet? Tussit.

119

Casta suo gladium cum traderet Arria Paeto,
quem de visceribus strinxerat ipsa suis,
'Si qua fides, vulnus quod feci non dolet,' inquit,
'sed quod tu facies, hoc mihi, Paete, dolet.'

120

Non amo te, Sabidi, nec possum dicere quare:
hoc tantum possum dicere, non amo te.

121

Quem recitas meus est, o Fidentine, libellus:
sed male cum recitas, incipit esse tuus.

122

Nuper erat medicus, nunc est vispillo Diaulus:
quod vispillo facit, fecerat et medicus.

123

Quod fronte Selium nubila vides, Rufe,
quod ambulator porticum terit seram,
lugubre quiddam quod tacet piger vultus,
quod paene terram nasus indecens tangit,
quod dextra pectus pulsat et comam vellit: 5

non ille amici fata luget aut fratris,
uterque natus vivit et precor vivat,
salva est et uxor sarcinaeque servique,
nihil colonus vilicusque decoxit.
Maeroris igitur causa quae? Domi cenat.

124

Zoilus aegrotat: faciunt hanc stragula febrem.
Si fuerit sanus, coccina quid facient?
Quid torus a Nilo, quid Sidone tinctus olenti?
Ostendit stultas quid nisi morbus opes?
Quid tibi cum medicis? Dimitte Machaonas omnis.
Vis fieri sanus? Stragula sume mea.

125

Vnguentum, fateor, bonum dedisti
convivis here, sed nihil scidisti.
Res salsa est bene olere et esurire.
Qui non cenat et unguitur, Fabulle,
hic vere mihi mortuus videtur.

126

Si temperari balneum cupis fervens,
Faustine, quod vix Iulianus intraret,
roga, lavetur, rhetorem Sabineium.
Neronianas hic refrigerat thermas.

127

Empta domus fuerat tibi, Tongiliane, ducentis:
abstulit hanc nimium casus in urbe frequens.
Conlatum est decies. Rogo, non potes ipse videri
incendisse tuam, Tongiliane, domum?

128

Quid recitaturus circumdas vellera collo?
Conveniunt nostris auribus ista magis.

129

Edictum domini deique nostri,
quo subsellia certiora fiunt
et puros eques ordines recepit,
dum laudat modo Phasis in theatro,
Phasis purpureis ruber lacernis,
et iactat tumido superbus ore:
'Tandem commodius licet sedere,
nunc est reddita dignitas equestris;
turba non premimur nec inquinamur:'
haec et talia dum refert supinus,
illas purpureas et arrogantis
iussit surgere Leïtus lacernas.

130

Languebam: sed tu comitatus protinus ad me
venisti centum, Symmache, discipulis.
Centum me tetigere manus Aquilone gelatae:
non habui febrem, Symmache, nunc habeo.

131

Hanc tibi, Fronto pater, genetrix Flaccilla, puellam
oscula commendo deliciasque meas,
parvula ne nigras horrescat Erotion umbras
oraque Tartarei prodigiosa canis.
Impletura fuit sextae modo frigora brumae,
vixisset totidem ni minus illa dies.

Inter tam veteres ludat lasciva patronos
et nomen blaeso garriat ore meum.
Mollia non rigidus caespes tegat ossa, nec illi,
terra, gravis fueris: non fuit illa tibi.

132

Thais habet nigros, niveos Laecania dentis.
Quae ratio est? Emptos haec habet, illa suos.

133

Vidissem modo forte cum sedentem
solum te, Labiene, tris putavi.
Calvae me numerus tuae fefellit:
sunt illinc tibi, sunt et hinc capilli,
quales vel puerum decere possint.
Nudum est in medio caput, nec ullus
in longa pilus area notatur.
Hic error tibi profuit Decembri,
tum, cum prandia misit Imperator:
cum panariolis tribus redisti.
Talem Geryonem fuisse credo.
Vites, censeo, porticum Philippi:
si te viderit Hercules, peristi.

134

Cui tradas, Lupe, filium magistro,
quaeris sollicitus diu rogasque.
Omnis grammaticosque rhetorasque
devites, moneo: nihil sit illi
cum libris Ciceronis aut Maronis.
Famae Tutilium suae relinquas.
Si versus facit, abdices poetam.

Artis discere vult pecuniosas?
Fac discat citharoedus aut choraules;
si duri puer ingeni videtur,
praeconem facias vel architectum.

135

Cras te victurum, cras dicis, Postume, semper.
Dic mihi, cras istud, Postume, quando venit?
Quam longe cras istud, ubi est, aut unde petendum?
Numquid apud Parthos Armeniosque latet?
Iam cras istud habet Priami vel Nestoris annos.
Cras istud quanti, dic mihi, possit emi?
Cras vives? Hodie iam vivere, Postume, serum est:
ille sapit, quisquis, Postume, vixit heri.

136

Eutrapelus tonsor dum circuit ora Luperci
expingitque genas, altera barba subit.

137

Emit lacernas milibus decem Bassus
Tyrias coloris optimi. Lucrifecit.
'Adeo bene emit?' inquis. Immo non solvet.

138

Miraris veteres, Vacerra, solos,
nec laudas nisi mortuos poetas.
Ignoscas petimus, Vacerra: tanti
non est, ut placeam tibi, perire.

139

Inscripsit tumulis septem scelerata virorum
se fecisse Chloe. Quid potc simplicius?

140

Quid tibi nobiscum est, ludi scelerate magister,
invisum pueris virginibusque caput?
Nondum cristati rupere silentia galli:
murmure iam saevo verberibusque tonas.
Tam grave percussis incudibus aera resultant,
causidicum medio cum faber aptat equo;
mitior in magno clamor furit amphitheatro,
vincenti parmae cum sua turba favet.
Vicini somnum—non tota nocte—rogamus:
nam vigilare leve est, pervigilare grave est.
Discipulos dimitte tuos. Vis, garrule, quantum
accipis ut clames, accipere ut taceas?

141

Ludi magister, parce simplici turbae.
Sic te frequentes audiant capillati
et delicatae diligat chorus mensae,
nec calculator nec notarius velox
maiore quisquam circulo coronetur.
Albae leone flammeo calent luces
tostamque fervens Iulius coquit messem.
Cirrata loris horridis Scythae pellis,
qua vapulavit Marsyas Celaenaeus,
ferulaeque tristes, sceptra paedagogorum,
cessent et Idus dormiant in Octobris:
aestate pueri si valent, satis discunt.

142

Hermogenes tantus mapparum, Pontice, fur est,
quantus nummorum vix, puto, Massa fuit;
tu licet observes dextram teneasque sinistram,
inveniet, mappam qua ratione trahat.

Cervinus gelidum sorbet sic halitus anguem,
casuras alte sic rapit Iris aquas.
Nuper cum Myrino peteretur missio laeso,
subduxit mappas quattuor Hermogenes;
cretatam praetor cum vellet mittere mappam,
praetori mappam surpuit Hermogenes.
Attulerat mappam nemo, dum furta timentur:
mantile e mensa surpuit Hermogenes.
Hoc quoque si deerit, medios discingere lectos
mensarumque pedes non timet Hermogenes.
Quamvis non modico calcant spectacula sole,
vela reducuntur, cum venit Hermogenes.
Festinant trepidi substringere carbasa nautae,
ad portum quotiens paruit Hermogenes.
Linigeri fugiunt calvi sistrataque turba,
inter adorantis cum stetit Hermogenes.
Ad cenam Hermogenes mappam non attulit umquam,
a cena semper rettulit Hermogenes.

D. IVNIVS IVVENALIS

143

Quid, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi
inveniet quisquam sublimius? Arma tamen vos
nocturna et flammas domibus templisque paratis,
ut bracatorum pueri Senonumque minores,
ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed vigilat consul vexillaque vestra coercet;
hic novus Arpinas, ignobilis et modo Romae
municipalis eques, galeatum ponit ubique
praesidium attonitis et in omni monte laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi

nominis ac tituli, quantum in Leucade, quantum
Thessaliae campis Octavius abstulit udo
caedibus adsiduis gladio, sed Roma parentem,
Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.

144

Expende Hannibalem: quot libras in duce summo
invenies? Hic est quem non capit Africa Mauro
percussa Oceano Niloque admota tepenti
rursus ad Aethiopum populos aliosque elephantos?
Additur imperiis Hispania, Pyrenaeum
transilit. Opposuit natura Alpemque nivemque:
diducit scopulos et montem rumpit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit.
'Actum,' inquit, 'nihil est, nisi Poeno milite portas
frangimus et media vexillum pono Subura.'
O qualis facies et quali digna tabella,
cum Gaetula ducem portaret belua luscum!
Exitus ergo quis est? O gloria, vincitur idem
nempe et in exsilium praeceps fugit atque ibi magnus
mirandusque cliens sedet ad praetoria regis,
donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animae, quae res humanas miscuit olim,
non gladii, non saxa dabunt nec tela, sed ille
Cannarum vindex et tanti sanguinis ultor
anulus. I demens et saevas curre per Alpis,
ut pueris placeas et declamatio fias.
Vnus Pellaeo iuveni non sufficit orbis,
aestuat infelix angusto limite mundi
ut Gyari clausus scopulis parvaque Seripho;
cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur
quantula sint hominum corpuscula.

145

Nil ergo optabunt homines? Si consilium vis,
permittes ipsis expendere numinibus quid
conveniat nobis rebusque sit utile nostris.
Nam pro iucundis aptissima quaeque dabunt di;
carior est illis homo quam sibi. Nos animorum
impulsu et caeca magnaque cupidine ducti
coniugium petimus partumque uxoris, at illis
notum qui pueri qualisque futura sit uxor.
Vt tamen et poscas aliquid voveasque sacellis
exta et candiduli divina tomacula porci,
orandum est ut sit mens sana in corpore sano.
Fortem posce animum mortis terrore carentem,
qui spatium vitae extremum inter munera ponat
naturae, qui ferre queat quoscumque labores,
nesciat irasci, cupiat nihil, et potiores
Herculis aerumnas credat saevosque labores
et venere et cenis et pluma Sardanapalli.
Monstro quod ipse tibi possis dare; semita certe
tranquillae per virtutem patet unica vitae.
Nullum numen habes si sit prudentia, nos te,
nos facimus, Fortuna, deam caeloque locamus.

P. AELIVS HADRIANVS IMPERATOR

146

Animula vagula blandula,
hospes comesque corporis,
quae nunc abibis in loca
pallidula rigida nudula,
nec ut soles dabis iocos!

ANNIVS FLORVS

147

Quando ponebam novellas arbores mali et piri
cortici summae notavi nomen ardoris mei.
Nulla fiet inde finis vel quies cupidinis:
crescit arbor, gliscit ardor: animus implet litteras.

148

'Sperne mores transmarinos, mille habent offucias.
Cive Romano per orbem nemo vivit rectius.
Quippe malim unum Catonem quam trecentos Socratas.'
Nemo non haec vera dicit: nemo non contra facit.

INCERTVS AVCTOR

149

Heia, viri, nostrum reboans echo sonet heia!
Arbiter effusi late maris ore sereno
placatum stravit pelagus posuitque procellam,
edomitique vago sederunt pondere fluctus.

Heia, viri, nostrum reboans echo sonet heia!
Adnisu parili tremat ictibus acta carina.
Nunc dabit arridens pelago concordia caeli
ventorum motu praegnanti currere velo.

Heia, viri, nostrum reboans echo sonet heia!
Aequora prora secet delphinis aemula saltu
atque gemat largum, promat seseque lacertis,
pone trahens canum deducat et orbita sulcum.

Heia, viri, nostrum reboans echo sonet heia!
Persultet Phorci chorus aequora: nos tamen heia.
Convulsum remis spumet mare: nos tamen heia.
Vocibus adsiduis litus resonet 'tamen heia.'

INCERTVS AVCTOR PERVIGILIVM VENERIS

150

Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!
Ver novum; ver iam canorum; ver renatus orbis est.
Vere concordant amores, vere nubunt alites,
et nemus comam resolvit de maritis imbribus.
Cras amorum copulatrix inter umbras arborum
implicat casas virentis de flagello myrteo,
cras Dione iura dicet fulta sublimi throno.
Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!
Ipsa gemmis purpurantem pingit annum floridis,
ipsa surgentis papillas de Favoni spiritu
urget in nodos tepentis, ipsa roris lucidi,
noctis aura quem relinquit, spargit umentis aquas.
En micant lacrimae trementes de caduco pondere;
gutta praeceps orbe parvo sustinet casus suos.
En pudorem florulentae prodiderunt purpurae;
umor ille quem serenis astra rorant noctibus
mane virgines papillas solvit umenti peplo.
Ipsa iussit mane totae virgines nubant rosae;
facta Cypridis de cruore deque Amoris osculis
deque gemmis deque flammis deque solis purpuris,
cras ruborem qui latebat veste tectus ignea
unico marita nodo non pudebit solvere.

Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!
Ipsa Nymphas diva luco iussit ire myrteo.
It puer comes puellis; nec tamen credi potest
esse Amorem feriatum, si sagittas vexerit:
'Ite, Nymphae, posuit arma, feriatus est Amor:
iussus est inermis ire, nudus ire iussus est,
neu quid arcu neu sagitta neu quid igne laederet.'
Sed tamen, Nymphae, cavete, quod Cupido pulcher est;
totus est in armis idem quando nudus est Amor.
Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!
Compari Venus pudore mittit ad te virgines:
'Vna res est quam rogamus; cede, virgo Delia,
ut nemus sit incruentum de ferinis stragibus,
et recentibus virentis ducat umbras floribus.
Ipsa vellet te rogare, si pudicam flecteret,
ipsa vellet ut venires, si deceret virginem.
Iam tribus choros videres feriantis noctibus
congreges inter catervas ire per saltus tuos
floreas inter coronas, myrteas inter casas.
Nec Ceres nec Bacchus absunt nec poetarum deus.
Detinenter tota nox est perviglanda canticis:
regnet in silvis Dione: tu recede, Delia.'
Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!
Iussit Hyblaeis tribunal stare diva floribus;
praeses ipsa iura dicet, adsidebunt Gratiae.
Hybla, totos funde flores, quidquid annus attulit;
Hybla, florum sume vestem, quantus Ennae campus est.

Ruris hic erunt puellae vel puellae montium
quaeque silvas quaeque lucos quaeque fontis incolunt:
iussit omnis adsidere mater alitis dei,
iussit et nudo puellas nil Amori credere.
Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!
Cras erit cum primus aether copulavit nuptias.
Vt pater totum crearet vernis annum nubibus,
in sinum maritus imber fluxit almae coniugis,
unde fetus mixtus omnis aleret magno corpore.
Tunc cruore de superno spumeo et ponti globo
caerulas inter catervas, inter et bipedes equos,
fecit undantem Dionen de maritis imbribus.
Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!
Ipsa venas atque mentem permeanti spiritu
intus occultis gubernat procreatrix viribus,
perque caelum perque terras perque pontum subditum
pervium sui teporem seminali tramite
imbuit iussitque mundum nosse nascendi vias.
Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!
Ipsa Troianos nepotes in Latinos transtulit,
ipsa Laurentem puellam coniugem nato dedit,
moxque Marti de sacello dat pudicam virginem;
Romuleas ipsa fecit cum Sabinis nuptias,
unde Ramnis et Quiritis, proque prole posterum
Romuli, patrem crearet et nepotem Caesarem.
Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!

Rura fecundat voluptas, rura Venerem sentiunt;
ipse Amor, puer Dionae, rure natus dicitur.
Hunc ager cum parturiret ipsa suscepit sinu,
ipsa florum delicatis educavit osculis.
Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!
Ecce iam subter genestas explicant tauri latus,
quisque tutus quo tenetur coniugali foedere;
subter umbras cum maritis ecce balantum greges,
et canoras non tacere diva iussit alites.
Iam loquaces ore rauco stagna cycni perstrepunt:
adsonat Terei puella subter umbram populi,
ut putes motus amoris ore dici musico
et neges queri sororem de marito barbaro.
Illa cantat: nos tacemus. Quando ver venit meum?
Quando fiam uti chelidon ut tacere desinam?
Perdidi Musam tacendo nec me Phoebus respicit:
sic Amyclas cum tacerent perdidit silentium.
Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet!

PENTADIVS

151

Sentio, fugit hiems, Zephyrisque animantibus orbem
iam tepet Eurus aquis; sentio, fugit hiems.
Parturit omnis ager, persentit terra calores,
germinibusque novis parturit omnis ager.
Laeta virecta tument, foliis sese induit arbor,
vallibus apricis laeta virecta tument.
Iam Philomela gemit modulis Ityn, impia mater,
oblatum mensis iam Philomela gemit.

Monte tumultus aquae properat per levia saxa,
et late resonat monte tumultus aquae.
Floribus innumeris pingit sola flatus Eoi,
Tempeaque exhalant floribus innumeris.
Per cava saxa sonat pecudum mugitibus Echo,
bisque repulsa iugis per cava saxa sonat.
Vitea musta tument vicinas iuncta per ulmos,
fronde maritata vitea musta tument.
Nota tigilla linit iam garrula luce chelidon:
dum recolit nidos, nota tigilla linit.
Sub platano viridi iucundat somnus in umbra,
sertaque texuntur sub platano viridi.
Tunc quoque dulce mori, tunc fila recurrite fusis,
inter et amplexus tunc quoque dulce mori.

TIBERIANVS

152

Amnis ibat inter arva valle fusus frigida,
luce ridens calculorum flore pictus herbido.
Caerulas superne laurus et virecta myrtea
leniter motabat aura blandiente sibilo.
Subter autem molle gramen flore adulto creverat:
tum croco solum rubebat et lucebat liliis
et nemus fragrabat omne violarum de spiritu.
Inter ista dona veris gemmeasque gratias
omnium regina odorum vel colorum Lucifer
aureo flore eminebat cura Cypridis rosa.
Roscidum nemus rigebat inter uda gramina:
fonte crebro murmurabant hinc et inde rivuli,
quae fluenta labibunda guttis ibant lucidis.
Antra muscus et virentes intus myrtus vinxerant.

Has per umbras omnis ales plus canora quam putes
cantibus vernis strepebat et susurris dulcibus;
hic loquentis murmur amnis concinebat frondibus,
quas melos vocalis aurae, musa Zephyri, moverat.
Sic euntem per virecta pulchra odora et musica
ales amnis aura lucus flos et umbra iuverat.

POMPILIANVS

153

Defensor patriae, iuvenum fortissimus, Hector,
qui murus miseris civibus alter erat,
occubuit telo violenti victus Achillis;
occubuere simul spesque salusque Phrygum.
Hunc ferus Aeacides circum sua moenia traxit,
quae iuvenis manibus texerat ante suis.
O quantos Priamo lux attulit ista dolores!
Quos fletus Hecuba, quos dedit Andromacha!
Sed raptum pater infelix, auroque repensum
condidit, et maerens hac tumulavit humo.

D. MAGNVS AVSONIVS

154

Mane iam clarum reserat fenestras,
iam strepit nidis vigilax hirundo:
tu velut primam mediamque noctem,
Parmeno, dormis.

Dormiunt glires hiemem perennem,
sed cibo parcunt: tibi causa somni,
multa quod potas nimiaque caedis
mole saginam.

Inde nec flexas sonus intrat auris,
et locum mentis sopor altus urget,
nec coruscantis oculos lacessunt
fulgura lucis.

Annuam quondam iuveni quietem,
noctis et lucis vicibus manentem,
fabulae fingunt, cuï Luna somnos
continuarit.

Surge, nugator, lacerande virgis:
surge, ne longus tibi somnus, unde
non times, detur: rape membra molli,
Parmeno, lecto.

Fors et haec somnum tibi cantilena
Sapphico suadet modulata versu?
Lesbiae depelle modum quietis,
acer iambe.

155

'Cui dono lepidum novum libellum?'
Veronensis ait poeta quondam
inventoque dedit statim Nepoti.
At nos inlepidum, rudem libellum,
burras, quisquilias ineptiasque,
credemus gremio cuï fovendum?
Inveni, trepidae silete nugae,
nec doctum minus et magis benignum,
quam quem Gallia praebuit Catullo.
Hoc nullus mihi carior meorum,
quem pluris faciunt novem sorores,
quam cunctos alios Marone dempto.
'Pacatum haud dubie, poeta, dicis?'

Ipse est. Intrepide volate, versus,
et nidum in gremio fovete tuto.
Hic vos diligere, hic volet tueri;
ignoscenda teget, probata tradet:
post hunc iudicium timete nullum. Vale.

156

Vane, quid adfectas faciem mihi ponere, pictor,
ignotamque oculis sollicitare deam?
Aëris et linguae sum filia, mater inanis
indicii, vocem quae sine mente gero.
Extremos pereunte modos a fine reducens,
ludificata sequor verba aliena meis.
Auribus in vestris habito penetrabilis Echo:
et, si vis similem pingere, pinge sonum.

157

Vxor, vivamus, quod viximus, et teneamus
nomina, quae primo sumpsimus in thalamo:
nec ferat ulla dies, ut commutemur in aevo;
quin tibi sim iuvenis tuque puella mihi.
Nestore sim quamvis provectior aemulaque annis
vincas Cumanam tu quoque Deïphoben,
nos ignoremus, quid sit matura senectus.
Scire aevi meritum, non numerare decet.

MODESTINVS

158

Forte iacebat Amor victus puer alite somno
myrti inter frutices pallentis roris in herba.
Hunc procul emissae tenebrosa Ditis ab aula
circumeunt animae, saeva face quas cruciarat.
'Ecce meus venator,' ait, 'hunc,' Phaedra, 'ligemus!'

Crudelis, 'Crinem,' clamabat Scylla, 'metamus!'
Colchis et orba Procne, 'Numerosa caede necemus!'
Didon et Canace, 'Saevo gladio perimamus!'
Myrrha, 'Meis ramis,' Euhadneque, 'igne crememus!'
'Hunc,' Arethusa inquit Byblisque, 'in fonte necemus!'
Ast Amor evigilans dixit, 'Mea penna, volemus.'

CLAVDIVS CLAVDIANVS

159

Felix, qui patriis aevum transegit in agris,
  ipsa domus puerum quem videt, ipsa senem;
qui baculo nitens, in qua reptavit arena,
  unius numerat saecula longa casae;
ingentem meminit parvo qui germine quercum,
  aequaevumque videt consenuisse nemus;
proxima cui nigris Verona remotior Indis,
  Benacumque putat litora rubra lacum.
Illum non vario traxit fortuna tumultu,
  nec bibit ignotas mobilis hospes aquas.
Non freta mercator tremuit, non classica miles;
  non rauci litis pertulit ille fori.
Indocilis rerum, vicinae nescius urbis,
  aspectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis, non consule, computat annum;
  autumnum pomis, ver sibi flore notat.
Idem condit ager soles idemque reducit,
  metiturque suo rusticus orbe diem.
Sed tamen indomitae vires, firmisque lacertis
  aetas robustum tertia cernit avum.
Erret et extremos alter scrutetur Hiberos:
  plus habet hic vitae, plus habet ille viae.

AVIANVS

160

Metiri se quemque decet propriisque iuvari
laudibus, alterius nec bona ferre sibi,
ne detracta gravem faciant miracula risum,
coeperit in solitis cum remanere modis.
Exuvias asinus defuncti forte leonis
repperit, et spoliis induit ora novis,
aptavitque suis incongrua tegmina membris,
et miserum tanto pressit honore caput.
Ast ubi terribilis mimo circumstetit horror
pigraque praesumptus venit in ossa vigor,
mitibus ille feris communia pabula calcans
turbabat pavidas per sua rura boves.
Rusticus hunc magna postquam deprendit ab aure,
correptum stimulis verberibusque domat;
et simul abstracto denudans corpora tergo
increpat his miserum vocibus ille pecus:
'Forsitan ignotos imitato murmure fallas;
at mihi, qui quondam, semper asellus eris.'

PHOCAS

161

O vetustatis veneranda custos,
regios actus simul et fugacis
temporum cursus docilis referre,
aurea Clio,

tu nihil magnum sinis interire,
nil mori clarum pateris, reservans
posteris prisci monumenta saecli
condita libris.

Sola fucatis variare dictis
paginas nescis, sed aperta quidquid
veritas prodit, recinis per aevum
simplice lingua.

Tu senescentis titulos avorum
flore durantis reparas iuventae;
militat virtus tibi: te notante
crimina pallent.

Tu fori turbas strepitusque litis
effugis dulci moderata cantu,
nec retardari pateris loquellas
compede metri.

His fave dictis: retegenda vita est
vatis Etrusci, modo qui perenne
Romulae voci decus arrogavit
carmine sacro.

ANICIVS MANLIVS BOETHIVS

162

O stelliferi conditor orbis,
qui perpetuo nixus solio
rapido caelum turbine versas,
legemque pati sidera cogis;
ut nunc pleno lucida cornu,

totis fratris obvia flammis,
condat stellas luna minores;
nunc obscuro pallida cornu,
Phoebo propior, lumina perdat;
et qui primae tempore noctis
agit algentis Hesperus ortus,
solitas iterum mutet habenas,
Phoebi pallens Lucifer ortu.
Tu frondifluae frigore brumae
stringis lucem breviore mora:
tu, cum fervida venerit aestas,
agilis noctis dividis horas.
Tua vis varium temperat annum,
ut, quas Boreae spiritus aufert,
revehat mitis Zephyrus frondis,
quaeque Arcturus semina vidit,
Sirius altas urat segetes.
Nihil antiqua lege solutum
linquit propriae stationis opus.
Omnia certo fine gubernans,
hominum solos respuis actus
merito rector cohibere modo.
Nam cur tantas lubrica versat
fortuna vicis? Premit insontis
debita sceleri noxia poena:
at perversi resident celso
mores solio, sanctaque calcant
iniusta vice colla nocentes.
Latet obscuris condita virtus
clara tenebris, iustusque tulit
crimen iniqui.
Nil periuria, nil nocet ipsis

fraus mendaci compta colore.
Sed cum libuit viribus uti,
quos innumeri metuunt populi,
summos gaudent subdere reges.
O iam miseras respice terras,
quisquis rerum foedera nectis.
Operis tanti pars non vilis
homines quatimur fortunae sale.
Rapidos, rector, comprime fluctus,
et, quo caelum regis immensum,
firma stabilis foedere terras.

163

Quod mundus stabili fide
concordis variat vicis;
quod pugnantia semina
foedus perpetuum tenent;
quod Phoebus roseum diem
curru provehit aureo,
ut quas duxerit Hesperus
Phoebe noctibus imperet,
ut fluctus avidum mare
certo fine coerceat,
ne terris liceat vagis
latos tendere terminos;
hanc rerum seriem ligat,
terras ac pelagus regens,
et caelo imperitans amor.
Hic si frena remiserit,
quidquid nunc amat invicem,
bellum continuo geret;
et quam nunc socia fide

pulchris motibus incitant,
certent solvere machinam.
Hic sancto populos quoque
iunctos foedere continet:
hic et coniugii sacrum
castis nectit amoribus:
hic fidis etiam sua
dictat iura sodalibus.
O felix hominum genus,
si vestros animos amor,
quo caelum regitur, regat!

164

Felix, qui potuit boni
fontem visere lucidum:
felix, qui potuit gravis
terrae solvere vincula.
Quondam funera coniugis
vates Threïcius gemens,
postquam flebilibus modis
silvas currere, mobilis
amnis stare coegerat,
cum flagrantior intima
fervor pectoris ureret,
nec qui cuncta subegerant,
mulcerent dominum modi,
immitis Superos querens,
infernas adiit domos.
Illic blanda sonantibus
chordis carmina temperans,
quidquid praecipuis deae
matris fontibus hauserat,

quod luctus dabat impotens,
quod luctum geminans amor,
deflet, Taenara commovens,
et dulci veniam prece
umbrarum dominos rogat.
Tandem, 'Vincimur,' arbiter
umbrarum miserans ait:
'donemus comitem viro
emptam carmine coniugem;
sed lex dona coerceat,
ne, dum Tartara liquerit,
fas sit lumina flectere.'
Quis legem det amantibus?
Maior lex amor est sibi.
Heu, noctis prope terminos
Orpheus Eurydicen suam
vidit, perdidit, occidit.
Vos haec fabula respicit,
quicumque in superum diem
mentem ducere quaeritis.
Nam qui Tartareum in specus
victus lumina flexerit,
quidquid praecipuum trahit
perdit, dum videt Inferos.

INNOCENTIVS III

165

Veni, Sancte Spiritus,
et emitte caelitus
lucis tuae radium.
Veni, pater pauperum,

veni, dator munerum,
veni, lumen cordium.

Consolator optime,
dulcis hospes animae,
dulce refrigerium:
in labore requies,
in aestu temperies,
in fletu solatium.

O lux beatissima,
reple cordis intima
tuorum fidelium.
Sine tuo numine
nihil est in homine,
nihil est innoxium.

Lava quod est sordidum,
riga quod est aridum,
sana quod est saucium;
flecte quod est rigidum,
fove quod est frigidum,
rege quod est devium.

Da tuis fidelibus
in te confidentibus
sacrum septenarium;
da virtutis meritum,
da salutis exitum,
da perenne gaudium.

THOMAS A CELANO

166

Dies irae, dies illa
solvet saeclum in favilla,
teste David cum Sibylla.

Quantus tremor est futurus,
quando iudex est venturus,
cuncta stricte discussurus!

Tuba, mirum spargens sonum
per sepulcra regionum,
coget omnis ante thronum.

Mors stupebit, et natura,
cum resurget creatura
iudicanti responsura.

Liber scriptus proferetur,
in quo totum continetur,
unde mundus iudicetur.

Iudex ergo cum sedebit,
quidquid latet, apparebit,
nil inultum remanebit.

Quid sum miser tunc dicturus,
quem patronum rogaturus,
cum vix iustus sit securus?

Rex tremendae maiestatis,
qui salvandos salvas gratis,
salva me, fons pietatis!

Recordare, Iesu pie,
quod sum causa tuae viae;
ne me perdas illa die!

Quaerens me sedisti lassus,
redemisti crucem passus:
tantus labor non sit cassus!

Iuste iudex ultionis,
donum fac remissionis
ante diem rationis!

Ingemisco tamquam reus,
culpa rubet vultus meus:
supplicanti parce, Deus!

Qui Mariam absolvisti,
et latronem exaudisti,
mihi quoque spem dedisti.

Preces meae non sunt dignae,
sed tu bonus fac benigne
ne perenni cremer igne.

Inter ovis locum praesta,
et ab haedis me sequestra,
statuens in parte dextra.

Confutatis maledictis,
flammis acribus addictis,
voca me cum benedictis!

Oro supplex et acclinis,
cor contritum quasi cinis,
gere curam mei finis!

Lacrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla
iudicandus homo reus:
huïc ergo parce, Deus!

Pie Iesu, Domine,
dona eos requie! Amen.

XYSTVS BETVLIVS AVGVSTANVS

167

Beatus ille, qui procul synedriis
et impiis mortalium
consessibus et peccatorum compitis
solutus omni crimine,
nec occupet cathedras pestilentiae,
caecus malis dogmatibus,
nec ludicris piorum mentis inficit.
Felix et ter et amplius,
totus vacans Dei sacratis legibus,
eas volutans sedulo
noctis diesque mente versat candida:
is crescet instar arboris
ad rivuli ripam sitae perlucidi,
quae laeta tendens bracchia
fructus ferens suo rependet tempore,
cui non nocebit Africus,
non bruma frondibus comas detraxerit;
huic cuncta sient prospera.
Non sic tibi, non sic continget, impie;
sed tu peribis funditus,

cum ventus instar pulveris te iactitat
per aëra atque inania.
Hinc fit, quod impios arbitrium Dei
pessumdabit letaliter,
hircos ab agnis cum pastor seiunxerit,
quem nil latebit uspiam.
Viam piorum cognitor iustus sciet,
mittet malos ad Tartara.

INCERTVS AVCTOR

168

Tandem audite me,
Sionis filiae!
Aegram respicite,
dilecto dicite:
amore vulneror,
amore funeror.

Fulcite floribus
fessam languoribus;
stipate citreis
et malis aureis;
nimis edacibus
liquesco facibus.

Huc oderiferos,
huc soporiferos
ramos depromite,
rogos componite;
ut phoenix moriar,
in flammis oriar!

An amor dolor sit,
an dolor amor sit,
utrumque nescio.
Hoc unum sentio:
iucundus dolor est,
si dolor amor est.

Quid, amor, cruciãs?
Aufer inducias!
Suavis tyrannus es,
momentum annus est;
tam tarda funera
tua sunt vulnera!

Iam vitae stamina
rumpe, o anima!
Ignis ascendere
gestit, et tendere
ad caeli atria:
haec mea patria!

INDEX I

Avianvs, 160
Avsonivs, D. Magnvs, 154-157
Betvlivs (Xystvs Betvlivs Avgvstanvs), 167
Boethivs, Anicivs Manlivs, 162-164
Catvllvs, C. Valerivs, 23-49
Cicero, M. Tvllivs, 16
Clavdianvs, Clavdivs, 159
Ennivs, Q., 1-14
Florvs, Annivs, 147-148
Hadrianvs (P. Aelivs Hadrianvs Imperator), 146
Horativs (Q. Horativs Flaccvs), 61-80
Incertvs Avctor, 108, 149, 150, 168
Innocentivs III, 165
Ivvenalis, D. Ivnivs, 143-145
Lvcanvs, M. Annaevs, 115
Lvcilivs, C., 15
Lvcretivs (T. Lvcretivs Carvs), 17-22
Marsvs, Domitivs, 84
Martialis, M. Valerivs, 118-142
Modestinvs, 158
Ovidivs (P. Ovidivs Naso), 88-96
Pentadivs, 151
Phaedrvs, 97-107
Phocas, 161
Pompilianvs, 153
Propertivs, Sex., 85-87
Seneca, L. Annaevs, 109-114
Stativs, P. Papinivs, 116-117
Thomas A Celano, 166
Tiberianvs, 152
Tibvllvs, Albivs, 81-83
Vergilivs (P. Vergilivs Maro), 50-60

INDEX II

Q. ENNIVS

1 Annales I, 28 (Vahlen). Et cita cum tremulis
2 Annales I, 47. Curantes magna cum cura
3 Annales I, 60. O Tite tute
4 Annales II, 18. At tuba terribili
5 Annales VI, 5. Aio te, Aeacida
6 Annales VI, 12. 'Nec mi aurum poseo
7 Annales VII, 14. Haece locutus vocat
8 Annales X, 7. Ille vir
9 Annales XII, 2. Vnus homo
10 Annales XII, 6. Sicut fortis equus
11 Incert. 37. Moribus antiquis
12 Incert. 50. Et tum sicut equus
13 Scenica 319-323. Sed superstitiosi
14 Epigram. II. Nemo me lacrimis

C. LVCILIVS

15 Saturae XXX, 1326-1338 (Marx). Virtus, Albine

M. TVLLIVS CICERO

16 Tusc. I, 42. Dic, hospes, Spartae

T. LVCRETIVS CARVS

17 I, 1-30. Aeneadum genetrix
18 I, 62-79. Humana ante oculos
19 III, 1-30. E tenebris tantis
20 III, 894-911. 'Iam iam non domus
21 III, 931-977. Denique si vocem
22 V, 988-1010. Nec nimio tum

C. VALERIVS CATVLLVS

23 I. Cui dono lepidum
24 II. Passer, deliciae

25 III. Lugete, o Veneres
26 IV. Phasellus ille
27 V. Vivamus, mea Lesbia
28 IX. Verani, omnibus
29 XII. Marrucine Asini
30 XIII. Cenabis bene
31 XXII. Suffenus iste
32 XXXI. Paene insularum
33 XXXIV. Dianae sumus
34 XLV. Acmen Septimius
35 XLVI. Iam ver egelidos
36 XLIX. Disertissime Romuli
37 LI. Ille mi par
38 LIII. Risi nescio
39 LXII. Vesper adest
40 LXX. Nulli se dicit
41 LXXVI. Si qua recordanti
42 LXXXII. Quinti, si tibi vis
43 LXXXIV. Chommoda dicebat
44 LXXXV. Odi et amo
45 LXXXVI. Quintia formosa est
46 LXXXVII. Nulla potest mulier
47 XCIII. Nil nimium studeo
48 CI. Multas per gentis
49 CIX. Iucundum, mea vita

P. VERGILIVS MARO

50 Copa. Copa Surisca
51 Catalepton (Priapea) III. Hunc ego
52 Catalepton IV. Quocumque ire ferunt
53 Catalepton X. Sabinus ille
54 Catalepton XIV. Si mihi susceptum
55 Bucol. I, 1-25. Tityre, tu patulae
56 Bucol. IV. Sicelides Musae
57 Bucol. V, 1-44. Cur non, Mopse
58 Bucol. VIII, 17-109. Nascere, praeque diem
59 Georg. II, 136-176. Sed neque Medorum
60 Georg. II. 458-515. O fortunatos nimium

Q. HORATIVS FLACCVS

61 Carm. I, 1. Maecenas atavis
62 Carm. I, 3. Sic te diva potens
63 Carm. I, 5. Quis multa gracilis
64 Carm. I, 8. Lydia, dic, per omnis
65 Carm. I, 9. Vides ut alta stet
66 Carm. I, 11. Tu ne quaesieris
67 Carm. I, 14. O navis, referent
68 Carm. I, 22. Integer vitae
69 Carm. I, 38. Persicos odi
70 Carm. II, 3. Aequam memento
71 Carm. II, 10. Rectius vives, Licini
72 Carm. II, 14. Eheu fugaces, Postume
73 Carm. III, 9. 'Donec gratus eram
74 Carm. III, 13. O fons Bandusiae
75 Carm. III, 26. Vixi puellis nuper
76 Carm. III, 30. Exegi monumentum
77 Carm. IV, 7. Diffugere nives
78 Epod. II. 'Beatus ille, qui procul
79 Epod. XVI, 41-66. Nos manet Oceanus
80 Sat. I, 9. Ibam forte Via Sacra

ALBIVS TIBVLLVS

81 I, 1. Divitias alius fulvo
82 I, 3. Ibitis Aegaeas sine me
83 II, 2. Dicamus bona verba

DOMITIVS MARSVS

84 F. P. R. p. 348 (Baehrens). Te quoque Vergilio

SEX. PROPERTIVS

85 I, 18 (Rothstein). Haec certe deserta loca
86 II, 34, 59-80. Me iuvet hesternis
87 IV, 11, 1-8; 73-84. Desine, Paulle, meum

P. OVIDIVS NASO

88 Amores I, 1. Qui modo Nasonis
89 Amores I, 15. Quid mihi, Livor
90 Amores III, 15. Quaere novum vatem
91 Fasti V, 663-692. Clare nepos Atlantis
92 Metamorphoses V, 339-345. Calliope querulas
93 Metamorphoses X, 560-680. 'Forsitan audieris
94 Metamorphoses XI, 592-630. Est prope Cimmerios
95 Metamorphoses XII, 39-63. Orbe locus medio
96 Metamorphoses XV, 871-879. Iamque opus exegi

PHAEDRVS

97 I, Prologus. Aesopus auctor
98 I, 1. Ad rivum eundem
99 I, 2. Athenae cum florerent
100 I, 6. Vicini furis celebris
101 I, 13. Qui se laudari
102 I, 24. Inops, potentem
103 I, 26. Nulli nocendum
104 III, 7. Quam dulcis sit
105 III, 14. Puerorum in turba
106 IV, 3. Fame coacta vulpes
107 V, 5. Pravo favore labi

INCERTVS AVCTOR

108 C. I. L. VI, 12652. Tu qui secura

L. ANNAEVS SENECA

109 Herc. Fur. 125-158. Iam rara micant
110 Troades 371-408. Verum est, an timidos
111 Medea 301-320; 329-339; 364-379. Audax nimium
112 Thyestes 344-357; 365-368; 391-403. Regem non faciunt
113 Anthol. Lat. 445 (Riese). Ablatus mihi Crispus
114 Anthol. Lat. 418 (Riese). Nullum opus exsurgit

M. ANNAEVS LVCANVS

115 I, 183-227. Iam gelidas Caesar.

P. PAPINIVS STATIVS

116 Silvae II, 4. Psittacc, dux volucrum
117 Silvae V, 4. Crimine quo merui

M. VALERIVS MARTIALIS

118 I, 10. Petit Gemellus nuptias
119 I, 13. Casta suo gladium
120 I, 32. Non amo te
121 I, 38. Quem recitas meus est
122 I, 47. Nuper erat medicus
123 II, 11. Quod fronte Selium
124 II, 16. Zoilus aegrotat
125 III, 12. Vnguentum, fateor
126 III, 25. Si temperari balneum
127 III, 52. Empta domus fuerat
128 IV, 41. Quid recitaturus
129 V, 8. Edictum domini
130 V, 9. Languebam
131 V, 34. Hanc tibi, Fronto
132 V, 43. Thais habet nigros
133 V, 49. Vidissem modo forte
134 V, 56. Cui tradas, Lupe
135 V, 58. Cras te victurum
136 VII, 83. Eutrapelus tonsor
137 VIII, 10. Emit lacernas
138 VIII, 69. Miraris veteres
139 IX, 15. Inscripsit tumulis
140 IX, 68. Quid tibi nobiscum
141 X, 62. Ludi magister
142 XII, 29. Hermogenes

D. IVNIVS IVVENALIS

143 VIII, 231-244. Quid, Catilina, tuis
144 X, 147-173. Expende Hannibalem
145 X, 346-366. Nil ergo optabunt

P. AELIVS HADRIANVS IMPERATOR

146 F. P. R. p. 373 (Baehrens). Animula vagula

ANNIVS FLORVS

147 Anthol. Lat. 248 (Riese). Quando ponebam
148 Anthol. Lat. 250 (Riese). 'Sperne mores

INCERTVS AVCTOR

149 Anthol. Lat. 388a (Riese). Heia, viri
150 Anthol. Lat. 200 (Riese). Cras amet

PENTADIVS

151 Anthol. Lat. 235 (Riese). Sentio, fugit hiems

TIBERIANVS

152 P. L. M. III, p. 264 (Baehrens). Amnis ibat

POMPILIANVS

153 Anthol. Lat. 631 (Riese). Defensor patriae

D. MAGNVS AVSONIVS

154 II, 1 (Peiper). Mane iam
155 VII, 1. 'Cui dono
156 XIX, 32. Vane, quid adfectas
157 XIX, 40. Vxor, vivamus

MODESTINVS

158 Anthol. Lat. 273 (Riese). Forte iacebat Amor

CLAVDIVS CLAVDIANVS

159 Carmina Minora XIII (Jeep). Felix, qui patriis

AVIANVS

160 V. Metiri se quemque decet

PHOCAS

161 Anthol. Lat. 671 (Riese). O vetustatis veneranda

ANICIVS MANLIVS BOETHIVS

162 De Consolatione Philosophiae I, 5. O stelliferi

163 De Consolatione Philosophiae II, 8. Quod mundus stabili

164 De Consolatione Philosophiae III, 12, 1-9; 14-28; 40-58. Felix, qui potuit

INNOCENTIVS III

165 Thesaurus Hymnologicus ii, p. 35 (Daniel). Veni, Sancte Spiritus

THOMAS A CELANO

166 Thesaurus Hymnologicus ii, p. 103 (Daniel). Dies irae

XYSTVS BETVLIVS AVGVSTANVS

167 Susanna 1774-1801 (Bolte). Beatus ille

INCERTVS AVCTOR

168 Sacred Latin Poetry LVII (Trench). Tandem audite me

A SELECTION OF LATIN VERSE

NOTES

PREPARED BY

THE INSTRUCTORS IN LATIN

WILLIAMS COLLEGE

NEW HAVEN: YALE UNIVERSITY PRESS

LONDON: HUMPHREY MILFORD

OXFORD UNIVERSITY PRESS

MDCCCCXV

NOTES

PREFATORY NOTE

The editors of *A Selection of Latin Verse* have long held the opinion that the free annotation of Latin texts for classroom purposes is an educational mistake. In these notes, therefore, they have aimed only at removing the principal difficulties, that the student in preparation may gain a fair understanding of the meaning of the text, and that the instructor's time may not be too largely spent in giving information. It is felt that all other points should be left to the student's own work and to the resources of the classroom.

For the authors, reference is made to Fowler's *History of Roman Literature,* and to Mackail's *Latin Literature.* Comments on matters of biography, geography, and mythology are made only where the names do not appear in the classical dictionary recommended for reference.

Henry D. Wild
George E. Howes
Monroe N. Wetmore
John S. Galbraith
Alfred M. Dame

Williamstown, Mass.,
December 15, 1914.

ABBREVIATIONS

A. Allen and Greenough's *Latin Grammar.*
B. Bennett's *Latin Grammar.*
L. Lane's *Latin Grammar.*
Class. Dict. Smith's *Smaller Classical Dictionary,* in *Everyman's Library.*

NOTES

Q. ENNIVS

(239-169 B. C.)

Fowler, pp. 8-11; Mackail, pp. 7-11.

1

THE DREAM OF ILIA

Metre: A. 615; L. 2556.

Ilia (Rea Silvia) was the mother of Romulus and Remus.

1. anus: an older sister, called to Ilia's bedside by her cries. -artubus: for scansion see A. 629, a; L. 2468. -3. Eurydica: A. 403, 2, a; B. 215; L. 1312. *The Cyprian Lays* say that she was a former wife of Aeneas. -5. homo pulcher: i.e. Mars. -7. post-illa: the archaic equivalent for *postea*. Cf. 43, 9. -soror: for scansion see A. 629, d, 1; L. 132. -12. fluvio: Ilia became the wife of the river-god. -resistet: "rise again." -15. multa: nom. sing. See A. 290; B. 239.

2

THE CONSULTATION OF THE AUSPICES BY ROMULUS AND REMUS

Metre: A. 615; L. 2556.

1. cum: prep. -3. hinc: in the extant fragments Ennius does not give the position of Remus. Livy (1, 6, 4) states that Remus watched from the Aventine, Romulus from the Palatine. -4. servat: for scansion see A. 629, d, 3; L. 132. -5. quaerit: absolutely, "watches for omens." -7. induperator: archaic for *imperator*. Cf. *indu* for *in*, 7, 5. -9. carceris oras: "the barriers," from which the horses are about to dash forth. -10. currus: acc. -11. populus: for scansion see A. 612, b; L. 2505. -12. rebus: dat. -14. foras: with *dedit*. -16. laeva: pred. adj. -17. quattuor: for scansion see A. 603, c, N.; L. 2499. -18. avium: for scansion see A. 603, f, N. 4; L. 2503. -praepetibus: "propitious." -19. priora: "primacy."

3

The Tyrant, Titus Tatius

Metre: A. 615; L. 2556.

4

The Bugle Call

Metre: A. 615; L. 2556.

5

An Ambiguous Oracle

Metre: A. 615; L. 2556.

Aeacida: Pyrrhus, who claimed to be a descendant of Achilles, son of Aeacus.

6

The Address of Pyrrhus to the Roman Ambassadors

Metre: A. 615; L. 2556.

Fabricius and his colleagues came to Pyrrhus in 280 B. C. to ransom the Roman prisoners.

3. cernamus = *decernamus*. -4. era: with *Fors*. -7. eorundem: for scansion see note on *quattuor*, 2, 17.

7

The Perfect Gentleman

Metre: A. 615; L. 2556.

This is said to be a characterization of Ennius himself.

1. vocat: sc. *Servilius*. -quocum: sc. *hunc*, the antecedent. -2-3. mensam . . . impertit = *mensam sermonesque suos partiri solet et cui rerum suarum comiter impertit* (Vahlen). -2. rerum: part. gen. -5. indu: see note on *induperator*, 2, 7. -8. qui: indef. adv., "in any way." -9. volup = *voluptas*. -13-14. verbum paucum = *verborum paucorum*. -15. tenentem: the case is due to the influence of *vocat*, a harsh usage.

8

Loyalty more than Riches

Metre: A. 615; L. 2556.

fidei: for scansion see A. 603, a, 2, N.; L. 127, 4.

9

Fabius Maximus, the Cunctator

Metre: A. 615; L. 2556.

1. rem: sc. *publicam*. -2. noenum: for the form see L. 455.

10

The Aged Race-horse

Metre: A. 615; L. 2556.

2. Olympia: A. 390; B. 176, 4, a; L. 1141.

11

The Reason for Rome's Greatness

Metre: A. 615; L. 2556.

moribus virisque: A. 409; B. 218; L. 1377.

12

The War-horse

Metre: A. 615; L. 2556.

5. spiritus: "breathing." -anima: "breath."

13

The Folly of trusting Soothsayers

Metre: A. 620, 620, a; L. 2629, 2630.

With this fragment compare 66, 2-3, and 82, 11-13

3. alteri: dat.

14

The Epitaph of Ennius

Metre: A. 616; L. 2573.

Compare 76 and 96.

2. faxit: archaic form for the perf. subj. See A. 441, a; B. 279; L. 887, 1541.

C. LVCILIVS

(180-103 B. C.)

Fowler, pp. 39-43; Mackail, pp. 33-35.

15

THE DEFINITION OF VIRTUE

Metre: A. 615; L. 2556.

A. Postumius Albinus was consul in 151 B. C.

2. quis = *quibus*. -potesse = *posse*. -3. homini: with *habeat*. -6. re = *rei*. -12. patriai: for the form see A. 43, a; B. 21, 2, b; L. 437.

M. TVLLIVS CICERO

(106-43 B. C.)

Fowler, pp. 65-82; Mackail, pp. 62-77.

16

EPITAPH ON THE SPARTANS SLAIN AT THERMOPYLAE

Metre: A. 616; L. 2573.

A Latin translation of an epigram of Simonides, found in Herodotus, 7, 228.

T. LVCRETIVS CARVS

(95?-55 B. C.)

Fowler, pp. 48-55; Mackail, pp. 39-51.

17

AN INVOCATION OF VENUS

Metre: A. 615; L. 2556.

1. Aeneadum: the Julian gens traced its descent from Aeneas, the son of Venus. -4. concelebras: "fillest with thy presence" (Munro). -10. verna: April, the first month of spring, was sacred to Venus. Cf. 150. -15. capta: agrees with the implied

subject of *sequitur*. -26. **Memmiadae**: a patronymic with no especial significance, = *Memmio*. Cf. 59, 35. -29. **moenera**: archaic form for *munera*. -**militiai**: for the form see note on *patriai*, 15, 12.

18

The Terror of Religion banished by Epicurus

Metre: A. 615; L. 2556.

4. **super** = *insuper*. -5. **Graius homo**: i.e. Epicurus. -**mortalis**: with *oculos*. -9. **inritat**: contracted form of *inritavit*. -12. **mundi**: here "the world." -13. **omne**: substantive, "the universe."

19

The Praise of Epicurus

Metre: A. 615; L. 2556.

3. **decus**: i.e. Epicurus. -4. **ficta**: archaic partic. of *figo*, for *fixa*. -5. **cupidus**: the adj. is equivalent to a causal clause. -10. **chartis**: Diogenes Laertius (10, 26) says that Epicurus wrote 300 volumes, entirely composed of the author's own thoughts. -18-22. Cf. Tennyson's *Lucretius:*

> The Gods, who haunt
> The lucid interspace of world and world,
> Where never creeps a cloud, or moves a wind,
> Nor ever falls the least white star of snow,
> Nor ever lowest roll of thunder moans,
> Nor sound of human sorrow mounts to mar
> Their sacred everlasting calm!

-25. **templa**: "regions."

20

The Senseless Fear of Death

Metre: A. 615; L. 2556.

"That wonderful passage . . . is perhaps unmatched in human speech" (Mackail).

3. **praeripere**: A. 460, c; B. 326, N.; L. 2164. -4. **factis**: A. 415; B. 224, 1; L. 1375. -5. **misero**: with *tibi*. -6. **una dies**

infesta: i.e. *mortis*. -11. aevi: A. 346; B. 201; L. 1241, 1247. -16. hoc: i.e. the mourner. -amari: from *amarus*.

21

The Folly of bewailing Death

Metre: A. 615; L. 2556.

1. si: the apodosis begins in v. 20. -10. quae . . . cumque: tmesis. For syntax see A. 410, a, N. 1; L. 1380. -11. in offensu: "an annoyance." -13. Sc. *cur*. -24. inclamet: sc. *rerum natura*. -26. vitai: for the form see note on *patriai*, 15, 12. -praemia: A. 410, a, N. 1; L. 1380. -29. nec = *non*. -31. aliena: "unsuited to." -aetate: A. 400, 402, a; B. 214, 214, 1, d; L. 1306. -37. opus: A. 411, b; B. 218, 2, b; L. 1383. -40. alid = *aliud*. -41. mancipio, usu: A. 382, 1; B. 191; L. 1223. -43. quam . . . ante = *antequam*.

22

Death through the Centuries

Metre: A. 615; L. 2556.

10. donique: archaic form for *donec*. -11. vellent: "needed." -15. hic: temporal. -17-19. Cf. 82, 35-40; 111, 1-8. -19. improba: "reckless." There were no boats in the Golden Age. -caeca: pred. adj. -23. nurui: Juvenal (14, 220-221) says, "You may consider your daughter-in-law as good as buried, if she crosses your threshold with a death-bringing dowry." That is, it will tempt the husband to murder her in order to possess it.

C. VALERIVS CATVLLVS

(87 ?—54 ? B. C.)

Fowler, pp. 56-62; Mackail, pp. 53-61.

23

A Dedication to Cornelius Nepos

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

With this whole poem compare 155.

2. pumice: pumice-stone was used for polishing the ends of the

papyrus rolls. Cf. 31, 8. -4. nugas: as often, of slight, merry poems. Cf. 80, 2. -5. unus Italorum: is meant to distinguish Nepos from the other Roman writers on this subject, who were really annalists. -6. omne aevum: "the history of all times." The reference is to the *Chronica* of Nepos, a work now lost. -chartis: "volumes." -8. libelli: A. 346, a, 1; B. 201, 1; L. 1241. -9. patrona virgo: probably refers to Euterpe, the muse of lyric poetry, though possibly to Minerva.

24

Lesbia's Pet Sparrow

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

2. quicum: archaic form for *quocum*. -3. primum digitum: "her finger-tip." -5. desiderio: a term of endearment. -6. carum: with *nescio quid*, which is cognate acc. with *iocari*. -9. possem: A. 441; B. 279, 2; L. 1544.

25

The Death of Lesbia's Sparrow

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

1. Veneres: cf. 30, 12; 45, 6. -2. hominum: A. 346, a, 3; B. 201, 2; L. 1247. -3. meae puellae: in Catullus always refers to Lesbia. -6-7. suam ipsam: "its own mistress." -14. bella: adj. -17. opera: A. 404; B. 219; L. 1316.

26

The Yacht

Metre: A. 618; L. 2583, 2594.

This is a dedication to Castor and Pollux of the yacht that has brought the poet from the shores of Bithynia to the Lago di Garda. With this whole poem compare 53.

2. fuisse celerrimus: a case of attraction, equivalent to *se fuisse celerrimum*. -3-4. neque . . . nequisse: note the double negative and compare *negat . . . negare* below. -6-9. Catullus traces his journey backwards. -6. hoc: obj. of *negare*. -8. Thraciam: adj. with *Propontida*. -10. post: adv. -16. stetisse: i.e. as a tree. -18. impotentia: "boisterous." Cf. 76, 3; 79, 22;

112, 12. -20. **Iuppiter**: i.e. *aura*. -21. **pedem**: "the sheet." -23. **sibi**: A. 375; B. 189, 189, 2; L. 1216.

27

The Creed of Lovers

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

3. **assis**: A. 417, a; L. 1272. -10. **fecerimus**: for scansion see L. 884. -12. **malus**: the familiar idea of the evil eye, which was supposed to be baneful when an exact number was known.

28

A Hearty Welcome Home to Veranius

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

2. **trecentis**: often used of an indefinite, large number. -6. **Hiberum**: gen. -8. **applicans**: "drawing down." -10. **hominum**: cf. **25**, 2, and note.

29

The Linen Thief

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

With this whole poem compare **142**.

Cn. Asinius Marrucinus was the elder brother of C. Asinius Pollio, a friend of Vergil and Horace.

5. **quamvis**: "ever so." -10. **hendecasyllabos**: a metre used in invective. -13. **mnemosynum**: a Greek word = *monumentum*. -14. **Saetaba**: Saetabis (Jativa) was a city near the eastern coast of Spain in the district Tarraconensis.

30

An Invitation to Dinner

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

With this poem compare **125**.

5. **sale**: Attic salt, i.e. "wit." -10. **seu** = *vel si*. -12. **Veneres Cupidinesque**: cf. **25**, 1; **45**, 6.

31

A Vain Poet

Metre: A. 618, c; L. 2597, 2600.

1. **Vare**: probably Quintilius Varus of Cremona. -8. **pumice omnia aequata**: cf. **23**, 2, and note. -10. **unus**: "an ordinary." -11. **abhorret**: sc. *a se*. -15. **simul** = *simul ac*. -18. **idem**: A. 390, c; B. 176, 2, a; L. 1142. -20-21. A reference to the well-known fable of Aesop. -21. **manticae**: with *quod;* A. 346, a, 3; B. 201, 2; L. 1241.

32

The Poet's Joy on reaching Sirmio

Metre: A. 618, c; L. 2597, 2600.

Compare Tennyson's poem quoted in note on **48**, 10.

1. **paene**: equivalent to an adj. with *insularum*. -2. **ocelle**: "the gem." -3. **uterque**: Neptune was god of lakes and seas. -4. **inviso**: here = *video*. -13. **Lydiae lacus undae** = *Lydii lacus undae*. It was the common belief, as is shown by many Greek and Latin authors, that the ancestors of the Etruscans came from Lydia, some of whom settled in the Po valley. This tradition dates from the time of Herodotus. Cf. Herod. 1, 94. Catullus here implies that they extended as far north as the Lago di Garda. Cf. **161**, 22. -14. **cachinnorum**: see note on *hominum*, **25**, 2.

33

A Hymn to Diana

Metre: A. 625, 1 and 4; L. 2660, 2659.

This poem was written to be sung by a chorus of boys and girls.

8. **deposivit**: archaic form for *deposuit*. -11. **reconditorum**: for scansion see A. 612, e, N.; L. 2568. -22. **Romulique**: see note on v. 11.

34

The Ideal Love of Acme and Septimius

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

5. **quantum**: sc. *is pote*. -pote = *potest*. -8. **sinistra ut ante**: is at least awkward. No satisfactory explanation seems possible.

-11. **ebrios**: i.e. drunk with love. -13. **mea vita**: cf. **49, 1.** -14. **huic domino**: i.e. *Amori.* -15. **ut**: "as surely as." Cf. **85, 11.** -20. **amant amantur**: asyndeton. -22. **Syrias Britanniasque**: shows that the poem must have been written as late as 55 B. C., when Crassus assumed command of Syria and Caesar first invaded Britain.

35

Farewell to Bithynia

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

1. **egelidos**: the prefix is here privative in force, "unfrozen," "warm." -8. **pedes**: does not imply a land journey. -10. **longe**: with *a domo.* -10-11. The members of the praetor's staff came in a body to Bithynia, but they will return to Rome as they choose, some wholly by sea, others partly by land.

36

The Poet's Gratitude to Cicero

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

What service, if any, the advocate had performed for the poet is unknown.

37

The Love of Catullus for Lesbia

Metre: A. 626, 2; L. 2735.

This is a free translation of an ode of Sappho and the earliest extant poem of Catullus. Sappho's ode is addressed to a Lesbian girl. It was this fact that suggested to Catullus the name Lesbia for his sweetheart.

6. **simul** = *simul ac.* -8. **vocis in ore**: lacking in all MSS. of Catullus and supplied to complete the stanza. Strangely, the sense is excellent without these words. -10. **suopte**: for the form see A. 145, a; B. 86, 3; L. 655.

38

A Joke on the Poet's Friend Calvus

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

Calvus was a brilliant young lawyer and poet, but a man of short stature.

1. nescio quem = *aliquem*. -corona: i.e. the crowd gathered around the speaker. Cf. *coronetur*, 141, 5. -2. Vatiniana: see Class. Dict. s. v. Vatinius.

39

A Marriage Song

Metre: A. 615; L. 2556.

This is an epithalamium to be sung responsively by a chorus of youths and maidens, who are dining at the bridegroom's house. The setting is Greek rather than Roman and no particular wedding is indicated. The youths begin and the maidens reply.

4. dicetur: note the quantity of the ultima. -12. meditata requirunt: "they are recalling their studied song" (Ellis), not relying upon their ability to improvise, as we have done. -15. alio: adv. -17. saltem: with *nunc*. -20. fertur: "rides." -22. retinentem: "clinging." -32. The rest of this stanza, sung by the maidens, and the beginning of the next, sung by the youths, are missing in the MSS. -33. custodia: abstract for the concrete *custodes*. -34. saepe: with *comprendis*. -35. Venus is the morning star, Lucifer (Eous), and also the evening star, Hesperus (Vesper), though not at the same time of year, as this passage seems to imply. Cf. 162, 10-13. -45. The two *dum*-clauses are coördinate, modifying *sic virgo* (*est*). -49. vidua = *caelebs*, "unwedded." Vines were trained upon trees, especially elms and poplars, and hence said to be 'wedded' to them. Cf. 78, 9-10; 151, 15-16. -54. marito: in apposition with *ulmo*. -56. On the *dum*-clauses see note on v. 45. -57. par: i.e. with a man of equal rank. -64. noli pugnare duobus: a proverb. Catullus is the first to use *pugnare* with a dative.

40

Writ in Water

Metre: A. 616; L. 2573.

1. mulier = the usual *puella,* i.e. Lesbia.

41

A Prayer

Metre: A. 616; L. 2573.

With intense feeling Catullus prays to be delivered from his baleful love for Lesbia.

2. pium: "good." -11. istinc: "from that love." -11-12. -que . . . et: correlative, *-que* being joined to the second word of the clause. -14. qua libet: "I don't care how." -16. pote: see note on **34**, 5. Sc. *fieri.* -19. puriter: archaic form for *pure.* -23. contra: "in return." -24. potis est = *potest.*

42

An Appeal to Quintius

Metre: A. 616; L. 2573.

3. ei: here a monosyllable. -4. seu = *vel si,* as in **30**, 10.

43

A Roman Cockney

Metre: A. 616; L. 2573.

Quintilian (1, 5, 20) tells us that the early Romans rarely employed the aspirate but said *aedos* for *haedos* and *ircos* for *hircos.* By the time of Catullus, largely owing to the influence of the Greek aspirated consonants, the use of aspirates was becoming common, so that, for example, *pulcros* became *pulchros* and *triumpos, triumphos.* Confusion in the application of the principle led to ridiculous mistakes, especially among the lower classes.

4. cum: "whenever." -5. liber: implies that some at least of his other relatives had been slaves. -7. in Syriam: possibly with Crassus. See note on **34**, 22. -8. audibant: for the form see A. 183, 1; B. 116, 4, b; L. 847. -9. postilla: see note on **1**, 7.

44

Hate and Love

Metre: A. 616; L. 2573.

With this poem compare **120.**

45

Lesbia's Superior Attractions

Metre: A. 616; L. 2573.

6. **Veneres**: "graces." Cf. **25, 1**; **30, 12.**

46

The Poet's Faithfulness to Lesbia

Metre: A. 616; L. 2573.

4. **amore tuo**: "my love for you."

47

A Rude Answer to the Great Dictator

Metre: A. 616; L. 2573.

48

"Frater, Ave atque Vale"

Metre: A. 616; L. 2573.

2. **inferias**: i.e. at his brother's tomb in the Troad. Servius, *Comm. in Verg. Aen.* 10, 519, explains this word, *inferiae sunt sacra mortuorum, quod inferis solvuntur.* -7. **interea**: i.e. he will bring better things when he comes again. **-haec**: i.e. the offerings he has brought, wine, milk, blood, honey, flowers. -8. **munere**: "by way of an offering." -10. **ave atque vale**: cf. Vergil's description of the funeral rites of Misenus, *Aen.* 6, 212-235, especially v. 231, *dixitque novissima verba.* Also compare the funeral of Pallas, son of Evander, *Aen.* 11, 97-98, *'Salve aeternum mihi, maxime Palla, | aeternumque vale.'* Tennyson's *Frater Ave atque Vale* is a reminiscence of this poem and also of **32.**

Row us out from Desenzano, to your Sirmione row!
So they row'd, and there we landed—"O venusta Sirmio!"
There to me thro' all the groves of olive in the summer glow,
There beneath the Roman ruin where the purple flowers grow,
Came that "Ave atque Vale" of the Poet's hopeless woe,
Tenderest of Roman poets nineteen hundred years ago.
"Frater Ave atque Vale"—as we wander'd to and fro
Gazing at the Lydian laughter of the Garda-lake below
Sweet Catullus's all-but-island, olive-silvery Sirmio!

49

LESBIA'S REQUEST FOR A RECONCILIATION

Metre: A. 616; L. 2573.

1. **mea vita**: cf. **34**, 13. **-proponis**: "promise." **-3. di magni**: a solemn prayer, yet the tone shows much distrust of Lesbia. **-6. sanctae amicitiae**: cf. *si vitam puriter egi*, **41**, 19.

P. VERGILIVS MARO

(70-19 B. C.)

Fowler, pp. 97-113; Mackail, pp. 91-105.

50

THE HOSTESS OF THE TAVERN

Metre: A. 616; L. 2573.

1. **caput**: A. 397, b; B. 180, 1; L. 1147. **-2. crispum**: i.e. quivering, lithe. **-sub crotalo**: i.e. to accompaniment of clappers or castanets. **-4. calamos**: i.e. *crotala*. **-6. quam potius** = *potius quam*. Cf. Cic. *de Div.* 2, 16 (37). **-7. topia**: "hedges." **-kelebes**: "bowls." **-9. Maenalio**: cf. **58**, 5. **-quae**: anticipates *fistula*. **-15. Achelois**: a daughter of the river-god Achelous, i.e. a nymph. **-20. Ceres . . . Bromius**: cf. **150**, 42. **-Bromius**: i.e. Bacchus, wine and revels. Bacchus is here called *Bromius* because the celebration of his festivals was often boisterous. **-23. tuguri custos**: Priapus; cf. **51**. **-28. vepris**: gen. **-29. aestivo vitro**: i.e. goblets. **-33. formosum**: adv. with *tenerae*. **-36. ista tegi**: a reference to the burial of the garlands in the tomb.

51

Priapus, the Faithful Guardian

Metre: A. 625, 12; L. 2674.

Priapus tells of his duties as a protector and scarecrow.

2. caricis: from *carex*. -3. quercus: in apposition with *ego*. -fomitata: "hewn." -4. nutrior: deponent. -7. herbae: sc. *sint remotae*. -8. rubus: here fem. -9. larga: with *manu*. -11. spica: nom. -17. quis = *quibus*. -20. vicinus: substantive. -21. deinde: "from here."

52

To His Friend Antonius Musa

Metre: A. 616; L. 2573.

10. loquitur: sc. *iucundior*. -12. unde mihi: "what resource have I?"

53

The Muleteer

Metre: A. 618; L. 2583, 2594.

With this poem compare **26**, on which this is a parody. For Ventidius Bassus whom the poet is here satirizing see Class. Dict. s. v. Ventidius.

6. Tryphonis: the name of a muleteer; so *Caeruli*, v. 7. -7. insulam: i.e. block or tenement-house. -8. Quintio: i.e. the mule driver formerly worked for Quintius. -9. forcipe: "shears." -10. iugo: "yoke." -23. proximum: i.e. next the *lora*, on the temple wall.

54

Vergil's Prayer to Venus

Metre: A. 616; L. 2573.

With this poem compare **84** and **86**.

1. susceptum munus: i.e. the *Aeneid*. -5. picta tabella: cf. **63**, 13-16; **82**, 28. -9. tibi: A. 376; B. 188, 1; L. 1207. -caput: A. 397, b; B. 180, 1; L. 1147. -10. in morem = *ut mos est*. -11. Olympo: A. 428, g; B. 229, 1, c; L. 1307. -12. Surrentini litoris ara: an altar, perhaps raised by Vergil, who loved the country about Naples. Vergil was buried at Naples.

55

The Fortunate Shepherd

Metre: A. 615; L. 2556.

In the song of the shepherd Tityrus, Vergil probably celebrates the restoration of his own estate by Augustus.

12. turbatur: impersonal use, "there is a disturbance." -15. conixa: "having brought forth." -18. da = *dic*.

56

Prophecy of the Return of the Golden Age

Metre: A. 615; L. 2556.

This Eclogue was written in 40 B. C. to honor Pollio, the consul of that year. The identity of the boy who is to usher in the Golden Age is not known, but the prophecy may have referred to the expected child of Octavius and Scribonia.

4. Cumaei carminis: i.e. Sibylline prophecy; the Cumaean Sibyl was most famous. -5. ordo: "cycle." -6. virgo: i.e. Astraea, Justice; cf. 60, 17. -10. Lucina: goddess of childbirth; here identified with Diana. -11. decus hoc aevi: "this glorious age." -13. sceleris nostri: i.e. the stain of the recent civil war. -25. Assyrium: i.e. Eastern. The Roman poets often loosely used Assyrian for Syrian. Syria (Phoenicia) was the usual export depot for Eastern perfumes and spices. Cf. 82, 7. -26. simul = *simul ac*. -30. Cf. 79, 7; 82, 45. -32. Thetim: a sea-goddess, i.e. the sea. -34. Tiphys: pilot of the Argo; cf. 111, 24. -46. saecla: A. 388, d; B. 176, 4, a. -48. honores: acc. with *adgredere*. -62. cui: anticipates *hunc*. -63. mensa: A. 418, b, N. 1; B. 226, 2; L. 1392.

57

Song to Daphnis

Metre: A. 615; L. 2556.

Perhaps Vergil in singing of Daphnis is honoring the memory of Julius Caesar who had been recently assassinated, and, in the belief of the people, received among the gods.

2. **inflare**: A. 461; B. 333; L. 2166. -4. **maior**: sc. *natu*. -14. **alterna**: i.e. line by line. -20. Here begins the Song to Daphnis. Compare Milton's *Lycidas*. -31. **hastas**: "wands;" the allusion is to the thyrsus. -40. **inducite fontibus umbras**: cf. *ducat umbras floribus*, **150**, 36.

58

The Incantation

Metre: A. 615; L. 2556.

1. Cf. **162**, 11-12. -**age**: "usher in." -3. **testibus illis**: i.e. when they were witnesses to my vows. -8. **passus**: sc. *est*. -15. **sparge nuces**: a common marriage custom. -**Hesperus Oetam**: cf. **39**, 35, note. -23. **matre**: sc. *mea*. -32. **matrem**: i.e. Medea. -43. **fiat**: the pred. nom. induces the singular. -50. **mascula**: i.e. best. -58-59. Cf. **82**, 11-12. The number three was supposed to have magic power. -66. **eodem**: dissyllabic by synizesis. -**Daphnis**: sc. *durescat* and *liquescat*. -70. **amor**: sc. *teneat*. -73. **perdita**: "heart-sick." -80. **Ponto**: associated by the poet with Medea. -84. **alio**: adv. -86. **rivo**: A. 428, h; B. 193; L. 1210. -87. **nec respexeris**: cf. **164**, 30-31; note the superstition.

59

The Praises of Italy

Metre: A. 615; L. 2556.

5-7. **tauri . . . hastis**: a reference to the exploits of Jason in Colchis, and also to the sowing of the dragon's teeth at Thebes. -14. **alienis mensibus**: "in months not her own." -24. **Lari maxime**: the following verses from Tennyson's *The Daisy* are apposite:

> . . . we passed
> From Como when the light was gray,
> And in my head for half the day
> The rich Virgilian rustic measure
> Of 'Lari Maxime' all the way,
> Like ballad-burthen music, kept.

-26-29. See Class. Dict. s. v. Lucrinus. -30. **haec eadem:** sc. *terra.* -35. **Scipiadas** = *Scipiones.* Cf. *Memmiadae,* **17, 26.** -41. **Ascraeum:** Ascra in Boeotia was the home of the poet Hesiod, whose *Works and Days* was one of the literary sources from which Vergil took some of his ideas and language for the *Georgics.* Cf. **86, 19; 89, 11.**

60

The Delights of Country Life

Metre: A. 615; L. 2556.

With this selection compare **78** and **159.**

7. **Ephyreïa:** Ephyre was the ancient name for Corinth. -12. **Tempe:** originally the famous valley in Thessaly; later often used, as here, of any beautiful valley. Cf. **88, 15; 151, 12.** -17. Cf. **56, 6.** -29. **o ubi:** "O for the place where." -33. A reference to Lucretius. Compare **18,** Lucretius's tribute to Epicurus. -38. **purpura regum:** cf. **112, 1-2.** -40. **coniurato:** i.e. a sworn ally of the Dacian. -49. **gemma:** i.e. a jewelled cup, or possibly a cup of precious stone. -52. **cuneos:** i.e. of the theatre.

Q. HORATIVS FLACCVS

(65-8 B. C.)

Fowler, pp. 114-127; Mackail, pp. 106-119.

61

Dedication to Maecenas

Metre: A. 626, 4; L. 2729.

2. **o et:** for scansion see A. 612, f, N. 2, and g; L. 2475. -**praesidium:** cf. **113, 5.** -8. **tergeminis honoribus:** of the four magistracies naturally held in sequence, quaestorship, curule aedileship, praetorship, and consulship, either the last three or the first and the last two seem to be meant. -10. Cf. **112,** 8f. -12. **Attalicis:** the wealth of kings of the name Attalus was proverbial. -18. **pauperiem:** "a life in modest circumstances." -**pati:** A. 461; B. 333; L. 2166; cf. *docilis referre,* **161, 3.**

-21. **membra**: A. 397, c; B. 175, 2, d. -29. **hederae**: plural used poetically; the *hedera* was sacred to Bacchus, one of the patron deities of poets. -34. **Lesboum**: the great Greek lyric poets, Sappho and Alcaeus, the chief lyric models of Horace, lived in Lesbos, an Aeolic settlement; cf. **76**, 13.

62

A Farewell to Vergil, on his Voyage to Greece

Metre: A. 626, 5; L. 2731.

1. **sic**: the clause introduced by *sic* would normally be followed by a clause expressing a purpose or a condition, but, by a change of construction, it is here followed by one that expresses a wish. **-diva potens Cypri**: i.e. Venus, who had many temples in Cyprus; for the expression compare *potenti . . . maris deo,* **63**, 15f. -2. **lucida sidera**: the brothers of Helen were believed to betray their helpful presence by the play of bright lights about the spars of a vessel. -8. **animae dimidium**: cf. *dimidium mei,* **113**, 9. -9-12. Cf. **111**, 1ff. -16. **tollere seu ponere**: the full expression would be *seu tollere seu ponere;* for the use of *ponere* compare **149**, 3. -27. **Iapeti genus**: i.e. Prometheus. -36. **perrupit**: for scansion see A. 612, b; L. 2505. -40. **ponere** = *deponere.*

63

Pyrrha, the Coquette

Metre: A. 626, 7; L. 2733.

5. **fidem**: sc. *mutatam.* -13-16. **me . . . deo**: the poet represents himself as having made an offering in the temple of the god, as a man actually saved from shipwreck might have done; cf. **54**, 5; **82**, 28. -15-16. **potenti maris deo**: cf. *diva potens Cypri,* **62**, 1.

64

The Love-sick Sybaris

Metre: A. 626, 3; L. 2734.

4. **campum**: i.e. the Campus Martius. **-patiens**: "enduring (formerly)" or "capable of enduring." -6-7. **Gallica ora**: some of the best Roman horses came from Gaul. -8. **olivum**: the

Romans anointed their bodies with oil before wrestling. -9. **sanguine viperino**: this was felt to be a deadly poison. -10. **livida**: "aglow," from exercise; possibly, "black and blue." -14. **dicunt**: sc. *latuisse*. -**sub**: "just before" (of time). -13-16. **ut . . . catervas**: see Class. Dict. s. v. Lycomedes. -16. **Lycias catervas**: the Lycians were important allies of the Trojans in the Trojan war.

65

Winter's Cold

Metre: A. 626, 1; L. 2736.

7-8. **Sabina diota**: of course it is the *merum* that is *Sabinum*. -8. **Thaliarche**: apparently a fictitious name, coined from Greek, and meaning "ruler of the feast." -9. **simul** = *simul ac*. -14. **quem . . . cumque**: tmesis. -16. **puer**: nom. -17. **virenti**: sc. *tibi*. -18. **campus**: cf. **64**, 4, and note. -19. **sub**: cf. **64**, 14, and note. -23. **lacertis**: probably dat.; A. 381; B. 188, 2, d; L. 1209. -24. **male**: "feebly;" the girl's resistance is thought of as only faint-hearted.

66

"Carpe Diem"

Metre: A. 626, 8; L. 2730.

1. **ne quaesieris**: A. 450, (3); B. 276; L. 1551. -3. **numeros**: "calculations" of astrologers; for other instances of superstition compare **13**; **58**, 49ff.; **82**, 11f. -**ut**: "how much." -6. **liques**: first conjugation.

67

The Ship of State

Metre: A. 626, 7; L. 2733.

The rhetorician Quintilian (8, 6, 44) refers to this ode as an illustration of an allegory.

3-4. **ut . . . latus**: sc. *sit*. -5. **malus**: note the quantity of the penult. -6. **funibus**: these were bound about the ship lengthwise, to strengthen it. -7. **carinae**: plural used poetically. -10. **di**: ships often carried in the sterns statues of gods, as a protection against danger. -11. **Pontica pinus**: much of the best ship

timber came from the forests of Pontus; cf. 26, 9ff. -13. iactes: "boast." -16. debes: "be destined to give." -17. quae: sc. *fuisti.* -18. Sc. *es.* -19. nitentis: a natural description because of the marble quarries in the islands of the Cyclades. -20. Cycladas: with *inter* in *interfusa;* A. 395, and N. 2; B. 179; L. 1138.

68

"Integer Vitae"

Metre: A. 626, 2; L. 2735.

1. vitae scelerisque: A. 349, d; B. 204, 4; L. 1270. -4. Fusce: Aristius Fuscus was an intimate friend of Horace; cf. 80, 61. -7-8. fabulosus Hydaspes: the eastern world, because little known, was the land of marvellous stories. -9. Sabina: referring to the Sabine farm, given to Horace by Maecenas. -10. Lalagen: this word in Greek meant "prattle." -14. Daunias: an old name for Apulia, given it from a mythical king, Daunus. -19. quod latus = *in eo latere quod.* -20. Iuppiter: cf. *sub Iove,* 61, 25.

69

A Plea for the Simple Life

Metre: A. 626, 2; L. 2735.

1. Persicos: standing for "oriental," and implying "luxurious." -2. philyra: this was used for elaborate garlands. -3. mitte = *omitte.* -5. adlabores: B. 295, 5 and 8; L. 1712.

70

A Man of Poise

Metre: A. 626, 1; L. 2736.

2. non secus = *et non secus;* asyndeton. -3. temperatam: sc. *memento servare mentem.* -4. Delli: Dellius was a turncoat, who had shifted his allegiance several times in the recent civil wars. -8. interiore: the wine that was farther in the store-room would naturally be the older. -9. quo: "why?" -12. trepidare: "hurry." -14. ferre: the unexpressed subject is indefinite. -15-16. sororum trium: i.e. the Fates. -21-22. dives, natus, pauper: pred. nom. with *moreris.* -21. natus: asyndeton. -Inacho: typical of antiquity and nobility. -24. victima: in apposition with the sub-

ject of *moreris*. -26. serius ocius: asyndeton. -28. cumbae: i.e. Charon's.

71

The Golden Mean

Metre: A. 626, 2; L. 2735.

1. Licini: probably Licinius Murena, a man of great ambition, who, though a brother-in-law of Maecenas, was later detected in a conspiracy against Augustus and put to death. -altum: compare the corresponding English expression for the sea. -7. sordibus: A. 401; B. 214, 1, c; L. 1302, 1303, (a). -invidenda: "that arouses envy." -13. infestis: A. 419, c, 420, 1; B. 227, 2, a; L. 1367, (a), 1372. -14. alteram: "the other," i.e. "the opposite." -17. male: sc. *est*. -18. quondam: "sometimes."

72

Death the Lot of All

Metre: A. 626, 1; L. 2736.

1. Postume: if Postumus was a real person, his identity is not known. -2-4. Cf. 83, 19f. -5. non: this repeats the negative idea of the first stanza. -6. places: conative. -7. ter amplum: i.e. three-bodied; with this description of Geryon compare 133. -9. omnibus: with *enaviganda*. -13. Marte: for case cf. *sordibus*, 71, 7. -20. laboris: A. 352; L. 1282. -23. cupressos: the cypress tree was sacred to Pluto, and was often used to adorn a funeral pyre or a tomb. -25. Caecuba: plural used poetically, unless different varieties or large amounts are meant. -28. pontificum potiore cenis = *potiore quam pontificum cenarum mero;* the feasts of the pontifices were proverbial for their luxury.

73

Reconciliation of Two Lovers

Metre: A. 626, 5; L. 2731.

5. alia: by scanning determine the case. -7. multi nominis: A. 345; B. 203, 1; L. 1239. -12. animae: here a term of endearment, referring to Chloe, as is evident from v. 16, the corresponding verse; for the use of *anima* compare *mea vita*, 49, 1.

-14. **Thurini**: Thurii was noted for its wealth and luxury. -17. **redit**: for tense see A. 468; L. 1593, 2026. -18. **diductos**: sc. *nos*. -20. **Lydiae**: note the case from the logic of the sentence.

74

The Fountain of Bandusia

Metre: A. 626, 7; L. 2733.

1. **fons Bandusiae**: if this is a real fountain, it may have been near the early home of Horace at Venusia, or near his Sabine farm where a similar fountain is to be seen to-day. -2. **dulci . . . floribus**: perhaps a reference to the offerings made at the festival of the *Fontanalia*. -4. **cui**: A. 377; B. 188, 1; L. 1207. -**frons turgida cornibus**: cf. *rupta fronte*, 109, 17. -9. **hora**: "season." -**Caniculae**: compare our "dog days." -13. **fontium**: A. 346; B. 201; L. 1241, 1251. -14. **dicente**: "sing" or "celebrate," as often in poetry.

75

A Pretended Renouncement of Love

Metre: A. 626, 1; L. 2736.

1. **puellis**: A. 384; B. 192, 2; L. 1200, 1208. -3-6. **nunc . . . custodit**: a person who had finished his service in the use of weapons often dedicated them to the appropriate god. -3. **bello**: A. 410; B. 218, 1; L. 1379. -5. **laevum**: why this side is mentioned is not clear. -7. **vectis et arcus**: weapons to help a lover in forcing an entrance, if force be necessary; the appropriateness of the latter weapon is not manifest. -9. **quae diva tenes Cyprum**: cf. 62, 1, note. -10. **Memphin**: Venus had a shrine here. -12. **tange Chloen arrogantem**: he hasn't finished with love affairs, after all,—at least voluntarily.

76

Prophecy of Immortal Fame

Metre: A. 626, 4; L. 2729.

This was the last poem in a published collection of the first three books of Horace's *Odes*. With the whole poem compare 89 and especially 96.

2. situ: "structure" or "pile." -3. impotens: not "powerless;" cf. 26, 18; 79, 22; 112, 12. -6. non omnis moriar: cf. 110, 8. -multaque pars mei: cf. 89, 42; 110, 8f. -9. tacita virgine: very likely a vestal virgin. -10. Aufidus: this river flowed near Venusia, the birthplace of Horace. -11. aquae: A. 349, d; B. 204, 4; L. 1270. -Daunus: cf. 68, 14, note. -12. populorum: A. 357, b, 3; B. 212, 3; L. 1292. -13. Aeolium: cf. 61, 34, note. -15-16. Delphica lauro: the laurel, the mark of victory and the decoration of poets, was sacred to Apollo, whose most important sanctuary was at Delphi.

77

The Return of Spring

Metre: A. 626, 10; L. 2725.

With the first part of the poem compare 151.

3. mutat vicis: "is making (changing) her changes;" cf. *versat . . . vicis,* 162, 28f., and *variat vicis,* 163, 2. -4. praetereunt: i.e. instead of overflowing the banks. -5. Gratia cum geminis sororibus: i.e. the three Graces. -9. frigora: plural used poetically. -10. simul = *simul ac.* -13. damna caelestia: i.e. the loss of the seasons. -15. quo pater Aeneas: sc. *decidit.* -20. animo: "soul;" i.e. "self." -23. Torquate: evidently a friend of Horace, though his identity has not been established. -28. Pirithoo: A. 381; B. 188, 2, d; L. 1209.

78

The Joys of Country Life

Metre: A. 618, a, (2); L. 2720.

With the whole poem compare 60 and 159.

1-4. Cf. 167, 1-4. -1. beatus ille: sc. *est.* -5. miles: an appositive. -7-8. superba . . . limina: a reference to the duties of a client to his patron. -9-10. adulta . . . populos: cf. 39, 49, and note; 39, 54; 151, 15f. -16. infirmas: an epithet appropriate for all sheep and not meant to single out particular individuals. -19. ut: exclamatory. -20. certantem: here used with dat. -23-24. modo, modo: "now," "now." -28. quod: the antecedent is the preceding clause. -invitet: A. 535; B. 283, 1; L. 1818.

-29. **annus**: "season." -31. **multa**: compare our expression "many a." -33. **amite**: doubt as to the quantity of the first syllable of this word makes the scanning of the verse somewhat uncertain. -35. Note from the scanning of this verse its quick movement. -37. **malarum**: the noun with which this adjective should agree is placed in the clause of its relative pronoun and it is attracted into the case of that pronoun. -44. **sub**: cf. **64**, 14, note. -49. **non**: here begins the conclusion of this conditional sentence. -51. **intonata**: here a deponent. -53. **Afra avis**: probably the "guinea-hen." -61. **ut**: exclamatory. -69. **redegit**: "call in." -**Idibus**: the days for money settlements were regularly the Calends, the Nones, and the Ides. -70. **ponere**: "place," i.e. at interest.

79

The Islands of the Blest

Metre: A. 626, 15; L. 2723.

1. **circumvagus**: the ocean was thought to be a stream that flowed around the world. -2. **divites insulas**: the "Elysian Fields" and the "Islands of the Blest" were in early times placed vaguely in the far west; probably they were later identified with the Canary or Madeira Islands. -7. **mella . . . ilice**: cf. **56**, 30; **82**, 45, and note. -**mella**: the plural used poetically. -12. **alta**: pred. adj. -13. **ut**: "how." -18. **impudica Colchis**: i.e. Medea. -19. **Sidonii**: the Phoenicians were the great traders of antiquity. -22. **impotentia**: cf. **76**, 3, and note. -24. **ut**: temporal. -25. **quorum**: obj. gen. with *fuga*.

80

Horace and the Bore

Metre: A. 615; L. 2556.

1. **Via Sacra**: this was the main street of the city, running from the Esquiline past the Palatine through the Forum. -2. **nescio quid** = *aliquid*. -**nugarum**: "trifles," "verses;" cf. **23**, 4, and note; **155**, 7. -4. **quid agis**: a common salutation. -5. **ut nunc est**: "as things are now." -6. **numquid vis**: a common expression used in taking leave of a person; hence a hint that the interview is

finished. -occupo: "get the start of" another. -7. noris nos: the bore takes the previous question literally, and gives this answer. -noris: A. 439, a; B. 275, 2; L. 1547, 1550. -pluris: A. 417; B. 203, 3, a; L. 1271. -9. ire: A. 463; B. 335; L. 1535, 1537. -11. te: A. 397, d; B. 183; L. 1149. -Bolane: a man unknown to us. -cerebri: A. 349, d; B. 204, 4; L. 1270. -18. cubat: "he's sick abed." -Caesaris hortos: these were on the Janiculum. -21. subiit: for scansion see *perrupit,* 62, 36, note. -onus: acc. -22. Viscum: Viscus was an intimate friend of Horace, as was also Varius. -23. me: A. 406; B. 217, 1; L. 1320. -25. invideat . . . canto: the order of words here is very different from the normal prose order. -Hermogenes: Horace cared little for singers in general and less for Hermogenes in particular. -27. quis = *quibus.* -28. composui: "lay to rest," "bury." -29-30. Sabella anus: the old peasant women were ever ready with their sorcery and fortune-telling. -33. quando . . . cumque: tmesis; the word is equivalent to *aliquando.* -35. Vestae: A. 343, N. 2; L. 1229. -36. respondere: "appear in court." -vadato: A. 419, c; L. 1372. -37. fecisset: subj. in implied indirect discourse, standing for the fut. perf. indic. in the direct discourse. -38. me amas: semihiatus, L. 2497. -41. sodes = *si audes;* "if you please." -43. Maecenas quomodo: sc. *agit.* -45. nemo . . . usus: i.e. *quam tu.* -46. secundas: a stage term; sc. *partis.* -47. hunc hominem: i.e. *me.* -53. cupiam: A. 537, 2; B. 284, 2; L. 1818. -54. quae: "such;" sc. *est.* -56. dero = *deero;* L. 118. -59. deducam: "escort." -61. Fuscus Aristius: cf. 68, 4, note. -63. respondet: i.e. to our similar questions -66. dissimulare: see note on *ire,* v. 9. -67. nescio quid = *aliquid.* -69. tricesima sabbata: perhaps this means *tricesima et sabbata;* whether this represents an actual festival day or is merely a clever bit of originality on the part of Fuscus is not known. -vin: A. 13, N. -70. oppedere: "insult." -73. surrexe: for the form see A. 181, N. 2; B. 116, 4, c; L. 886; for syntax see A. 462, and N. 1; B. 334; L. 2216. -75. adversarius: this is the other party to the suit referred to in vv. 36f. -75. quo: sc. *is.* -76. licet antestari: if a party to a suit failed to appear in court at the proper time, he could be summoned by his opponent, who, after calling upon some bystander to witness, could hale the offender into court; the words used here are the

regular formula for calling a man to act as witness. -77. oppono auriculam: if the bystander thus called upon was willing to act as witness, he signified his willingness by the act referred to in these words; then the man for whom he was to witness touched the ear of the witness. -rapit in ius: sc. *eum*. -78. Apollo: one of the guardian deities of poets.

ALBIVS TIBVLLVS

(c. 54-19 ? B. C.)

Fowler, pp. 131-134; Mackail, pp. 130-131.

81

CHARMS OF A HUMBLE COUNTRY LIFE IF LOVE BE BY

Metre: A. 616; L. 2573.

3. terreat: A. 535; B. 283, 1; L. 1818. -4. pulsa: this would apply naturally to beaten or stringed instruments, but is here transferred to wind instruments. -5. paupertas: cf. *pauperiem*, 61, 18, and note. -11. stipes: whether fashioned rudely so as to suggest a divinity or merely imagined to be one. -14. agricolae deum: this might be any one of several divinities. -17. ruber: the statue of Priapus was often painted more or less; for an account of the worship of this god cf. 51. -21-22. vitula, agna: this indicates the change in the material circumstances of the life of Tibullus. -25. possim: A. 441; B. 279, 1; L. 1540, 1541. -26. longae viae: i.e. of a military campaign. -deditus esse: sc. *cogar* or something similar. -27. Canis aestivos ortus: cf. 74, 9. -33-34. For the sentiment cf. 51, 19-21. -40. composuitque: note the postponement of *-que;* cf. also 82, 38 and 56. -44. solito membra levare toro: for the sentiment cf. 32, 9-10. -solito: with *lecto* and *toro*. -46. continuisse: for tense see A. 486, e; B. 270, 2, a; L. 2231. -55. vincla: in early times the *ianitor* was bound with *vincla*. -57. non ego laudari curo: this refers to military glory. -Delia: the beloved of Tibullus; her real name may have been Plania. -58. vocer: A. 565, a, and N.; B. 295, 8; L. 1705, 1708. -61. lecto: A. 429, 4; B. 228, 1, d; L. 1347. -67. ne laede: A. 450, a; L. 1581. -70. tenebris Mors adoperta

caput: a striking picture, perhaps suggested by the Homeric "Cap of Hades," Ἄιδος κυνέη. -caput: A. 397, c; B. 175, 2, d. -73. frangere postis: the lover might think this necessary in case the *ianitor* was obdurate; cf. 75, 6-8, and note on 7. -74. rixas inseruisse iuvat: not with the *ianitor* but with his beloved. -75. miles bonus: cf. *militavi*, 75, 2.

82

The Poet's Lamentation

Metre: A. 616; L. 2573.

Tibullus has accepted an invitation from Messalla to accompany him on a campaign in the East, but has been forced by illness at Corcyra to forego the expedition.

1. ibitis: although Messalla alone is addressed, the poet has in mind the *cohors* also. -2. o utinam: for scansion cf. 61, 2, note; sc. *eatis*. -cohors: a group of friends forming the "staff" of the commander. -7. Assyrios: cf. 56, 25, and note. -9. Delia: cf. 81, 57, and note. -10. ante: adv. -11-13. For other instances of superstition cf. 13; 58, 49-68 and 76-93; 66, 1-3. -11. illa . . . sustulit: the superstitious believed that the future was revealed by *sortes*, tablets with statements written upon them. -ter: for superstition involved in the number three cf. 58, 58-59, and note. -14. fleret: A. 558; B. 295, 3, a; L. 1986. -respiceret: "view with anxiety." -17-18. dant, tenuisse: note the direct and the indirect discourse introduced by one verb. -18. Saturni diem: "Saturday;" the Jewish Sabbath had begun to make an impression upon the Romans, especially upon those that were inclined to be superstitious. -24. aera: "the sistrum" or "bronze rattle" used in the worship of Isis by her devotees. -25. quidve: sc. *prodest*. -28. picta . . . tabella: cf. 54, 5; 63, 13-16, and note. -29. votivas persolvens Delia voces: Tibullus expects Delia to pay to the goddess, in case he recovers, the vows that he makes. -30-32. Cf. 142, 19-20. -30. lino: the material of the garments worn regularly by priests. -32. Pharia: the worship of Isis was introduced from Egypt. -34. Lari: cf. 32, 9. -35. Saturno rege: i.e. in the Golden Age; cf. 56, 6 and *candida . . . saecula*, 111, 9. -38. praebueratque: for the postponement of *-que* cf. v. 56 and

81, 40. -43. **fixus**: sc. *est*. -44. **regeret**: legal and poetic for *dirigeret*. -45. **ipsae mella dabant quercus**: it was supposed that in the Golden Age honey was distilled from the ether and settled especially upon the oak; cf. **56**, 30; **79**, 7. -45-46. **ultroque . . . oves**: cf. **56**, 21-22. -50. **repente**: this modifies the verbal idea, "dying," involved in the noun *leti*, "death." -54. **stet**: A. 565; B. 295, 5 and 8; L. 1712. -56. **sequiturque**: for position of *-que* cf. v. 38 and **81**, 40. -58. **campos Elysios**: cf. **84**, 2, and *arva beata . . . divites . . . insulas*, **79**, 1-2. -61-62. Cf. **56**, 18-20 and 25. -61. **seges**: "land." -64. **proelia miscet Amor**: for the military expression transferred to matters of love cf. *miles . . . bonus*, **81**, 75, and *militavi*, **75**, 2. -66. **myrtea serta**: the myrtle was sacred to Venus; cf. **150**, 6 and 24. -67. **scelerata sedes**: i.e. *sceleratorum sedes*. -69. **impexa . . . anguis**: i.e. having uncombed snakes in the place of locks of hair. **-anguis**: A. 397, b; B. 180, 1; L. 1147. -70. **huc illuc**: asyndeton. -77. **circum**: adv.; sc. *sunt*. -78. **poturi**: sc. *eius*, referring to Tantalus. -81. **meos amores**: either "my love" for Delia or "my beloved," Delia. -87. **circa**: adv. **-puella**: used collectively; this use seems more natural because of the word *circa*, which implies a number of people. -93. **hunc illum**: "this, that glorious."

83

The Birthday Celebration of a Friend

Metre: A. 616; L. 2573.

1. **bona**: "of good omen." **-Natalis**: a divinity, identified with *Genius*, v. 5. -2. **lingua fave**: the surest way to obey this injunction was to keep silent. -4. **tener**: "effeminate." -5. **Genius**: for scansion see A. 612, b; L. 2505. -9. **Cornute**: the identity of this friend has not been established. -10. **cessas**: i.e. hesitate to ask. -12. **edidicisse**: i.e. because this wish or prayer has been uttered so many times. -13. **malueris**: A. 446, 447, 3; B. 280, 2; L. 1554. -15. **Indis**: A. 429, 4; B. 228, d; L. 1347. -16. **Eoi maris unda rubet**: i.e. *Mare Rubrum*, which corresponded to the present Persian Gulf; cf. **159**, 8. -17. **cadunt**: not "fall," but "befall," "come to pass." -18. **flava**: the color associated with joy and festivities, especially marriage. **-coniugio**: either "wedlock" or

"wife." -19-20. Cf. **72**, 2-4. -21. hic = *talis;* cf. *huic,* **86**, 14. -avis: from *avus.*

DOMITIVS MARSVS

(c. 54—c. 4 B. C.)

Fowler, p. 137.

84

EPIGRAM ON THE DEATHS OF VERGIL AND TIBULLUS

Metre: A. 616; L. 2573.

With this tribute to Vergil compare **161**, 21-24.

2. campos Elysios: cf. **82**, 58 and *arva beata . . . divites . . . insulas,* **79**, 1-2. -4. forti pede: i.e. hexameter.

SEX. PROPERTIVS

(c. 49—c. 15 B. C.)

Fowler, pp. 134-137; Mackail, pp. 123-130.

85

LOVE'S ESTRANGEMENT

Metre: A. 616; L. 2573.

1. loca: sc. *sunt.* -querenti: though this might be considered indefinite in its application, probably *mihi* is to be supplied. -5. repetam: "trace." -Cynthia: the beloved of Propertius; her real name was probably Hostia. -8. notam: "a mark of infamy." -9. crimina: "slanders." -11. levis: adj. with the force of an adv.; A. 290; B. 239. -ut: "as it is true that;" cf. **34**, 15, and note. -14. saeva: pred. adj., but cf. *levis,* v. 11. -15. furor: "cause of wrath." -17. mutato colore: i.e. by blushing. -20. Arcadio deo: i.e. Pan. -pinus amica: an allusion to the myth that Pan was in love with a nymph named Pitys, who was metamorphosed into a tree that was named from her *pitys* (the Greek word for pine). -22. scribitur et vestris 'Cynthia' corticibus:

compare, in a similar scene in Shakespeare's *As You Like It* (III, 2), Orlando's tribute to Rosalind,—"Run, run, Orlando; carve on every tree The fair, the chaste, and unexpressive she." Cf. also **147.** -23. **tua iniuria:** "your wrong done to me." -25. **superbae:** sc. *tui.* -27. **pro:** "in return for."

86

A Tribute to Vergil

Metre: A. 616; L. 2573.

With this whole poem compare **161,** 21-24, and Vergil's prayer that he may live to finish the *Aeneid,* **54.**

1. **corollis:** A. 429, 4; B. 228, d; L. 1347. -2. **deus:** i.e. Cupid. -3. **Actia . . . litora:** a reference to the battle of Actium, of which Vergil was evidently planning to write at some time. -**custodis Phoebi:** Phoebus was said to have assisted Augustus in this battle. -8. **nescio quid** = *aliquid.* -9. **tu:** i.e. Vergil. -**Galaesi:** a river in lower Italy, mentioned by Vergil in the *Georgics.* -10. **Thyrsin:** one of the shepherds in Verg. *Bucol.* 7. -**Daphnin:** the death of Daphnis and its effects upon living creatures and the fields are told in **57,** 20-44. -**harundinibus:** "reed-pipes." -11. **utque . . . puellas:** in Verg. *Bucol.* 3, 71, one of the shepherds is represented as sending a present of ten apples to his beloved (boy). -12. **impressis:** "pressed upon," i.e. "suckled;" (the meaning given in Harpers' Latin Dictionary for this passage, "not milked," is probably wrong). -14. **huic** = *tali;* cf. *hic,* **83,** 21; apparently Galatea, the beloved of Tityrus, is meant; she is referred to in Verg. *Bucol.* 1, 30ff. -**Tityrus:** cf. **55; 89,** 25. -**canat:** A. 565; B. 295, 2 and 8; L. 1710. -15. **Corydon qui temptat Alexin:** this is a reference to the opening verses of Verg. *Bucol.* 2, where Corydon is described as being in love with Alexis, his master's beloved, *Formosum pastor Corydon ardebat Alexim,* | *delicias domini.* -19. **tu:** i.e. Vergil. -**Ascraei poetae:** cf. **59,** 41, and note; **89,** 11. -22. **Cynthius:** see Class. Dict. s. v. Cynthus. -**temperat articulis:** regulates (or modulates) with his fingers."

87

A Wife's Appeal not to lament o'ermuch her Death

Metre: A. 616; L. 2573.

1. Paulle: L. Aemilius Paullus Lepidus, whose wife Cornelia, daughter of the second wife of Augustus, met an early death in 16 B. C. -2. ianua nigra: i.e. of Hades. -3. leges: i.e. jurisdiction. -4. non: with *exorato*. -5. licet: "grant that," "suppose that." -7. portitor: i.e. Charon. -aera: the pay for Charon, placed in the mouth of the dead. -8. lurida porta = *ianua nigra*, v. 2. -10. cineri: with *inusta*. -11. meorum: sc. *natorum*. -15. sine testibus illis: sc. *dole*. -17. fatiges: "weary out," i.e. "pass in weariness." -18. somnia: sc. *sint*. -in credita: "believed into," "fashioned by belief into," i.e. so as to represent. -19. simulacra: "likenesses" (in marble or wax). -20. responsurae: sc. *mihi*.

P. OVIDIVS NASO

(43 B. C.—17 ? A. D.)

Fowler, pp. 143-155; Mackail, pp. 132-144.

88

The Spell of Cupid

Metre: A. 616; L. 2573.

For the general sentiment compare Hor. *C.* 2, 12 and 4, 15.

qui . . . erit: this epigram serves as an introduction to the three books of the *Amores*. -illi: sc. *operi*. -ut: concessive. -duobus: sc. *libellis*. -1. gravi numero: i.e. *versu heroico, hexametro*. -3. par . . . versus: i.e. the even-numbered verses were originally hexameter; cf. v. 27. -12. Aoniam: see Class. Dict. s. v. Aones. -15. quod ubique: sc. *est*. -Tempe: cf. 60, 12, note; 151, 12. -18. ille: i.e. *Cupido*. -24. canas: A. 535; B. 283, 1; L. 1818. -28. modis: "measures." -29. myrto: cf. 82, 66, note; 150, 6. -30. emodulanda = *cantanda*.

89

The Immortality of Poetry

Metre: A. 616; L. 2573.

With this poem compare **76** and **96**.

4. **sequi**: sc. *obicis*. -9. **Maeonides**: i.e. Homer, of Maeonia (Smyrna). -11. **Ascraeus**: cf. **59**, 41, note; **86**, 19. -13. **Battiades**: a descendant of Battus, i.e. Callimachus. -17-18. **fallax servus, durus pater**, etc.: stock characters of the New Comedy. -18. **Menandros**: see Class. Dict. s. v. Menander. -21. **Varronem**: Varro Atacinus, who wrote a poem on the Argonautic expedition. -22. **Aesonio**: i.e. Jason, son of Aeson. -25. **Tityrus et segetes**: i.e. the *Eclogues* and the *Georgics*. -30. **Lycoris**: the beloved of Gallus. -34. **Tagi**: a river in Spain; cf. **112**, 6. -37. **myrtum**: cf. **82**, 66, note; **150**, 6. -38. **multus**: cf. **1**, 15, note. -42. Cf. **76**, 6, and notes.

90

Ovid's Title to Fame

Metre: A. 616; L. 2573.

This poem is the Epilogue to the *Amores*.

14. **vos**: i.e. *moenia*. -15. **Amathusia**: i.e. Venus, who loved the town Amathus in Cyprus.

91

The Tradesman's Appeal to the God of Gain

Metre: A. 616; L. 2573.

1. **nepos**: cf. v. 29, and Hor. *C.* 1, 10, 1, *Mercuri facunde nepos Atlantis*. -8. **Idibus**: a temple to Mercury was founded May 15, 495 B. C. **-ex illo**: "from that time." -10. **rogant**: the change of number from *profitetur* is due to the collective force of *quicumque*. -11. **portae Capenae**: a famous gate of Rome on the Appian Way. -28. **verba dedisse**: *verba dare*, "to deceive." -30. **Ortygias boves**: i.e. the cattle of Delian Apollo.

92

A Song to Ceres

Metre: A. 615; L. 2556.

93

The Race of Atalanta

Metre: A. 615; L. 2556.

Venus tells this story to Adonis.

1. aliquam: note the gender. -7. teque ipsa viva carebis: this refers to her metamorphosis into a lioness. -10. nec . . . inquit = *"et," inquit, "non sum potiunda nisi."* 17. cuiquam: A. 375, a; B. 189, 3; L. 1216. -19. velamine: i.e. her outer garment. -27. audentis deus ipse iuvat: a proverbial expression. -30. Aonio: see Class. Dict. s. v. Aones. -35. in: with *corpus*. -puellari candore: A. 415; B. 224; L. 1313. -48. citra: prep., "inferior to." -50. Schoeneïa: see Class. Dict. s. v. Atalanta. -54. tanti: A. 417; B. 203, 3; L. 1271. -57. leti: A. 349, d; B. 204, 4; L. 1270. -69. non: with *ferendae*. -78. facit: for mood see A. 575, c; L. 1787. -80. me: i.e. Venus, who is telling the story. -93. carcere: cf. 2, 8-9. -100. Megareïus heros: see Class. Dict. s. v. Hippomenes. -109. spectacula: cf. 142, 15.

94

The Cave of Sleep

Metre: A. 615; L. 2556.

5. dubiae: "indistinct." -8. sagacior anser: a reference to the wakeful geese who by their cackling gave the warning that saved Rome from the Gauls in 390 B. C. -12. Lethes: gen. -19. ebeno: A. 409, a; B. 218; L. 1377. -25. simul = *simul ac*. -virgo: i.e. Iris. -31. cognovit: sc. *eam*. -32-35. Compare Shakespeare's "Sleep, that knits up the ravell'd sleave of care, The death of each day's life, sore labour's bath, Balm of hurt minds, great nature's second course, Chief nourisher in life's feast." (*Macbeth*, II, 2.) -35. aequent: A. 535; B. 283, 1; L. 1818. -36. Herculea Trachine: Hercules lived in Trachis and was cremated on Mt. Oeta; for syntax see A. 427, 3 with foot-note; B. 228, 1, a; L. 1343. -regis: i.e. Ceyx, king of Trachis. -37. Alcyonen: Alcyone, on seeing the image of her shipwrecked husband, Ceyx, threw herself into the sea.

95

RUMOR

Metre: A. 615; L. 2556.

With this selection compare Vergil's description of Fama, *Aen.* 4, 173-197. See also Shakespeare's *Henry IV,* Part 2, Induction.

19. alio: adv.

96

ANTICIPATION OF UNDYING RENOWN

Metre: A. 615; L. 2556.

This selection is the Epilogue to the *Metamorphoses.* Compare 76.

8. Cf. 14, 2.

PHAEDRVS

(First Half of First Century of our Era)

Fowler, pp. 172-173; Mackail, pp. 160-161.

97

INTRODUCTION TO AESOP'S FABLES

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.

98

THE WOLF AND THE LAMB

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.

3. fauce: "appetite." -7. qui: adv. -13. correptum: cf. 160, 14.

99

THE FROGS AND THEIR KING

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.

14. vadis: A. 428, h; B. 193; L. 1210. -16. hoc: probably refers to *genus.*

100

The Marriage of the Sun

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.
1. celebris: with *nuptias*.

101

The Crow and the Fox

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.
4. comesse: from *comedo*. -12. corvi stupor = *corvus stupidus*.

102

The Frog and the Ox

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.

103

The Fox and the Stork

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.
11. peregrinam: the stork was a migratory bird.

104

The Dog and the Wolf

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.
3. salutatum: supine; see A. 509, N. 2. -16. cani: A. 377; B. 188, 1; L. 1207. -22. familia: collective, "the slaves."

105

Aesop at Play

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.
3. simul = *simul ac*. -13. melior: pred. adj.

106

Sour Grapes

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.

107

Nature versus Art

Metre: A. 618, 618, b; L. 2583, 2585, 2595.

1. pravo favore: "prejudice." -2. pro iudicio erroris sui: "in defence of their mistaken judgment." -8. quos inter: A. 435; B. 144, 3; L. 1434. -18. verum: sc. *porcellum*. -19. simul = *simul ac*. -31. latens: "without detection." -32. vero: sc. *porcello;* for case see A. 377; B. 188, 1; L. 1207.

INCERTVS AVCTOR

(First Half of First Century of our Era)

108

Epitaph of Homonoea

Metre: A. 616; L. 2573.

On the marble tombstone on which these verses are inscribed is the following dedication: ATIMETVS PAMPHILI | TI. CAESARIS AVG. L(*iberti*) L(*ibertus*) | ANTEROTIANVS SIBI ET | CLAVDIAE HOMONOEAE | CONLIBERTAE ET | CONTVBERNALI. Vv. 1-10, *verba Homonoeae;* vv. 11-12, *responsum viatoris;* vv. 13-18, *verba Atimeti;* vv. 19-26, *responsum Homonoeae.*

5. Paphie: nominative. Venus of Paphos is meant. Cf. 54, 2. -11. sit . . . levis: cf. 131, 9-10. -vita: A. 418, b; B. 226, 2; L. 1392. -12. perfruerere: A. 535, f; B. 282, 3; L. 1819. -13. pensare: "pay." -19. parce: A. 450, N. 1; L. 1584. -19-22. Cf. 87, 1-8. -20. fata = *cineres*. -25. mihi: A. 381; B. 188, 2, d; L. 1209. -iuventae: part. gen. with *quod*.

L. ANNAEVS SENECA

(c. 4 B. C.—65 A. D.)

Fowler, pp. 177-183; Mackail, pp. 171-175.

109

SUNRISE AT THEBES

Metre: A. 628, a; L. 2687.

5-6. The constellation (*signum*) of the Great Bear was often represented as a wain whose pole (*temo*) became inverted as the constellation revolved. -8. Titan: i.e. Sol. -9. The reference is to the dances held by the female attendants of Bacchus in the neighborhood of Thebes. -11. Phoebi soror: i.e. Luna. -14. cana: with *pabula*. -17. Cf. 74, 4. -21. Thracia paelex: i.e. probably the nightingale; see Class. Dict. s. v. Tereus. -29. hic: i.e. *piscator*. -33. linea: nom.

110

DEATH ENDS ALL

Metre: A. 625, 5; L. 2669.

In these verses a chorus of Trojan women, in the extremity of their grief over the demanded sacrifice of Polyxena and Astyanax, give expression to the Epicurean doctrine which denies the immortality of the soul.

3. It was customary for the nearest relative to close the eyes of the dead. -4. I.e. the day of death blocks the way of succeeding suns. -8. Cf. 76, 6. -14. bis veniens et fugiens: a reference to the tides. -16. bis sena sidera: i.e. the twelve signs of the zodiac whose revolution measured a year. -18. dominus: i.e. the sun. -20. hoc: sc. *modo*. -21. Superis: A. 375; B. 189, 2; L. 1216. -lacus: i.e. the Styx. Cf. Verg. *Aen.* 6, 323f., *Stygiamque paludem, | di cuius iurare timent et fallere numen.* -33. domino: i.e. Pluto. -34. facili ostio: abl. of quality with *limen*. -35. Sc. *sunt*, of which *Taenara, regnum,* and *Cerberus* form the subject. -38. non nata: "the unborn."

111

The Conquest of the Sea

Metre: A. 628, a; L. 2687.

1-8. Cf. **62**, 9ff. -9-10. Cf. **56**, 6; **82**, 35ff. -19. **Oleniae caprae**: i.e. Amalthea. -20. **quae**: anticipates *plaustra*. -21. **Attica**: according to one myth, Bootes (Arcturus) was identified with the Athenian Icarius. **-tardus**: because of the slow revolution of the constellation near the pole. **-plaustra**: cf. **109**, 5-6, note. -23. The subjects of *habebant* are *lumina, plaustra, Boreas,* and *Zephyrus*. -24. **Tiphys**: pilot of the Argo; cf. **56**, 34. -28. **Thessala pinus**: the Argo, commanded by Jason, a Thessalian. -31. **sepositum**: i.e. up to that time the sea had been an element apart. Cf. *Oceano dissociabili,* **62**, *22*. -33. **Palladia**: with *manu*. -37. **motus**: sc. *est*. -43-47. This passage was formerly believed to be a prophecy of the discovery of America; the ancients from early times had vague fancies of an undiscovered land far to the west.

112

True Royalty

Metre: A. 625, 1; L. 2660, 2662.

6. **Tagus**: cf. **89**, 34, and note. -8-9. Cf. **61**, 10. -12. **impotens**: "unrestrained;" cf. **26**, 18; **76**, 3; **79**, *22*. -13. **numquam**: with *stabilis*.

113

A Tribute to Crispus

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

1. **Crispus**: a gifted speaker and scholar in whom Seneca frequently confided. -5. **praesidium**: cf. **61**, *2*. -9. Cf. **62**, 8.

114

The Immortality of Verse

Metre: A. 616; L. 2573.

With this whole poem compare **76**, **89**, and **96**.

3. **licet**: A. 527, b; B. 309, 4; L. 1710. -4. **calidas**: alluding to the climate of Egypt.

M. ANNAEVS LVCANVS

(39-65 A. D.)

Fowler, pp. 185-187; Mackail, pp. 175-178.

115

CAESAR'S PASSAGE OF THE RUBICON

Metre: A. 615; L. 2556.

6. **turrigero**: the goddess Roma was often represented in art wearing a helmet encircled with battlements, symbolic of the city walls. -12. **languor**: "faint-heartedness." -14. **Tonans**: i.e. *Iuppiter Tonans,* whose temple stood on the Capitol. -15. **rapti**: sc. *in caelum.* Cf. Liv. 1, 16, 1, *subito coorta tempestas cum magno fragore tonitribusque tam denso regem operuit nimbo ut conspectum eius contioni abstulerit; nec deinde in terris Romulus fuit.* -**secreta Quirini**: the mysteries of Quirinus, or Romulus, connected with the festival of the Quirinalia. -21. **ille**: i.e. Pompey. -28. **levis**: with *Mauri.* -30. **ferrum**: collective. -**vulneris**: A. 349, a; B. 204, 1; L. 1264. -32. **puniceus**: alluding probably to the supposed derivation of Rubicon from the red (*ruber*) color of the gravel. -35. **tunc**: it was January. -36. **tertia Cynthia**: this probably means the third successive rainy night since the new moon. -**gravido**: i.e. surcharged with rain. -37. **Alpes**: here used loosely for "mountains;" the Rubicon did not rise in the Alps. -38. **sonipes**: collective. -40. **facilis**: with *undas.* -43. **temerata**: i.e. violated by Pompey and the Senate.

P. PAPINIVS STATIVS

(c. 40—c. 96 A. D.)

Fowler, pp. 198-201; Mackail, pp. 187-190.

116

MELIOR'S PARROT

Metre: A. 615; L. 2556.

6. Order: *tempore plus mediae noctis;* for case of *noctis* see

A. 407, c; B. 217, 3; L. 1328. -9. ille: A. 297, b; B. 246, 3; L. 2359. -Phaëthontia: Cycnus, grieving over the death of Phaëthon, was metamorphosed into a swan. -11. testudine: "dome." -12. I.e. the cage had silver bars and an ivory base. -13. argutum: acc. with *stridentia;* see A. 390, b; B. 176, 2, b, N.; L. 1142. cornu: "beak." -15. convicia: sc. *sunt.* -16. quis = *quibus.* -17. Phoebeïus ales: the raven, so-called because metamorphosed by Apollo. -18. dimittere: A. 461; B. 333; L. 2166. Cf. *reddere,* v. 31. -19. Aonio certamine: the magpie was metamorphosed as a result of a contest with the Muses. -21. soror: see Class. Dict. s. v. Tereus. -22. flammis: A. 428, h; B. 193; L. 1210. -23. funera = *cadaver.* -25. viridis: nom. -26. volucris Iunonia: the peacock. -27. Phasidis ales: the pheasant. -28. Numidae: the guinea-hen was called *Numidica avis;* cf. Plin. *N. H.* 10, 132. -31. reddere: see note on *dimittere,* v. 18. -32. Melior: Atedius Melior, a literary critic to whom Statius dedicated the second book of his *Silvae* in the following words: *Melior, vir optime nec minus in iudicio litterarum quam in omni vitae colore tersissime. Silv.* 2, *Praef.* -34. Assyrio: cf. 56, 25, and note. -37. Phoenix: a mythical bird; according to a common form of the myth, he lived 500 years and then constructed a nest of spices upon which he was voluntarily consumed by fire. From his ashes a new Phoenix arose. Cf. 168, 13-18.

117

An Ode to Sleep

Metre: A. 615; L. 2556.

8. stare = *esse.* -genas = *oculos.* -8-9. Oetaeae Paphiaeque lampades: cf. 39, 35, note. -9. Tithonia: i.e. Aurora. -11. sufficiam: "hold out." -12. sacer: because he was under the command of Juno. -statione: "on duty." -17. luminibus = *oculis.* -18. Cf. Verg. *Aen.* 5, 854ff., *Ecce deus ramum Lethaeo rore madentem | vique soporatum Stygia super utraque quassat | tempora.*

M. VALERIVS MARTIALIS

(c. 40—c. 104 A. D.)

Fowler, pp. 201-203; Mackail, pp. 192-195.

118

MARONILLA'S CHARM

Metre: A. 618, c; L. 2597, 2600.

Gemellus is an example of a *captator,* or legacy-hunter.

3. **nil**: L. 1462. -4. **tussit**: the point of the epigram, as often in this metre, is contained in a single dissyllabic word at the end.

119

THE HEROISM OF ARRIA

Metre: A. 616; L. 2573.

Caecina Paetus, condemned on a charge of treason, was advised by his wife, Arria, to commit suicide; she set the example, exclaiming, "*Paete, non dolet.*" Plin. *Epist.* 3, 16, 6. It has been suggested that Martial had in mind some work of art representing the act.

120

TO SABIDIUS

Metre: A. 616; L. 2573.

Compare **44**.

121

PLAGIARISM

Metre: A. 616; L. 2573.

122

WHAT'S IN A NAME

Metre: A. 616; L. 2573.

2. **vispillo, medicus**: in apposition with the subject. **-et** = *etiam.*

123

Selius's Grief

Metre: A. 618, c; L. 2597, 2600.

1. **quod**: A. 572, a; B. 299, 2; L. 1842. Cf. **163, 1, 3,** and **5.** -2. **seram**: A. 290; B. 239. Late afternoon was the fashionable time to promenade in the public porticos. -3. **tacet**: "conceals." -9. **colonus**: "tenant."

124

Zoilus's Fever

Metre: A. 616; L. 2573.

Zoilus was a vulgar parvenu, eager to display his wealth. In another epigram (5, 79) Martial tells of his changing his dinner-robe eleven times during a single meal.

3. **Sidone**: i.e. purple from Sidon. The repeated dipping of cloth in the dye produced a strong odor and also added to its costliness.

125

A Poor Cut

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

With this whole poem compare **30**, also addressed to a Fabullus.

3. **salsa**: "witty." -5. An allusion to the extravagant use of perfumes at funerals.

126

A Frigid Speaker

Metre: A. 618, c; L. 2597, 2600.

3. **lavetur**: A. 565, a; B. 295, 8; L. 1708.

127

Tongilianus's Insurance

Metre: A. 616; L. 2573.

1. **ducentis**: sc. *milibus sestertium;* i.e. about $10,000. -3. **conlatum est**: in the absence of any system of fire-insurance, voluntary contributions were made by friends in case of loss by fire. **-decies**: sc. *centena milia sestertium;* i.e. about $50,000.

128

Misplaced

Metre: A. 616; L. 2573.

1. The wearing of a scarf about the throat was a mark of illness or effeminacy.

129

In the Wrong Seat

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

The emperor Domitian revived the *Lex Roscia,* whereby the first fourteen rows of seats in the theatre immediately behind the orchestra were reserved for the knights.

3. **puros:** i.e. for their exclusive use. -12. **Leïtus:** an usher.

130

A Roman Clinic

Metre: A. 616; L. 2573.

131

Epitaph of Erotion

Metre: A. 616; L. 2573.

Martial commends the spirit of his little slave-girl to the protection of his parents.

2. **oscula:** a term of endearment. This use is not recognized in Harpers' Latin Dictionary. -5-6. I.e. she lacked six days of being six years old. -5. **impletura fuit:** A. 517, d; B. 304, 3, b; L. 2100. -9-10. Cf. 108, 11. -10. **fueris:** A. 450 (3); 276; L. 1551.

132

Black and White

Metre: A. 616; L. 2573.

133

Bald-headed Labienus

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

3. numerus: "count." -8. In December, 88, Domitian distributed baskets of bread to knights and senators. -11. Geryonem: cf. 72, 8. -12. porticum Philippi: surrounding the temple of Hercules, the slayer of Geryon.

134

The Future Vocation

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

5. Maronis: i.e. P. Vergilius Maro. -6. Tutilium: a rhetorician of Martial's time. -9. discat: A. 565; B. 295, 5 and 8; L. 1712. -10. duri: "dull." -11. praeconem: "auctioneer;" the professions of auctioneer and architect were among the most lucrative in Rome.

135

To-morrow

Metre: A. 616; L. 2573.

1. victurum: from *vivo*. -6. quanti: A. 417, c; B. 203, 4; L. 1274.

136

Swift, the Barber

Metre: A. 616; L. 2573.

1. Eutrapelus: a Greek name, meaning "nimble," here used by contrast.

137

A Bargain

Metre: A. 618, c; L. 2597, 2600.

1. milibus decem: sc. *sestertium;* i.e. about $500.

138

Not Worth While

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

3. tanti: A. 417; B. 203, 3; L. 1271.

139

Executed by Chloe

Metre: A. 616; L. 2573.

2. se fecisse Chloe: presumably the inscription was *Chloe fecit.* -fecisse: a play on the twofold meaning of *facere,* i.e. "to erect" a monument and "to do" a deed. -pote = *potest.*

140

The Schoolmaster

Metre: A. 616; L. 2573.

2. caput: "person," with a suggestion of contempt. -6. The reference is to equestrian statues of lawyers. -8. parmae: lit. "a buckler," worn by a gladiator; here transferred to the gladiator himself. -turba: i.e. the faction supporting him.

141

A Plea for Vacation

Metre: A. 618, c; L. 2597, 2600.

2. sic: i.e. on condition that you do so. -3. mensae: "desk." -5. coronetur: cf. *corona,* 38, 1. -6. leone: the sun enters the constellation Leo in July. -luces = *dies.* -8. Scythae: a noun. The Roman teacher's strap for the most serious offences was made of leather imported from Scythia and fringed with lashes; the *ferula* (v. 10) was used for minor offences.

142

A Passion for Linen

Metre: A. 616; L. 2573.

With this whole poem compare 29.

2. Massa: probably Baebius Massa, an embezzler of Domitian's time. -3. licet: A. 527, b; B. 309, 4; L. 1710. -5. The super-

stitious believed that a stag, by his breath, could draw snakes from their holes. -6. **Iris**: i.e. the rainbow, which was believed to draw water into the clouds. -7-8. When a gladiator was wounded and admitted defeat, one of the signs by which the spectators indicated their willingness to allow him to retire from the combat was the waving of handkerchiefs. -9. **mittere mappam**: cf. **2**, 8. -10. **surpuit** = *surripuit*. -13-14. These verses apparently refer to linen covers placed over expensive couches and elaborate table-legs to protect them from injury. -15. **spectacula**: cf. **93**, 109. -16. **vela**: "awnings." -19. The reference is to priests and initiated worshipers of Isis. Cf. **82**, 30-32.

D. IVNIVS IVVENALIS

(c. 60—c. 140 A. D.)

Fowler, pp. 218-222; Mackail, pp. 221-225.

143

The Folly of Family Pride

Metre: A. 615; L. 2556.

1. **natalibus**: "birth." -3. **paratis**: pres. indic. -4. **bracatorum**: sc. *Gallorum;* Gallia Narbonensis was called Gallia Bracata, from the costume of the inhabitants. Trousers (*bracae*) the Romans considered a mark of barbarians. **-minores**: "descendants." 5. **tunica molesta**: cf. Scholiast, *Vestis ex charta facta pice inlita, in qua ignibus ad poenam addicti ardere solent.* -6. **consul**: Cicero. -7. **novus**: indicating the first member of a family who attained a curule office. -9. **in omni monte**: i.e. the hills of Rome. -11. **quantum in**: if this is the correct reading, the line is unmetrical. **-Leucade**: near the scene of the battle of Actium. -12. **Thessaliae campis**: i.e. Philippi, incorrectly located in Thessaly. Both of these references show the geographical inexactness characteristic of the Latin poets. -14. **libera**: contrasted with the Rome that bestowed the same title upon Augustus.

144

The Vanity of Human Wishes

Metre: A. 615; L. 2556.

2. **capit**: "has room for." -4. **aliosque**: i.e. other than the Ethiopian. -7. Cf. Liv. 21, 37, 2, *ardentiaque saxa infuso aceto putrefaciunt.* -12. **luscum**: cf. Liv. 22, 2, 10f., *Hannibal aeger oculis . . . altero oculo capitur.* -16. **tyranno**: Prusias, king of Bithynia, at whose court Hannibal had taken refuge. -20. **anulus**: Hannibal, when delivered up by Prusias, took poison which he had concealed in a finger-ring. -22. **Pellaeo iuveni**: i.e. Alexander the Great, who was born in Pella. -25. **urbem**: i.e. Babylon, the walls of which were built of bricks cemented with bitumen. Alexander died here.

145

"Mens Sana in Corpore Sano"

Metre: A. 615; L. 2556.

8. **notum**: sc. *est.* -17. **venere, cenis, pluma**: A. 406; B. 217, 1; L. 1320. -20-21. I.e. it is only to excuse our folly that we invent a goddess Fortune.

HADRIANVS

(76-138 A. D.)

Fowler, p. 227.

146

Hadrian to his Soul

Metre: A. 619, c, 1; L. 2617.

Spartianus, *Hadr.* 25, 9, *Et moriens quidem hos versus fecisse dicitur.*

3. **quae**: with *loca.* -4. **pallidula, rigida, nudula**: with *animula.* -5. **iocos**: cf. Spartianus, *Hadr.* 20, 8, *Ioca eius plurima extant.*

ANNIVS FLORVS

(Time of Hadrian)

Fowler, pp. 231-232.

147

THE GROWTH OF LOVE

Metre: A. 620; L. 2629, 2634, 2635.

1-2. Cf. 85, 22. -2. **ardoris**: abstract for concrete. -3. **finis**: for gender see L. 579. -4. Cf. Verg. *Bucol.* 10, 54, *crescent illae, crescetis, amores.*

148

ROME AGAINST THE WORLD

Metre: A. 620; L. 2629, 2634, 2635.

1-3. *Civis Romanus loquitur.* -3. **quippe**: L. 1690.

INCERTVS AVCTOR

(Date uncertain)

149

BOATING SONG

Metre: A. 615; L. 2556.

1. **nostrum**: with the second *heia.* **-echo**: subject. -2. **arbiter** = *dominus;* cf. *arbiter Hadriae,* 62, 15. -3. **posuit**: cf. *ponere vult freta,* 62, 16. The author was very familiar with his Horace, as the entire poem shows. -7-8. **dabit currere**: A. 460, a; L. 2206. -8. **praegnanti** = *turgenti,* with *velo.* -10. **delphinis**: A. 384; B. 192, 1; L. 1183, last example. -11. **largum**: A. 390, b; B. 176, 2, N.; L. 1142. -12. **pone**: adv. = *post.* Note the postponement of *et,* which connects this verse with the preceding. -14. **Phorci**: a sea-god, son of Neptune. **-nos**: sc. *sonamus.*

INCERTVS AVCTOR PERVIGILIVM VENERIS

(Date uncertain)

Fowler, pp. 241-243; Mackail, pp. 243-246.

150

THE NIGHT-WATCH OF VENUS

Metre: A. 620; L. 2629, 2634, 2635.

The scene of this poem is Sicily; cf. vv. 48, 49.

4. de: "as a result of;" so also in vv. 10, 13, 35, 61. Throughout the poem the wide and varied use of *de* is remarkable. -maritis: "fertilizing." -5. amorum copulatrix: i.e. Venus. -6. casas virentis: built for the festival; cf. v. 41. -de: "out of;" so also in vv. 19, 59. -flagello: cf. 39, 52. -myrteo: cf. 82, 66, note; 88, 29; 89, 37. -7. Dione: used here for Venus. -9. ipsa: i.e. Dione. -10. papillas: "buds." -14. gutta . . . suos: "the hanging drop with its tiny sphere checks its fall." -15-17. The buds swell, bursting the moist calyx (*umenti peplo*) by the aid of the dew. -18. totae = *omnes*. -19. facta: nom.; sc. *rosa*. -Cypridis: i.e. Venus. -22. unico nodo: probably with *solvere*. -pudebit: used personally. -25. puer: i.e. Cupid. -27-29. The supposed words of Venus. -33. compari pudore: i.e. as modest as Diana (Delia) herself. -36. et . . . floribus: "and draw the shadows of its greenery over the fresh flowers." Cf. *inducite fontibus umbras*, 57, 40. -42. poetarum deus: i.e. Apollo. -43. detinenter: "continuously." -perviglanda = *pervigilanda*. -46. stare = *fieri*. -55-61. "From the Vedas to the Pervigilium Veneris poets and philosophers love to celebrate this union of ether and earth, ether as the father descending in showers into the lap of mother earth" (H. A. J. Munro). With the entire passage compare Verg. *Geor.* 2, 323-327. -58. aleret: A. 531, 2; B. 282, 2; L. 1817. -59. superno: "from above." -spumeo: with *globo*. *"Nota est fabula qua Venus fingitur e spuma et e sanguine genitalium Caeli orta"* (Wernsdorf). Cf. Tib. 1, 2, 39-40. -60. caerulas catervas: i.e. the Nereids. -bipedes equos: cf. Servius, *Comm. in Verg. Geor.* 4, 389, *equi enim marini prima parte equi sunt, postrema resolvuntur in piscis*. -61. undantem: "wave-

born." -66-67. **pervium . . . imbuit**: "along the seed-track she poured her all-pervading warmth." The poet plainly has in mind the passage from Lucretius, 17, 17-20. -66. **sui**: L. 1234, 3d example. -70. **Laurentem puellam**: i.e. Lavinia. -71. **virginem**: i.e. Rea Silvia. -72. **Romuleas**: the *e* is here long, although usually short in this word. -73-74. **pro prole posterum Romuli**: "in the interests of the posterity of Romulus." -74. **crearet**: see note on *aleret*, v. 58. -77. Cf. Tib. 2, 1, 67-68, *Ipse interque greges interque armenta Cupido | natus et indomitas dicitur inter equas.* -82. Order: *quisque tutus coniugali foedere quo tenetur.* -85. Adapted from Verg. *Aen.* 11, 458, *dant sonitum rauci per stagna loquacia cycni.* -86. The myth varies in form; see Class. Dict. s. v. Tereus. -87-88. I.e. you would think it a love-song, and not a complaint; cf. 116, 21. -90. **chelidon**: Greek word for "swallow;" here used as the harbinger of spring. -92. For the story see Class. Dict. s. v. Amyclae.

PENTADIVS

(Third Century of our Era)

Fowler, p. 254.

151

SPRINGTIME

Metre: A. 616; L. 2573. In the *versus echoicus* the last part of the pentameter of each couplet repeats the first part of the hexameter. It is this tendency toward musically pleasing repetition that gave rise to the rondeau.

With the entire poem compare 77, 1-12.

7. Cf. 150, 86-88. -12. **Tempea**: neut. pl. = *Tempe;* cf. 60, 12, and note; 88, 15. **-exhalant** = *halant.* -15. **vitea musta tument**: i.e. the grapes are full of wine. The poet anticipates autumn even in spring. -15-16. **iuncta . . . maritata**: cf. 39, 49 and 54; 78, 9-10. -17. **chelidon**: cf. 150, 90, note. -21-22. I.e. at such a season one could wish to die in the arms of a friend. -21. **fila**: voc.

TIBERIANVS

(fl. 335 A. D.)

Mackail, p. 263.

152

A Woodland Scene

Metre: A. 620; L. 2629, 2634, 2635.

7. de: cf. 150, 4, note. -9-10. regina, Lucifer, cura: in apposition with *rosa*. -10. cura Cypridis rosa: cf. 150, 18-20. -13. quae fluenta = *qui rivuli*. -labibunda = *labentia*. -14. antra: acc.

POMPILIANVS

(Fourth Century of our Era)

Pompilianus was an obscure writer, whose nationality even is unknown.

153

At the Tomb of Hector

Metre: A. 616; L. 2573.

This is one of a series of competitive poems on conventional subjects written by twelve pupils of a certain Asmenius in honor of his birthday.

1. Cf. Verg. *Aen.* 2, 281, *o lux Dardaniae, spes o fidissima Teucrum!* -8. Hecuba: for the length of the final syllable see A. 44; L. 436, 445.

D. MAGNVS AVSONIVS

(c. 310—c. 395 A. D.)

Fowler, pp. 270-272; Mackail, pp. 265-267.

154

Advice to a Sluggard

Metre: A. 626, 2; L. 2735.

1. mane: nom. -7-8. caedis saginam: "you gormandize;" cf.

Plautus, *Most.* 65, *saginam caedite.* -9. **flexas** = *sinuosas.* -10. **locum mentis** = *cerebrum.* -11. **coruscantis**: with *lucis.* The final syllable is lengthened here in the thesis before a caesura. -13. **iuveni**: i.e. Endymion. -18. **longus somnus**: i.e. *mors.* -18-19. **surge . . . detur**: copied from Horace, *C.* 3, 11, 38-39. -23. **Lesbiae**: Sappho was a native of Lesbos. -24. **acer iambe**: the iambus was used in invective. These verses are a transition to another poem in which Ausonius returns to the attack in iambics, *Puer, eia, surge!*

155

A Dedication to Drepanius Pacatus

Metre: A. 625, 11; L. 2664.

1. This verse is quoted from **23**, 1. -2-3. With these verses compare **23**. -5. **burras**: a rare post-classical word = *nugas;* cf. Spanish *borra,* "idle talk." -7. **nugae**: i.e. *libelle.* Cf. **23**, 4; **80**, 2. -9. **Gallia**: Nepos was born in Gallia Cisalpina. -11. **pluris**: A. 417; B. 203, 3; L. 1271. **-novem sorores**: i.e. the Muses. -12. **Marone**: i.e. P. Vergilius Maro. -13. The *libellus* is represented as addressing the author.

156

Echo's Portrait

Metre: A. 616; L. 2573.

1. *Echo loquitur.* -5-6. Cf. Ov. *Met.* 3, 368-369, *tantum haec in fine loquendi | ingeminat voces auditaque verba reportat.* -5. **modos** = *sonos.* -7. **penetrabilis**: in the active sense.

157

To his Wife

Metre: A. 616; L. 2573.

1. **vivamus, quod viximus** = *vivamus vitam, quam viximus.* -2. **nomina**: what Ausonius in another passage (Peiper, p. 271, 27) calls *blanda atque sancta caritatis nomina.* -4. **quin**: "nay rather." -5. **sim quamvis provectior**: A. 527, a, N.; B. 309, 1; L. 1905. Ausonius and his wife were still young; the latter died at the age of twenty-eight.

MODESTINVS

(fl. c. 350 A. D.)

158

THE PROPOSED MARTYRDOM OF CUPID

Metre: A. 615; L. 2556.

2. **pallentis**: with *myrti*. **-roris in herba** = *in roscida herba*. Baehrens suggests *ruris* for *roris*. -4. **cruciarat**: sc. *Amor*. -6. **Scylla**: who loved Minos. -7. **Colchis**: i.e. Medea. **-orba Procne**: cf. **150**, 86. -8. **Didon** = *Dido*. **-Canace**: see Class. Dict. s. v. Macareus. -9. **Myrrha**: changed into a myrtle tree because of her guilty love for Cinyras. **-Euhadne**: see Class. Dict. s. v. Capaneus. -11. **penna**: collective, "wings."

CLAVDIVS CLAVDIANVS

(fl. 400 A. D.)

Fowler, pp. 273-275; Mackail, pp. 267-270.

159

THE OLD MAN OF VERONA

Metre: A. 616; L. 2573.

With this whole poem compare **60** and **78**.

5. **ingentem . . . quercum**: poetical exaggeration. -6. **aequaevum**: i.e. as compared with himself. -8. **Benacum lacum**: the modern Lago di Garda, referred to in **26**, 24, and in **32**, 13. **-litora rubra**: i.e. the Persian Gulf; cf. **83**, 16. -10. **mobilis hospes** = *peregrinator*. **-hospes**: in apposition with the subject; so also *mercator* and *miles*, v. 11. -12. He has not been an advocate. -13. **indocilis rerum**: he is no man of affairs. **-vicinae . . . urbis**: cf. v. 7. -17-18. The sun rises and sets for him within the circle of his farm. -19. **sed tamen**: in spite of such a long and circumscribed life. **-vires**: sc. *sunt*. -20. **aetas tertia**: i.e. his grandchildren. Cf. Varro, *L. L.* 5, 5, *Tertium seculum non videt eum hominem, quem vidit primum*. -22. **hic**: i.e. the man of Verona. **-ille**: i.e. *alter*.

AVIANVS

(fl. c. 400 A. D.)

Fowler, p. 276.

160

THE ASS IN THE LION'S SKIN

Metre: A. 616; L. 2573.

6. spoliis induit ora: A. 364; L. 1199. -11. feris: A. 383; B. 192; L. 1200. -13. deprendit: "detected." -14. correptum: cf. 98, 13. -15. tergo = *pelle*. -18. qui: sc. *eras*.

PHOCAS

(fl. c. 500 A. D.)

Phocas was a grammarian who lived in Rome and wrote a life of Vergil in hexameters, with an introduction in Sapphics. It is the latter that we have in the following poem.

161

AN INVOCATION TO CLIO AND A TRIBUTE TO VERGIL

Metre: A. 626, 2; L. 2735.

3. docilis = *docta*. -referre: cf. 61, 18, note. -5-20. Note the attributes ascribed to Clio in the several stanzas: vv. 5-8, the Muse that conserves; vv. 9-12, the Muse of Truth; vv. 13-16, the Muse of Enduring Honor; vv. 17-20, the Muse of Culture. All these qualities must be possessed by one who would sing of the life of Vergil. -15. tibi: A. 376; B. 188, 1; L. 1205. -19. nec = *nec tamen*. -21-24. With this tribute to Vergil compare 84 and 86. -22. vatis Etrusci: i.e. Vergil; see note on *Lydiae lacus undae*, 32, 13. -23. Romulae: cf. Verg. *Aen.* 6, 876-877, *Romula . . . tellus*.

ANICIVS MANLIVS BOETHIVS

(c. 480-524 A. D.)

Fowler, pp. 278-280; Mackail, pp. 277-278.

162

BOETHIUS'S PRAYER

Metre: A. 628, a; L. 2687.

This poem is divided into two equal parts: (1) vv. 1-24, Nature's Law; (2) vv. 25-48, Man's Lawlessness. The prayer is that the latter may be brought under the sway of the former.

1. conditor: i.e. *deus.* -6. fratris: i.e. Apollo, the sun-god. Some read *fratris totis,* to avoid the trochee in the second foot. -obvia: opposed to *propior,* v. 9. -9. The moon, at the full when farthest from the sun, wanes as it comes nearer to the sun. -10-13. Venus, which as evening star seems to lead the procession of the heavenly bodies of the night, as morning star is reversed in position with reference to the sun, and leads the day; cf. 58, 1, and Verg. *Aen.* 2, 801-802, *surgebat Lucifer . . . ducebatque diem.* -11. algentis: because the earth is chilly under the stars. -14. frondifluae: an expressive word, apparently coined by Boethius. -17. agilis: with *horas.* The reference is to the short hours of the night at the summer solstice. Cf. 60, 24-25; Verg. *Aen.* 1, 745-746. -19. quas: anticipates *frondis;* see L. 1795. This is a favorite construction with Boethius; cf. *quos,* v. 40, and *quo,* v. 47. -21-22. Arcturus rises at the same time with the sun in the autumn. The sense is that the seeds that are kept hidden in the earth in October become ripened crops in July, and are parched by the heat. -23. lege: A. 401; B. 214; L. 1302. -24. opus: object. -25. At this point begins the second part of the poem, contrasted with the first. Man is the only exception to the rule of natural law. In nature is order; among men all is confusion. -27. cohibere: with *respuis.* -28-29. versat vicis: cf. *mutat . . . vicis,* 77, 3, and *variat vicis,* 163, 2. -33. vice = *vicissitudine.* -35. clara tenebris: the words are contrasted by juxtaposition. -36. crimen iniqui: the disgrace that should belong to the wicked. -37. ipsis: i.e. *iniquis.* -42. This is a return

to the invocation of v. 1. -44. pars: in apposition with *homines*. -45. sale = *fluctibus*.

163

"'Tis Love that makes the World go round"

Metre: A. 625, 1; L. 2660.

Vv. 1-21, the harmony of the material universe; vv. 22-27, love among men; vv. 28-30, divine love.

1. quod: A. 572, a; B. 299, 2; L. 1842. The main clause appears in v. 13. For a similar use of *quod* see 123. -2. variat vicis: cf. *mutat . . . vicis,* 77, 3, and *versat . . . vicis,* 162, 28f. -3. pugnantia semina = *contraria elementa.* -7-11. The three *quod*-clauses, vv. 1, 3, 5, are succeeded and balanced by three clauses of purpose, or planned result, vv. 7, 9, 11, giving details of the working of the *foedus perpetuum.* -7. quas: cf. 162, 19, note. -8. Phoebe: i.e. Luna. -11-12. These verses are not dependent on vv. 9-10, but are on the same footing, and introduce a new idea; the sea stays within bounds, the land does not shift. -12. tendere = *extendere.* 16. hic: i.e. *amor.* -20-21. incitant, certent: a change to the plural because of the collective idea in *quidquid amat,* v. 17. -22-27. Vv. 22-23, national love; vv. 24-25, conjugal love; vv. 26-27, love of friends.

164

Orpheus and Eurydice

Metre: A. 625, 1; L. 2660.

This poem is a striking instance of the symbolic use by a pagan of classical material for the purposes of religious teaching, and thus marks the period of transition to Christian ethics. The story of Orpheus and Eurydice is told not for its own sake, but to point a moral, the danger of being false to the higher vision. The tale as told by Ovid, *Met.* 10, 1-85, and by Vergil, *Geor.* 4, 453-527, should be read by way of contrast.

1-2. boni fontem lucidum: i.e. *deum.* -6. vates Threïcius: i.e. Orpheus; subject of *adiit.* -10-13. cum . . . ureret . . . mulcerent: subordinate to *adiit.* -12-13. Orpheus's grief was too great to be soothed by his own wonderful gift of music. -12. qui: see

note on *quas*, 162, 19. -18-21. These clauses are the objects of *deflet*. -18. deae: i.e. Calliope. -21. amor: sc. *dabat*. -25. arbiter: i.e. Pluto. -31. Cf. *nec respexeris*, 58, 87. -36. occidit: note the quantity of the penult. -38-39. in superum diem mentem ducere: i.e. to attain spiritual things. -40. specus: neut.

INNOCENTIVS III

(c. 1160-1216 A. D.)

165

THE HOLY SPIRIT, THE COMFORTER

Metre: L. 2644, for the classical usage. It should be remembered that in the Latin hymns the classical principle of syllabic quantity has yielded to that of accent. This hymn is written in six-verse stanzas, the first verse rhyming with the second, the third with the sixth, and the fourth with the fifth. The third and sixth verses of every stanza end in *-ium*.

The hymn is known as *The Golden Sequence*, and is used as the sequence for Whitsunday in the Roman missal. Its authorship is disputed, but the best tradition assigns it to Innocent III, Pope 1198-1216 A. D.

19. Baptism is alluded to. -21. Cf. *Luke* 10, 34ff. -27. sacrum septenarium: cf. *Isaiah* 11, 2-3, *spiritus sapientiae et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiae et pietatis, . . . spiritus timoris Domini.*

THOMAS A CELANO

(fl. c. 1230 A. D.)

Thomas a Celano, from Celano near Lake Fucino in Italy, was the friend and biographer of St. Francis, and in the first part of the thirteenth century held the position of Custos of the Franciscan convents on the Rhine.

166

"Dies Irae"

Metre: Trochaic Dimeter in three-verse stanzas.

This is the most famous of the Latin hymns, from the sublimity of its subject, the Judgment Day, the tremendous power of the treatment, and the pealing music of the sonorous Latin. "*Etiam illi quibus Latini ecclesiae hymni prorsus ignoti sunt hunc certe norunt*" (Daniel, *Thesaurus Hymnologicus*). "The triple rhyme has been likened to blow following blow of the hammer on the anvil" (Trench, *Sacred Latin Poetry*). There are more than one hundred and fifty versions of this hymn in English. For its appearance in literature see the cathedral scene in the first part of Goethe's *Faust,* and the *Hymn for the Dead* in Sir Walter Scott's *The Lay of the Last Minstrel.*

1. Cf. *Zephaniah* 1, 15, and *Revelation* 6, 17. -3. **Sibylla**: the prophecies of the forged "Sibylline oracles" were accepted literally by the early church. -6. **discussurus**: *discutere* is used in late Latin for *examinare.* -8. **regionum** = *orbis terrarum.* -10. **natura**: sc. *stupebit.* -13. Cf. *Revelation* 20, 12. -16. Cf. *Matt.* 25, 31ff. -26. **viae**: note that *-ae* was pronounced like *-e.* -28. Cf. *John* 4, 6. -33. Cf. *Matt.* 25, 19 and 29-46. -37. Cf. *Mark* 16, 9. -38. Cf. *Luke* 23, 39-43. -43-45. Cf. *Matt.* 25, 31ff. -49. **acclinis** = *humilis.* -50. **cor**: in apposition with the subject of *oro.* **-contritum**: used in the literal sense. -52-57. Added later to meet the demands of the ecclesiastical service. -52. **dies**: sc. *erit.*

XYSTVS BETVLIVS AVGVSTANVS

(1501-1554 A. D.)

Xystus Betulius (Sixt Birck) was a native of Augsburg, Bavaria, where he later became the head of the St. Anna Gymnasium. He was a distinguished teacher of Greek and Latin, and wrote Latin school-dramas in the style of Plautus and Terence, based on biblical subjects.

167

Blessed is the Upright Man

Metre: A. 618, a (2); L. 2720.

This selection is the closing chorus of the *Susanna,* the plot of which was based on the well-known story in the *Apocrypha.* It is an expanded paraphrase of the first Psalm.

1-4. A reminiscence of Horace; cf. 78, 1-4. -1. **synedriis:** a Greek word = *congregationibus;* for syntax see A. 432, c; B. 144, 2; L. 1421. -3. **peccatorum compitis:** cf. *Ps.* 1, 1, *in via peccatorum non stetit.* -5. **cathedras pestilentiae:** cf. *Ps.* 1, 1, *in cathedra pestilentiae non sedit.* -7. **inficit** = *corrumpit.* -9. **legibus:** dat. -18. **sient:** for the form see A. 170, b, N.; L. 841. -23. **quod:** A. 572; B. 299, 1; L. 1844, 1845. -24. **pessumdabit:** sometimes printed as two words. -25. Cf. 166, 43-45, note; a touch from the New Testament to enrich the Old. -28. **Tartara:** note here and in *Africus,* v. 16, the odd admixture of classical allusions.

INCERTVS AVCTOR

(Seventeenth Century of our Era)

168

The Birth of the Soul from the Death of the Body

Metre: rhymed six-verse stanzas of iambic tripodies.

This poem shows a mingling in a deeply emotional way of three diverse elements: (1) "I am sick of love;" see *Song of Solomon,* 2, 5; (2) the legend of the Phoenix, the fabulous bird that rose to new life from its own ashes; (3) the soul's aspiration after immortality; the soul, longing to be with its lover, Christ, dies on the funeral pyre of the body, like the Phoenix, and rises to heaven.

1. **tandem audite:** hiatus. -2. **Sionis filiae:** cf. *Cant.* (*Song of Solomon*) 2, 7, *filiae Ierusalem; Cant.* 3, 11, *filiae Sion.* For the rhyme see 166, 26, note. -3. **aegram:** cf. *Cant.* 2, 5, *amore langueo.* -4. **dilecto:** the reference is to Christ; cf. *Cant.* 2, 3, *dilectus meus.* -7-12. Cf. *Cant.* 2, 5, *fulcite me floribus, stipate*

me malis. -12. **liquesco facibus**: the transition to the Phoenix legend; cf. **116**, 37, and note. -26. **inducias** = *indutias.* -31-36. Note the climacteric mingling in the last stanza of the three elements of the poem: because of love the soul rises from the sufferings of earth, as the Phoenix from the flames, into immortality.

Juste Assignment.
July 16 Catullus 40 41 45 47
" 17 " 42, 43, 44, 46, 48,
18 Tibullus 81 l 1-38
19 " 81 l 39 to end
20 Virgil 55 entire
56 l 1-7.

"Aesopus tradit Tironiem
duas mamillas habere, unam
ante se, alteram retro;
imperiorem aliena vitia mittimus
ideo et videmus, facile; in
posteriorem, nostra, quae
abscondimus et videre nolumus.
Hoc Catullus meminit".

Propertius III 15 - 24
"non tibi longa venit nec recitura dies" (Catullus No 27)
vide on calvities No 29.
"Alterius nappam nemo, dum
fluata timeatur". Martial

nec una lascivo cunctata ex
Daepe. Catullo [illegible] Sweetheart-
cui falsum Lesbia nomen er
(note to 2.5). (Ovid)

At sometime
eadem igitur opera
a Set them both off
accusent C. Catullum
quod Lesbiam pro Clodia
nominarit

The false name must be
metrically like the real one.
Clodia a sister of Clodius - who Pub.
was the head of a gang. - Instrumental
in exile of Cicero. Clodia a
notorious woman. Quintus Caecilius
Metellus Celer (63 B.C.) her husband.
63 - year of Catilinian Conspiracy.
Celer in command in Picene country.
Praetor in 63. Next year General
against Catiline.
Catullus did not know her
worthlessness.

UNIVERSITY OF CALIFORNIA
AT
LOS ANGELES
LIBRARY

Elegiac couplet a

ubic

0-1-2-01

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
AA 000 407 634 5

University of California
L 007 625 260 0

Hendecasyllabic See poem 23.
Verses all same
except 1st syllable.

ractistic meter
23-24-25-27-29

ic

PA
2095
S46